Poštarina plaćena u gotovu.

RIEČ BOŽJA

Broj 5

Rujan
Listopad
1943

God. XIV

IZDAVAJU HRVATSKI FRANJEVCI

UREDNIČTVO I UPRAVA: SAMOSTAN MAJKE BOŽJE LURDSKE, ZAGREB, VRBANIĆEVA UL. 35. - UREDNIK O. LEONARD BAJIĆ - ODGOVORNI UREDNIK O. MATEJ VODANOVIĆ.
IZLAZI 6 PUTA NA GODINU - CIENA GODIŠNJE 300 KUNA
BROJ ČEKOVNOG RAČUNA 37.732

NAD GROBOVIMA UMORENE BRAĆE SVEĆENIKA

Svaka hrvatska biskupija u današnja razvratna vremena prikazala je za žrtvu Bogu po kojeg svog svećenika. Sama splitska biskupija plače nad svojih kojih petnaest umorenih svećenika. Dat će Božja milost, da koji od njih dodje na oltar kao mučenik sadističkog komunizma. Živimo u krvavim vremenima, ne znamo, što nas još čeka, pa je vriedno, da imamo pred očima nauku svetih Otaca o smrti onih svećenika, koje su zlostavljali i umorili krvoločni revolucionarci, koji najprije žedjaju pravedne svećeničke krvi. Jedan vrlo poznat vodja domaćih komunista u svoje doba rekao je piscu ovih redaka: „Samo preko vaših umorenih glava mi možemo koracati k našem cilju!“

Evo što govori jedan sveti Otac:

Sliedi sveto Evandjelje po Luki (12, 4):

U ono vrieme reče Isus svojim učenicima: Ne bojte se onih, koji ubijaju tielo, i potom ne mogu ništa više učiniti . . .

HOMILIJA SVETOG BONAVENTURE BISKUPA

Gospodin nas poziva, da se ne plašimo ljudi, koji ne mogu ništa u onom, što se odnosi na paklene muke, kojih se jedino imamo bojati. Stoga kaže: *Govorim vama, mojim prijateljima*, naime onima, koji mene ljube i ja njih ljubim, prema onom što je kazano kod sv. Ivana u poglavlju XVI.: *Isti Otac ljubi vas, jer ste vi mene ljubili i vjerovali ste, da sam izašao od Otca.* Takvim kaže: *Ne strašite se onih, koji ubijaju tielo, a poslije toga nemadu više šta da rade.* Ne drhćite pred mukama tjelesne smrti, pošto su one nešto posebničkoga i časovitoga. K tome veli Izaija u poglavlju LI.: *Koji si ti, da se plašiš smrtnog čovjeka i sina čovječjega, koji će usahnuti kao travka?* I u I. knjizi Makabejaca, u I. pogl. čitamo: *Ne strašite se grješnikovih rieči, budući da je njegova slava kao crv i čovječji odpadak.* Njegova je vlast prolazna, zato se ne smijemo bojati ni njih ni njihovih mučila. Krizostom veli: *Ako ćemo zabadava umrieti na svoje vrieme, zašto ne bi prije toga slavno umrli zbog stvari Božje?* Ako unajmiš tudjeg vola ili konja, odmah ideš s njima na rad i kažeš: možda ih sutra ne ću imati. Zašto tako ne radiš i sa svojim tielom? Mučenjâ se ne smije bojati duh, jer se zbivaju u tielu i time nekako izvan nas, ili kao da su u odielu, prema onom što se kaže u drugoj Poslanici Korinćanima, u petom poglavlju: *Ne ćemo da budemi svučeni, nego da se na to obučemo.* Stoga veli Krizostom: Bog je učinio tielo zbog duše, i neprijatelj mnogo napastuje i progoni dušu, dok tielo je odielo duše. Kako onaj, kojemu je netko razderao odielo ne osjeća štete u svojoj naravi, nego jedino ćuti nepravdu, tako i duša osjeća bol kod ubijstva tiela, ali njezina narav nije ničim ugrožena. Stoga nam se ne treba bojati tjelesnih muka ni onoga koji ih nameće, nego se imamo strašiti duhovne štete i Onoga koji ih daje. Stoga sliedi: *Pokazat ću vam koga se imate bojati*, naime od straha pred Njim ne činite zlo, kako se čita kod Jeremije u desetom poglavlju: *Ne bojte se*

RIEČ BOŽJA

GODINA 1943 — BROJ 5

MJESEČNA REKOLEKCIJA

RAZMATRANJE ZA RUJAN:

SVEĆENIČKA POKORA

Mi smo ljudi ne samo skloni na svaki grieh, nego smo u mnogočem stvarni grješnici. Današnje prilike, koje vladaju, sjećaju nas rieči proroka, koji veli: *Sagriešili smo, zlo učinili, kad se odmetnusmo od Tebe. U svemu smo sagriešili. Nismo slušali zapoviedi Tvojih, nismo ih držali ni izvršivali, kako si nam zapoviedio, da nam bude dobro. Zato si sve, što si pustio na nas, sve, što si nam učinio, izvršio na nama po pravednom sudu* (Daniel, 3, 29—31).

Grieh je korien svakog materijalnog zla, svake nevolje, svake patnje. Skrajnosti se dotiču. Na jednoj je strani *mysterium iniquitatis* (2. Sol. 2, 7), a na drugoj *mysterium crucis*. Za vremenski i vječni čovječji život. za sve čovječje odnose s Bogom nakon grieha praroditelja sliedila je totalitarna kazna: *U znoju ćeš lica svoga jesti kruh, dok se ne vratiš u zemlju, od koje si uzet* (Gen. 3, 19). I preblaženi Sin Božji, kad je htio da postane čovjekom, »*mjesto radosti, koja ga ide, prepati križ prezrevši sramotu*« (Žid. 12, 2). Odkupljeni smo njegovom *krvi* (Efež. 1, 7), jer stoji načelo Božje Pravde, da *bez prolijevanja krvi nema odpuštenja grieha* (Žid. 9, 22).

Kaže sv. Augustin, da pokora — *poenitentia a poena namen accepit qua anima cruciatur et corpus mortificatur*. Pokora ima da zahvati čitavog čovjeka, njegovu dušu, tielo i srdce. Čitav čovjek grieši. Sav je sklon na grieh. Kako u sebi osjeća požudu grieha, tako treba da osjeća i duh pokore, mrtvenja, odricanja, patnje — *divina exigente justitia*, kaže sv. Augustin. Tertulijan tvrdi: *semel peccasse, satis est ad fletus aeternos*. Prema nauci svetih Otaca, kršćanska pokora je nuždni posljedak svetog krštenja. Tridentiski Sabor izpravno tvrdi: *Tota vita christiana perpetua poenitentia esse debet*. Na izvoru sve ove nauke stoji Isusova zasada: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam quotidie, et sequatur me* (Lk. 9, 23).

Nadnaravni zakon pokore i patnje za grieh vriedi u redu naravi i milosti. Vlada u posebničkom i družtvovnom životu. Vrhunaravno načelo sv. Pavla, da bez prolića krvi nema odpuštanja grieha na jeziku poganina Oracija glasi: *Nil sine magno vita labore dedit mortalibus.* Kako je grieh u sebi destruktivan, tako je pokornička kazna za grieh konstruktivna: ona ljude odgaja, ozdravlja, sublimira, ujedinjuje.

Patnje današnjeg naraštaja, šta su drugo doli sjećanje na potrebu kršćanske pokore svemu svietu? Netko je rekao, da svak mora biti: *ili Kristov ili djavolski mučenik.* Čovječja divinazacija došla je po krvi Isusa Krista, Sina Božjega. Mi smo kršćani sinovi Božanske krvi, djeca Kristove boli. Odkupljenje je na Božić samo započelo, ali je ostvareno na drvu Križa. Odkupljeni smo cienom Božjeg poništenja, Božjeg zarobljenja: *Exinanivit semetipsum, formam servi accipiens* (Fil. 2, 7). I to se je sve na Kristu zbilo — *divina exigente justitia!*

Bitna poviest života svete Crkve odvija se vjerno jedino u životu Božjih Svetaca. Oni su savršeni i podpuno autentični drugi Kristi. Ovu stvarnost odkrivamo u toku njihova života, naime: oni tim više zalaze u svetost, što većma ulaze u patnju, u pokoru. Ta pokora nema uviek isti vanjski oblik, ali unutar ona je bitno ista kod svakog Svetca. Osjećaj grieha je poticalo na pokoru. Zato Krist postaje Križ i Propelo — *vermis et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis* — da u mukama Križa rieši problem čovječjeg grieha. Svetci su Božji imali duhovna osjetila za upoznati grieh, zato su i oni najneviniji, kao Ivan Krstitelj, Franjo asiški, Antun Padovanski, Vjekoslav, poduzimali nadljudske pokore za grieh bilo u svrhu apostolata, bilo za naknadu i zadovoljštinu uvriedjenom Bogu. Pokore jednog sv. Petra iz Alkantare ili trećoredice sv. Hijacinte izgleda da su doprle do vrhunca, do kojeg mogu doći ljudska pokornička nastojanja uz pomoć odozgora. Svima su Svetcima bile lozinke života: *aut pati aut mori,* ili: *non mori, sed pati,* ili: *et pati et mori!*

U duhovnoj literaturi poznate su duše, zvane *duše-žrtve,* koje na sebe, potaknućem Duha Istine, svojevoljno primaju patnje-pokore, koje odbacuju od sebe ostali ljudi.

Odkada je Isus iznio na sviet novu istinu života: *Pokoru činite* (Mat. 4, 17) i opet: *Ako ne budete činili pokore, svi ćete propasti* (Lk. 13, 5), otada sve javne objave Krista i Majke Božje na prvom mjestu zovu sviet na trpnju i odricanje, na pokoru. Po priznanju svete Crkve, Isus u očitovanju svog Srdca traži od ljudi *naknadu i zadovoljštinu* za uvrede, koje prima od neharnih grješnika. Pokora je naknada i zadovoljština! Majka Božja u Lurdu traži: *pokoru, pokoru, pokoru* za griehe naše i našeg bližnjega. I sva lurdska čudesa nisu drugo nego poticaji Majke Božje, da ljudi prihvate boli i odricanja. Jedina pokora zadovoljava za grieh i čuva od novog pada. Postoji pogibelj za novi pad dotle, dok pokora ne izlieči ranu grieha. Kako je danas opao osjećaj težine

grieha, tako je opao i osjećaj pokore. Stariji svećenici znadu, kakve li su se težke pokore davale u prijašnja doba za izpovjedjene mrtne griehe! Danas pet Očenaša spada na veliku pokoru! I najnovija ukazanja Majke Božje Fatimske nisu li ponovni poziv Srdca Marijina na pokoru čitavom svietu? To vidimo u životu one troje nevine djece, koja su od časa ukazanja pretvorila svoj život u nadčovječju pokoru.

Divina exigente justitia — i svećenički život je de jure divino pokornički život. Svećenička je služba pravi pokornički život. Svećenički celibat, posluh Ordinariju nisu li svjedoci pokorničkog života? Takodjer svećenički život u duhu evandjeoskog *siromaštva* nije li pokornički teret? Ako sv. Evandjelje život običnog vjernika zove *jugum et onus,* koliko većma je to svećenički život? a svećenika vriedi načelo sv. Pavla: *Mihi mundus crucifixus et ego mundo* (Gal. 6, 14). Čistoća, posluh, duh siromaštva, svećeničko odielo, apostolski rad, izgledan život, pojedine kreposti nisu li i svećeniku, kao i sv. Pavlu, *stigmata qua in corpore meo porto?* (Gal. 6, 17).

Proživljujemo težka vremena. Trese se sva zemlja. Strepe svi narodi. Svećenik je prvi pozvan, da prihvati Božju pokoru, i da se sjeti. je li mu život pokornički i da li je apostol pokore?

Tota vita sacerdotalis perpetua poenitentia esse debet.

RAZMATRANJE ZA LISTOPAD:

SVEĆENIČKA MOLITVA

Svećenik ima da bude čovjek molitve. Molitva je ili misao o Bogu ili razgovor s Bogom. Ovdje mislim na molitvu, u kojoj svećenik usnama šaputa Bogu svoje želje, ideale, osnove, potrebe.

Svećenik ima da bude čovjek molitve ne samo što je čovjek, religiozno biće, i jer je kršćanin, koji bez sabrane molitve ne može ništa postići u poslu vječnog spasenja, nego i stoga, što je svećenik i apostol, *spasitelj* duša.

Absolutno je svećeniku potrebna molitva, da pred Bogom i ljudima izvrši svoju dužnost oko spasenja duša. Bilo koju službu svećenik vršio, uviek, više, manje, bar propoviedanjem ili izpoviedanjem, dolazi u ime Kristovo, u direktnu vezu s dušama, zato mu je potrebna molitva, da njegovom čovječjem dielu apostolskog rada Bog udieli svoju nadnaravnu pomoć i uzpjeh. Dakle mora moliti kao apostol duša.

Francuzki svećenik P. Gratry znao je kazati: »*Sviet stoji loše s Bogom. Kad bi mi svećenici htjeli, on bi stao dobro. Naime sviet bi stao dobro, kad bi mi htjeli moliti*«.

Kad bi htjeli moliti mi svećenici, sviet ne bi bio ovakav, kakav je danas! Mi se svećenici i ne sjećamo, da našim tužbama na pokvarenost današnjeg svieta izdajemo samima sebi lošu svjedočbu, naime da ne molimo, ili ne molimo dovoljno, ili molimo loše!

Tvrdnja P. Gratrya ima oslona na objavljenim istinama. Svećenik je po staležkoj dužnosti *nastavljač* Kristovog apostolskog djelovanja. On je od strane ljudi njihov spasitelj, Drugi Krist. On je u tu svrhu već i naravnim sposobnostima od Boga preodredjen. Nitko sam sebi ne prisvaja časti, nego koji je pozvan od Boga, kao ni Aron (Žid. 5, 4). Milost sliedi narav. *Gratia agit secundum naturam.* U svrhu svećeničkog apostolata mladi klerik na podlozi naravnih prima milosti nadnaravnog reda. Kako je molitva redovno sredstvo u redu milosti da Bog udieli vječno spasenje, onda je *sklonost* na molitvu i *dar* molitve redovni dar Božji svećeniku, da može uspješno vršiti svoju spasiteljsku službu. Na to sjeća sv. Pavao svog učenika Timoteja, te mu piše: *Molim, dakle, prije svega, da se čini prošnje, molitve, zagovori, zahvaljivanja za sve ljude, za kraljeve i sve, koji su na vlasti, da tihi i mirni život provodimo u svakoj pobožnosti i čistoći. Ovo je dobro i ugodno pred Bogom, Spasiteljem našim, koji hoće, da se svi ljudi spase i dodju k poznanju istine* (1. Tim. 2, 105).

Svećenička molitva ide za tim, da se svi ljudi spase i dodju u poznanje istine. Ta bi se objavljena istina mogla dogmatski ovako razčlaniti:

Obzirom na čovječje spasenje, i u redu nadnaravi Bog traži čovječje sudjelovanje. No u kršćanskom shvaćanju čovječjeg sudjelovanja, ne postoji osamljeni pojedinac. Svi smo mi kršćani u Kristu jedno. *Podpuni Krist je Isus Gospodin više svi mi kršćani.* Svi su kršćani *jedno* otajstveno Kristovo tielo. O tom kršćanskom mističnom jedinstvu, božanskim nadahnućem govori i najnovija Poslanica Kristova Namjestnika na zemlji, Pija XII. »*Mistici Corporis*«. Dakle svi smo suodgovorni za svačije bilo spasenje i izgubljenje. Nadnaravna ljubav prema bližnjemu temeljna je i nova zapovied Novoga Zavjeta.

Dakle moramo moliti za spasenje bližnjega, jer je to volja Božja. Nema ni u molitvi »svetog sebeljublja«. Duh Sveti je svu liturgijsku molitvu sastavio u pluralu. Očenaš je iskonska kršćanska molitva. Kako je ta molitva izašla iz usta našeg Gospodina, ona je tako sastavljena, da je može moliti ne samo vjernik, nego i nekršćanin. Ona je sva katolička, a zapravo u njoj nema ništa posebno katoličkoga. On je čista katolička molitva, ali na temelju naravne religije, koja priznaje jednog Boga i potrebe grješnog čovjeka, pa ju može moliti i nepokršteni afrikanac. Na kongresu religija u Chicagu god. 1893. molili su katolički Očenaš ne samo protestanti, nego i bramanci, muslimani, sciontisti, taotisti, jer su spoznali, da je Očenaš molitva svega čovječanstva. I baš je on takav, kad promislimo na njegovu sadržinu. Krist ga je dakle sastavio

i predao svojoj Crkvi, da ona u njemu ima u vidu, da je njegova volja, da katolička molitva bude odraz njegove zadnje želje, koja glasi: da svi ljudi budu jedno — da se spasi svako tielo.

Ako je sviet postao poganski, to je stoga, što je ostavio katoličku molitvu. Netko je pravu istinu kazao, kad je rekao, da će polovica klečećih i sklopljenih ruku katolika navesti drugu polovicu, da i ona klekne i moli. Kad je božanski Odkupitelj govorio sa sv. Margaritom Marijom Alacoque, rekao joj je: *molite, molite, jer jedan pravednik može da obrati tisuću grješnika. Multum valet deprecatio justi assidua* (Jak. 5, 16). U dva navrata kod sv. Mateja Isus govori u uspješnosti molitve: *Ako budete imali vjere koliko je zrno gorušičino, reći ćete ovoj gori: priedji odavle onamo !i prieći će, i ništa vam ne će biti nemoguće. A ovaj se rod izgoni molitvom i postom* (Mat. 17, 20). Drugom prigodom reče Isus: *Ako imate vjeru i ne posumnjate, ne će te to učiniti samo smokvi, nego i ako rečete ovoj gori: Digni se i baci se u more, bit će. I sve što uzištete u molitvi vjerujući, primit će te* (Mat. 21, 21).

Istina je da su grješnici i moderni pogani medju katolicima nepokretne »gore«, ali ih molitva pokreće. U liturgijskoj molitvi je Isus nazočan, koji s našim usnama moli za grješnike *neizkazanim uzdisajima* (Rim. 8, 26).

Ako ova načela o molitvi vriede za svakog kršćanina, koliko više vriede za svakog svećenika, koji nije obično nego posve iztaknuto udo Kristovo? Svećenik je u posebničkoj i u službenoj molitvi Mojsije svog naroda, koji je molitvom izbavljao svoj zli narod izpod gnjeva Gospodinova. *Pravi svećenik žarkom molitvom upravlja svojim narodom.* Njegova je molitva *narodna* molitva. Molitva je njegova narodna *politika.* Kad on živi od molitve, on zna organizirati medju svojom duhovnom djecom apostolsku molitvu za ove i one potrebe. Koliko sav svećenički rad osniva se na molitvi, toliko uspjeva. Uspjeh je vazda vidljiv bar Božjim očima.

Današnje vrieme je vrieme izvanredne i pokorničke molitve. Oblaci i dažd potrebni su najvećma u doba suše. Strategija i oružje za pokatoličenje današnjeg svieta je molitva ove ili one vrste, ovog ili onog oblika, i da je *sine intermissione* (Lk. 18, 1).

Jesam li čovjek molitve? Čovjek mise, brevijara, krunice, putnog križa, razmatranja, duhovnog čitanja, raznih pobožnosti, devetnica, organizator apostolske molitve?

J. Frassinetti:

NAPOMENE O PROPOVIEDANJU

§ 6. *Kako župnik ima da bude razborit u propoviedanju katoličke moralke*

28. U 18. vieku dosta su štete naniele stroga mišljenja u katoličkoj moralci, i to je trajalo sve do sv. Alfonza, kojega moralna nauka izbacila je iz ruku katoličkog svećenstva sve nastrane moralke, koje se ne slažu sa Svečevim mišljenjem, pače je i kršćanski sviet odstranio od sebe sve asketske knjige, koje se nisu slagale s naukom sv. Alfonza.

Za dugo vremena Crkva je trpjela i od biča bezbožnjačke razpuštenosti i od farizejske strogosti. Prva je širom otvarala vrata pokvarenosti onima, koji su na nju bili već pripravni, a druga je pred pravom pobožnosti ulievala strah i dobronamjernim dušama. Prva je utirala i širila put nevjerničkom slobodnjačtvu, a drugu je divnu katoličku moralku činila neprovedivom u životu. Ovo drugo zlo nije bilo manje opasno od prvoga i izazivalo je jaču osudu, budući da je svojstveno nevjerstvu da promiče svoju opakost, dok je i previše neukusno, da tobožnja pobožnost širi odalečenje od Boga. Za sreću nestalo je ovog pogubnog bakcila za pravu kršćansku pobožnost, a tome je najviše doprinio sv. Alfonzo, kojim se je Bog poslužio, da prava pobožnost sretno prebrodi svoju krizu i punim korakom krene posvemašnjem ozdravljenju i napredku.

Još će se možda naći pokoja vjerska knjiga i katekizam, koji su pisani u najboljoj namjeri, ali zaudaraju nezdravim rigorizmom. Obična je pojava, da svaka bludnja radja se u atmosferi pogubnih ideja. koje su tim opasnije, što su u tješnjoj vezi sa samom bludnjom, ali uviek su za osudu, kad utiru put krivoj nauci.

Dogodi se, da inače dobri ljudi, u samoprievari da bi ublažili razliku, koja postoji izmedju prave i krive nauke, pogotovo ako kriva misao ima kakvo okrilje od javnog mnienja, hoće da budu popustljiviji nego smiju, pa i njih kao nehotice natruni kriva misao, te iako nisu njezini očiti promicatelji, ali su joj srodni. Tako je lako, da se namjerimo na katekizme i druge vjerske knjige, koje su napisali vriedni pisci, ali su natrunjeni nezdravim rigorizmom, koji niti popravlja zle, niti dobrim ulieva oduševljenje za krepostnim životom.

29. Budući da je Gospodin Bog uvelike blagoslovio sviet moralnim i asketskim djelima sv. Alfonza, koji kao sunce sjaje svojom naobrazbom, jasnoćom i izpravnošću, župnik ne će tako lako i na sliepo posegnuti za kojim piscem, koji se u svemu ne slaže s tim sv. crkvenim Naučiteljem. Ako hoće, može svećenik uzeti i druge pisce u tom što se tiče razporeda gradiva, primjerâ, ali ih ne će slieditи, kad poučava narod o moralnosti djelâ, osim ako se slažu sa sv. Alfonzom. Stoga bi bilo poželjno, da svaki svećenik ima uza se *Moralku* sv. Alfonza i njegov *Homo Apostolicus*, zatim Svetčevo djelo: *Kako ćemo ljubiti Isusa Krista*, pa Njegova *Duhovna Djela*, *Slave Marijine* i *Pučki Katekizam*, te i druga njegova djela, koja iako su mnoga, ali nikad nisu dovoljna. Njega mogu nadoknaditi Gousset. Gury, Ballerini, koji se slave jedino time, što vjerno sliede tog crkvenog prvaka u Moralnom Bogoslovlju.

U tumačenju kršćanske nauke župnik će slieditи blage nauke sv. Alfonza, pa neka se ne boji, da će zapasti u bilo koju neizpravnost. Istina je, da je bilo ljudi koji su zamjerali sv. Alfonzu, da je previše popustljiv, i koji su njegova načela u moralnom bogoslovlju pobijali kao da su na štetu kršćanskog ćudoredja, ali je njih nestalo, te sv. Alfonzo danas je poštovan i cienjen kao onaj koji stoji prvi uz sv. Tomu. Moralka sv. Alfonza osvojila je čitav katolički sviet, nalazi se na svačijim ustima i ravna svim mišljenjem u moralnom bogoslovlju.

30. Ovdje ćemo se osvrnuti na jedan prigovor, koji bi mogao dosta škoditi duhovnom dobru duša, a glasi, da bi u poukama kršćanskom puku imali iznositi strožije nauke, a da će ih život dovesti na pravu mjeru, inače ako propovjedamo umjerena i blaga moralna načela, da će ih život još većma razvodniti i tako da ćemo zapasti u pravu razpuštenost.

Na prvi pogled prigovor je dosta težak i ozbiljan, ali kad ga dobro izvagamo, vidimo, da polazi iz krive razboritosti i hoće da zavede u bludnju radije nego da pravo pouči kršćanski narod.

Istina je i pred razumom i pred vjerom najsvetija stvar na svietu, pače je ona toliko sveta, da nikakav povod ili tobožnji razlog ne smiju je dirati, ometati ili zasjenjivati. Zaista, nikada ne smijemo propoviedati, da mora vratiti stojednu kunu onaj, koji je ukrao samo sto kuna, pa sve da bi tom naukom neznam koje drugo dobro učinili ili zlo zapriečili. Ma nikada! Samo istina ima pravo, da je propoviedamo, pogotovo kad je izričemo s njezina priestolja — propoviedaonice. Zato bi griešio svećenik svaki put, kad bi istinu mienjao, ometao, priečio, bilo to i u koje dobre svrhe!

Po ovom načelu nuždno moramo propoviedati i strožije mišljenje. ako je ono istinitije, ali kad je blaže mišljenje bliže istini ,treba da njega sliedimo. Ako se pak bojimo, da bi blaže mišljenje moglo koga odvesti na stranputicu, župnik ima drugih načina, da to zaprieči, ali istini se ne smije nikada stajati na put. Na primjer, bogoslovska je istina, da zapovied svetkovanja nedjelje i blagdana po sebi traži uztegnuti se od zabranjenih poslova i slušati svetu misu. No jasno je, ako župnik suho po katekizmu kaže: da zadovoljimo zapoviedi svetkovanja nedjelje i zapoviedjenih blagdana dosta je ne raditi težačke poslove i biti

na misi, — mnogi će se zlo služiti tom naukom i ne će voditi računa, da im treba i *vjerska poduka*. Ali zbog zloporabe inače zdrave nauke zar smije župnik izvraćati istinu? Nipošto! Pače mora izložiti pravu nauku, koja uči, da na temelju zapoviedi svetkovanja dana Božjega mora kršćanin uzdržati se od ručnog posla, zatim slušati misu, pače poći na vjersku poduku o vjeri i ćudoredju, koju poduku dužni se *pod težak grieh* da drže župnici. Time smo predusreli svako zlorabljenje istinite nauke, a ništa nismo kazali na štetu istine.

31. Jednako tako je prema sv. Alfonzu prava nauka, koja uči, ako se pokornik nakon valjane izpoviedi, a *prije pričesti*, sjeti jednog zaboravljenog težkog grieha, da nije dužan ponovno se izpoviediti i tada se pričestiti, nego može slobodno pristupiti na pričest, a zaboravljeni grieh izpoviediti na sliedećoj izpoviedi. Ako bi pak koji vjernik, pod izlikom ove nauke, išao na pričest sa hotimično zatajenim težkim griehom, i tako sigurno činio svetogrdje, zbog te abnormalne slučajnosti nikad župnik ne bi smio propoviedati, da je svetogrdna ona pričest, na koju se ide s nehotimično neizpovjedjenim težkim greihom. Svetogrdna je jedino ona pričest, kojoj bi netko išao s hotimično zatajanim težkim griehom. Stoga će župnik jasno kazati s oltara, ili u školi, da nema nikakva grieha onom koji zaboravi izpovjediti smrtni grieh, pače da mu je u skrušenoj izpoviedi oprošten i nehotimično zaboravljeni grieh. On će liepo razložiti razliku izmedju hotimične i nehotimične zaboravi, te kazati, kad je, a kad nije grješna pričest.

32. Treba i to imati na pameti, da župnik nije kakav vrhovni sudac, nego jednostavni izlagač različitih bogoslovskih mienja. On ne smije zapoviedati vjernicima, da sliede njegovo mišljenje ili bilo kojeg moraliste. Njegovi župljani imadu pravo da znadu, da li je jedna stvar dozvoljena ili nije. Ako jedno mišljenje kaže, da je stvar dozvoljena, vjernici imadu pravo i slobodu da se drže njega.

Uzimamo primjer, da jedan dobrostojeći župljanin nadje novaca na putu, kojim su danas prošle tisuće naroda. Tko će pronaći, čiji su novci!? To je nemoguće. Strožije mišljenje drži, da bi župljanin bio dužan novac podieliti siromasima, dok blažije mišljenje dozvoljava, da ga može prisvojiti onaj koji je našao. Onda smijem li kao župnik učiti sviet, da je dužan nadjeni novac razdati siromasima, ako bi pak pridržao sebi, da bi bio kradljivac tudje svojine? Nema li župljanin pravo. da od svog duhovnog pastira čuje nauku, koja drži, da bez ikakva grizodušja može, ako hoće, nadjeni novac uzeti kao svoj, kad se nije pronašao njegov gospodar? Ako bi slučajno župnik imao strožije mišljenje. kojim pravom on može svoje osobno mišljenje narivavati svojim župljanima? Jedina Crkva ima pravo da odlučuje, koje je izmedju priepornih mišljenja pravo. Ona jedina može kazati: grieh vam je, ako sliedite to ili to mišljenje

33. Niti ovome što kažemo smeta, ako ima bogoslova, koji tvrde da smrtno grieše oni koji sliede jedno izmedju priepornih mišljenja, budući da moralisti pišu za svoje drugove i izpovjednike, koji shvaćaju, šta znači »smrtno sagriešiti«, te oni koji se ne slažu s njihovim mišljenjem ne drže ništa ni do »njihova« smrtnog grieha. Naprotiv, ako kršćanski puk čuje s oltara ili propoviedaonice, da taj i taj bogoslov uči, da bi neko djelo bilo »smrtni grieh«, misli, da je to nauka svete Crkve, i da je doista to i to težak grieh. Zato posebnička mišljenja pojedinih moralista nemadu u kršćanskom životu naroda zlih posljedica, jer ostaju na papiru i u krugu moralista, dok bi ih bilo, kad bi ih u naučavanju vjere i morala iznosili svećenici kao učitelji naroda.

34. Ne smije svećenik nasjesti samoobmani, da će puk biti bolji, što čuje strožiju nauku. Dogodit će se protivno. Isti kršćanski sviet označit će pretjerancem svećenika, koji propovieda stroga mišljenja u katoličkoj moralci, pače i tada, kad zastupa blaga mišljenja. Uzto će vjernici izbjegavati takve propoviedi, koje niti će zle podobriti, niti dobre obodriti, a plašljive duše bacit će u skrupole, ali će i izpovjednici doći u neugodan položaj, te će morati svojim pokornicima kazati, da odnosni propovjednici nisu ni pametni ni razboriti, i da ih ne slušaju.

Izkustvo života svjedoči, da slobodarski život klija tamo, gdje nerazboriti propovjednici naučavaju strožija moralna mišljenja. Tome je svjedok kardinal Gousset za Francuzku, gdje su u svoje doba s propoviedaonica odzvanjale moralne nauke jednog Tertulijana, kojega su mogli slieditи pustinjci, a ne kršćani, koji žive medju ostalim svietom, od kojih je on tražio da budu kao andjeli, ako hoće da blaguju Tielo Gospodnje . . .

35. Župnik će dakle na propoviedaonici biti veoma umjeren i blag u naučavanju evandjeoskog morala i ne će nikad zalaziti u subtilne moralističke diskusije, koje običnom puku uznemiruju savjest, a nipošto je ne uzgajaju. U tom će prije pogriešiti naučniji katehete, kojih su stolovi krcati knjiga različith moralista. I ja sam doživio slučaj nekog svećenika, koji je na dugo i široko učio sviet da lagani grieh može postati smrtan: 1. kad vjernik nema ispravnu savjest te drži da zaista je smrtan grieh; 2. kad uza nj pristaje dosta strastveno tako, da bi ga učinio i onda, kad bi bio smrtni; 3. kad čini lagani grieh iz prezira prema zakonu ili vlasti, naime hoće lagani grieh zato, da se ne pokori ni zakonu ni vlasti; 4. kad je grješniku zla svrha, to jest hoće, da s laganim griehom napravi veliko zlo; 5. kad predvidja, da će laganim griehom prouzročiti zamašno zlo. Istina je, da su ta razlikovanja u moralci razborita i opravdana, ali svak, koji je zdrave sviesti, lako će spoznati ,da većina onih koji slušaju ovakva razpravljanja, ne će ih dovoljno razumjeti, pače će ih razumjeti krivo, i na kraju bojazljivije osobe naći će štošta toga u svojim laganim pogrješkama, što će im utjerati bojazan, da su griešile smrtno i onda, kad su u nastupu srčbe nešto napravile, ili su se poslužile oficioznom laži.

O tom nema sumnje, da kršćanski put treba da bude podučen u osnovnim naukama katoličkog morala i o bližnjim njegovim posljedicama, kako to čini sv. Alfonzo u svom katekizmu. Ostalo treba ostaviti zdravoj sviesti slušaoca, koji će svoje slučajne sumnje izložiti izpovjedniku, a ovaj će ih riešiti, kako traži duševna potreba i prema shvaćanju odnosnog pokornika. Cjepidlake ne razsvietljivaju Kristove vjernike, nego ih duševno smućuju; ne riešavaju im sumnje, nego ih umnožavaju. Izgleda smiešna želja onih svećenika, koji bi htjeli prosječni puk naučiti katoličku dogmatiku ili moralku.

36. Još jedna napomena svećenicima, kad propoviedaju katekizam: Oni ne će nikada jednu stvar označiti da je težak grieh, ako to nije očito sa svake strane, što je na primjer, ako se ukrade stvar znatne vriednosti, ili je blud, pa bio on u samoj zloj želji, ili je zanemarana uzkrsna pričest, ili misa u nedjelje i blagdane bez dovoljnog razloga i tome slično O djelima, koja nisu očito težko grješna, župnik će kazati jednostavno da su grješna. Ako pak ima bogoslova, koji drže da bi ta djela bila smrtno grješna, ta njihova mišljenja ne mienjaju ništa na stvari grieha, jer ako grieh nije slučajno težak, on to nije pa nije, pa držao o njemu koji bogoslov neznam što. Vjernike ćemo podučiti da je težak grieh ono, što Crkva drži težkim, ili se o tom slažu svi moralisti, inače ćemo uztegnuti naš sud uviek, kad je stvar u razpravljanju bogoslova.

Ako, na primjer, nekoji bogoslovi drže, da bi bio smrtni grieh u današnjoj vriednosti ukrasti 400 Kuna, a drugi traže veći iznos, tada razborit svećenik ne će kazati, da je smrtni grieh ukrasti 400 kuna, nego će reći da je grieh i ništa više. Ako pak lakoumni svećenici kažu da je smrtni grieh ovo ili ono, što je inače u sebi grješno, tada biedni vjernici doista težko grieše iz pogrješne savjesti.

37. Koji put hoće razboritost, da ne proglasujemo nešto smrtnim griehom, premda bogoslovi drže općenito, da bi to bilo smrtni grieh. Za to bi bio slučaj onda, kad župnik predvidja, da njegova nauka ne će uvjeriti vjernike, te će oni raditi kao i dosada. Evo primjera u praznovjerju. Očito praznovjerje je smrtni grieh, ali možda izmedju stotinu praznovjernih baba i njima sličnih kršćana ne misle da su praznovjerja težka uvreda prema Bogu. I one babe, koje su radi ugleda svog župnika prihvatile njegovu nauku, ne će ostaviti svojih praznovjerskih ludorija — tolika je snaga predrasuda, lošeg odgoja i glupih navika! Sada će razborit župnik uvjeravati dotične osobe, kako je praznovjerje lažna glupost, koja vriedja Boga; da se ostave tog rdjavog posla, ali ne će na tvrdokorne babe nasrtati, da je smrtni grieh, premda je. I redovito tom praznovjerju manjka ona gruba zloća, koju teoretski traže moralisti za smrtni grieh. Oni zaista uče, da je praznovjerje po sebi težak grieh, jer predpostavljaju, da je u njem sviestni ili podsviestni ugovor sa Sotonom, dok na stvari toga općenito nema. Praznovjerni kršćani i ne sanjaju,

da bi u kojekakvom iztezanju brojeva, ili bacanju karata, ili u liekovima, koji nemaju stvarnog odnosa s bolestima bilo šta Sotinina. U praznovjerju najvećim dielom kod inače praktičnih kršćana igra ulogu malo ne životinjsko neznanje. S ovim ne kažemo, da nema više manje očito sotonskih pojedinih osoba, koje se utiču i crnom Vragu za kojekakve podzemne usluge, ali su one riedke, te i bez župnikova opominjanja znadu da su težki grješnici.

38. Neka mi je dozvoljena i ova rieč župnicima, a tiče se grieha protiv šeste Božje zapoviedi. Pametan svećenik ne će se držati stroge nauke, koja tvrdi, da u tom zlu nema *ignorantia invicibilis*. Ne će dakle župnik učiti svoje stado, da oni, koji su u nejakoj dobi griešili, ali su tek kasnije spoznali, da je to težak grieh, pa sada da moraju izpoviedati te griehe ,inače da ne smiju ići k stolu Gospodnjemu. Ova moja napomena može izgledati neumjestnom, ali nije takova, ako promislimo, da bi inače tražila ljubav i pravdu, da dječačiće pomnjivo podučimo o tom griehu, da smo im dali dobre napomene, kako će se čuvati tog grieha, a je li tako bilo?

Tko bi pak tvrdio, da i djeca znadu težinu tog grieha iz toga, što ga se stide i uklanjaju se, da ih tko ne vidi, tome odgovaramo, da se djeca stide i zbjegavaju da ih tko ne vidi i tada, kad zadovoljavaju naravnim potrebama. Stid nije očit znak grieha, budući da i bračni drugovi pokazuju stid u vršenju bračnih dužnosti. Uostalom, znademo iz izkustva, da dobra djeca obojega spola spremno odustaju od svojih nečednosti netom ih tko upozori na njihovu grješnost, pače se sviestno mrtve, kad osjete jaki nagon na nečedno zlo, kojem su prije, ne znajući za težinu grieha, zadovoljavali. A tko može kazati, da bi ovi dječaci bili osudjeni za pakao, koji iako su *materialiter* težko griešili ,ali nisu bili sviestni težine grieha, te su se odmah popravili, netom su bili upozoreni na težak grieh? A sigurno bi bili osudjeni na paklene muke, da ih ne izpričaje *ignorantia invicibilis*. Bio bi čudjak svaki bogoslov, koji bi protivno naučavao.

Tko bi uzprkos ovih razloga ostao pri svojoj, ili bi ga u tome mučili skrupuli, neka počuje, što je sv. Alfonzo o tome učio iste redovnice u svojoj knjizi *Sveta Redovnica*, pogl. 18, br. 14? »Nije dužnost izpovjediti nečedne slobodštine ili šale iz dobe djetinjstva, kojih nismo poznali zloću. Ni njihovo skrivanje nije siguran znak njihove spoznate zloće, jer se djeca skrivaju, kad čine, što nije nikakav grieh. Jedino bi ih morali izpovjediti, kad bi ih činili s poznanjem njihove težke zloće, ili bi bar sumnjali da su težko grješne«. Dakle nadošlo poznanje da bi nešto jednoć učinjeno bilo smrtni grieh ne mienja ništa na stvari, jer grješnost djela dolazi od njegovoga sadanjeg poznanja. Nije ispravno sadanjim poznanjem mjeriti grješnost starog djela. Poznanje grieha treba da prati sam grješni čin.

Dr. T. Toth — Dr. J. Rožman:

DESET BOŽJIH ZAPOVIEDI

Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji

TREĆA BOŽJA ZAPOVIED

Dvanaesta nedjelja po Duhovima:

NEDJELJNI POČINAK

I.

Draga braćo u Kristu!

S današnjom propoviedi počinjemo govoriti o trećoj zapoviedi Božjoj.

Bit će malo neobično, što ovu propovied počinjemo malo pjesnički: pjesmom nedjeljnog jutra. Jurnjava i hajka velegradskog života oduzima doduše duši mnogo naravnih ljepota, kojima je izpunjen ljudski život, ali predstavimo si barem u mašti onaj tihi mir, za kojega toliko puta ćutimo, da nam fali

Nedjelja je rano ujutro... Stojimo na vrhu brda na kraju maloga sela i pogledom obuhvaćamo krovove kuća, ulice, livade i poljane. Sve je to obasjano zrakama svibanjskog sunca... Tajanstveni mir i tišina vlada cielim krajem... i dok nam duša raznježena uživa taj tihi mir, odjednom... kao pjesma, koja te primamljuje, da se približiš... zaori ugodni glas zvona na seoskoj crkvi. Zvučni glas zvona proleti selom, pokuca na svaki prozor i kroz vrata malih kuća svečano odjeveni ljudi polaze prema crkvi. Ljudi, koji su kroz cieli tjedan radili na polju! Ljudi, do kojih ušiju ne dopire kroz tjedan zvono, nego šum strojeva i tulenje tvorničkih sirena... Nego za danas oprali su sa sebe dim ugljena, za danas su skinuli sa sebe odiela zaprljana uljem, danas su otrli sa svojih lica prašni znoj, danas... danas napokon *mogu biti ljudi*. I idu, idu u kuću Božju. Nedjeljno je jutro...

Recite, braćo, nije li znak prave otčinske ljubavi sa strane Boga, da je naredio ovu zapovied o nedjeljnom počinku?!

»*I Bog je blagoslovio sedmi dan*«, čitamo odmah na početku Svetoga Pisma — »i posvetio ga«. (Gen. II. 3.). A kasnije veli još obširnije: »*Spomeni se da svetkuješ dan subotni! Šest dana radi i izvršuj sve poslove svoje! A sedmi dan je subota Gospoda Boga tvojega, u taj dan ne radi ni jednoga posla ni ti ni sin tvoj ni kći tvoja ni sluga tvoj ni sluškinja tvoja ni živinče tvoje ni stranac, koji je unutar vrata tvojih.*« (Izlazak XX. 8—10.) Evo, braćo, treći zakon od Deset zapoviedi Božjih, sveta zapovied o tome, kako treba svetkovati dan nedjeljni. Ova zapovied sadržaje dvostruku naredbu: jedna zabranjuje, a druga nešto propisuje: *na dan, koji je posvećen Gospodu nešto ne smijemo činiti, a nešto moramo činiti!* Što ne smijemo činiti jest ovo: težki poslovi, koje obavljamo u tjednu ,a što opet moramo činiti jest to: moramo prisustvovati kod nedjeljne svete mise.

Posvetit ćemo, braćo, dvie propoviedi — današnju i buduće nedjelje — prvom dielu treće zapoviedi Božje, t. j. govorit ćemo o *nedjeljnom počinku*. Osobito htio bih dati odgovor na dva pitanja: *I. koju vriednost ima nedjeljni počinak u materialnom i II. koju vriednost znači on u duševnom pogledu kako za mene tako za mnoga bližnjega.*

Što znači nedjeljni počinak u materialnom pogledu.

1. Draga braćo! Naš čovjek, koji se uviek nekamo žuri, nekamo hiti *kima glavom, kad čuje govoriti o nedjeljnom počinku*. On se nikako ne može s tim pomiriti! »Da izgubim svaki sedmi dan« — buni se on. Ne, to se ne može dopustiti! Preda mnom je veliki sviet! Zemlja skriva u sebi mnogo blaga! Sve to moram osvojiti, moram izkopati! Lozinka današnjeg modernog života jest: raditi do krajnjih granica! Što više ugljena iz onoga rudnika! Što više žita na onom polju! Što više samovoza iz one tvornice! Napried! U današnjem produktivnom životu nema stanke!

Evo, braćo, često puta to je današnje stanovište i — što da nećemo *to je ujedno velika tragedija današnjeg čovjeka*. Našu kršćansku uljudbu pogodio je prvi ozbiljniji potres onda, kada joj je ubrzani tehnički život noviega doba oteo počinak sedmoga dana.

Današnji čovjek nema vremena za nedjelju, premda bismo doista mogli reći, da u niednom vremenu nije čovjek imao više prava na nedjeljni počinak nego upravo danas. Pogledaj samo onoga radnika, koji kroz šest dana stoji uza onaj stroj, koji mu zaglušuje uši! Ili pogledaj samo onoga ravnatelja tvornice, koji na lievom uhu drži brzoglasnu slušalicu, desnom piše i medjutim razpravlja s poslovodjom, koji stoji pred njim! Ili gledaj samo onoga činovnika, koji cieli dugi dan sjedi pred svojim spisima u pokvarenom zraku u svojoj pisarni. Samo pogledajmo kako udara ritam ovoga grozničavog posla i onda doista ne ćemo reći, da pretjerujemo ako uztvrdimo, da u nijedno doba nije čovjek razvio svoju radljivost u onom obsegu kao danas.

Ali onda, braćo, i Božji zakon, koji zapovieda počinak, nije bio nikada tako važan kao danas!

Prestanak posla prema trećoj zapoviedi — upozorio sam na to uostalom i kod prijašnjih zapoviedi — ne zahtieva samo pozitivni zakon Božji, *nego to zahtieva i sama ljudska narav, a primjer nam za to daje i sve ostalo u svietu*. Drvo ne donosi plod cielu godinu, nego se kroz duge zimske mjesece odmara i skuplja snagu, da uzmogne donieti plodove. Zemlju ne možeš zasijavati svake godine, moraš joj dati, da jedne godine počine. Isto se tako ne smije ni ljudske sile izrabljivati lihvarskom gramzivošću. Čovjek — taj gramzivi pohlepnik za imetkom

— kroz hiljade godina često puta je htio izigrati zakon o počinku sedmoga dana, ali mu nije uzpjelo. Naravno: onaj, tko je donio zakon, bio je Bog, a On je pametniji od čovjeka. Danas već to svatko priznaje. I liečnici i radnici jednako govore: Ne može se! Više od šest dana neprestano raditi ne može se. Kvari nam živce i zdravlje. Oduzima nam snagu za rad. I tako novac zasluženu nedjelju odlazi nam drugamo. Odlazi za liečnika i ljekarnu! »*Sjeti se toga, da svetkuješ dan Gospodnji!*«

2. Božja se zapovied medjutim prostire još i dalje Ne samo da ne smiemo obavljati težke tjelesne poslove, *nego ne smiemo takovo šta nalagati niti svojim podredjenima.*

Draga braćo! Stav Crkve pun je uvidjavnosti i nije ukočen. Stanoviti kućni poslovi: pospremanje, kuhanje i t. d. potrebni su bezuvjetno i u nedjelju, zato su i dopušteni. Dozvoljen je takodjer i onaj sitni ručni posao, koji radiš, da prodje vrieme, da se raztreseš. Ali tako zvano veliko spremanje, pranje, veliko čišćenje i tome slično... to se već ne može spojiti sa svetkovanjem nedjelje.

Ima poslova, koji ne mogu čekati i ima goruće hitnih radova, koji ne trpe odgadjanja. Nije doduše idealna stvar, ali zbog razvienih i poraslih ljudskih zahtjeva i u nedjelju treba da se radi u električnim središnjicama, na željeznici, na vodovodu, u gostionicama, u pekarnama i t. d. Ali se ne pristoji u jednoj kršćanskoj sredini u nedjelju obdržavati godišnje sajmove, zbog kojih onda hiljade i hiljade ljudi ne zadovoljavaju svojim vjerskim nedjeljnim dužnostima. Ne smije se u nedjelju takodjer obavljati ni takove službene poslove, gdje ne bi ništa škodilo, ako se za jedan dan odgode.

Malo pažnje molim, braćo! Iako molim malo pažnje za radnike, poštare, željezničare, mislim, da se ne će sablazniti moji slušaoci oženjeni muževi, ako ih zamolim za malo predusretljivosti i obzira prema *svojim suprugama i domaćicama.* Jer u današnjim težkim prilikama umnožava se doista broj majki, na koje se svaljuje sva briga za uzdržavanje kuće i vodjenje kućnih poslova Te iste majke dušom punom vjere nastoje Bogu služiti — a ipak često puta zapuštaju nedjeljnu svetu misu. Zašto? »S mojim mužem, molim, ne može se izdržati! Ako zbog crkve samo pola sata kasnije svršim objed — no to treba čuti! On nema obzira.«

Molim dakle moje slušaoce oženjene muževe: *budite uvidjavni.* Uvidite, da i domaćica hoće imati svoju nedjelju. A osobito današnja domaćica, koja se toliko namuči svim mogućim raznim poslovima. I nemojte čekati, da Gospod Bog prisili vašu ženu na počinak tako te je bolešću priveže uz krevet.

3. I nemojmo vjerovati olako bez promišljavanja, što stanoviti kolovodje glavničarstva *običavaju iznositi protiv nedjeljnog počinka,* da je u današnjem razvienom trgovačkom i tehničkom životu nemoguće tra-

žiti nedjeljni odmor, da to umanjuje narodni imutak, da to stoji na putu narodnom gospodarstvu i da je to podcjenjivanje čovječjeg rada, koji treba toliko cieniti... i tome slično.

a) *Nedjeljni počinak škodi družtvu? Upravo je obratno istina.* Vidimo, da upravo tamo, gdje se poštuje nedjeljni počinak, tamo cvate i obrt i trgovina i ljudi žive dobro. Dalje dodje onaj, tko radi šest dana, nego tko radi sedam dana.

b) A na onu pripomenu, da kršćanstvo omalovažava, podcjenjuje pa makar i grozničavu radljivost i stvaralački zemaljski rad, mislim, da je suvišno, da na to uobće trošimo rieči.

Kršćanstvo da podcjenjuje rad? Bog doduše zapovieda počinak, ali Bog zapovieda i rad! Isti je onaj Bog, koji je već prije čovjeku palom u grieh dao zapovied da radi: »Sa znojem lica svojega jesti ćeš kruh, dakle se ne vratiš u zemlju, od koje si uzet«; isti taj Bog rekao je u trećoj zapoviedi: »Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji. Da, braćo, *Bog ne osudjuje samo onoga, tko u nedjelju radi, nego i onoga, tko u tjednu ne radi.*

Crkva da je protivna radu? Nije li njezin utemeljitelj, Gospod Isus Krist, i sam bio radnik? Nije li htio, da se rodi iz radničke obitelji? Nije li On htio, da u radničkoj radionici bude do svoje tridesete godine? Nije li izmedju radnika izabrao svoje apostole? Da, danas u doba, kada se uznosi i hvali rad, ne smijemo zaboraviti, da je Isus bio onaj, koji je učio primjerom i riečima, da tjelesni rad, od koga su u staro doba toliko zazirali, treba štovati.

Dakle što je istina?

Istina je, da naša sveta vjera poštuje rad, ali tako *da uz to ne zaboravlja na radnika.* Poštuje napredak, tehniku, stroj, *ali više poštuje čovjeka, napose dušu čovjeka.* Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji!

Trinaesta nedjelja po Duhovima:

Što znači nedjeljni počinak u duhovnom pogledu?

II.

Draga kršćanska braćo!

Prošle nedjelje završili smo propovied ovom mišlju: Crkva poštuje rad čovjeka, ali još više poštuje samoga čovjeka, *napose dušu čovjeka.* Da se umorno tielo oporavi od rada kroz cieli tjedan, to je tek samo je-

dan cilj nedjeljnog počinka. Da, taj dan nije slobodno obavljati bučni posao niti težke tjelesne poslove, koji tielo jako umaraju, *da bi tielo dobilo potrebni odmor*. Ali nedjeljni počinak ima još i drugi cilj: kroz cieli je tjedan čovjek toliko obuzet brigom za traženjem kruha svagdanjeg, da mu možda jedva nekoliko minuta ostaje za brigu za dušu. Ali gle, tu je nedjelja, kad *moramo* napustiti tjedni posao, kad dolazimo do vremena *i to vrieme upotrebljujemo za naše duhovne potrebe*. Znate, braćo, da s uredbom nedjeljnog počinka *Crkva zapravo spasava našu egzistenciju kao ljudi* i zato je se ne bi trebalo koriti, nego zahvalno poljubiti joj ruku!

Jer što je učinio s ljudskim životom čudoviti tehnički razvitak novoga doba, o tome zar ne, braćo, jedva da trebam govoriti. Bože sačuvaj, da kažem jednu rieč protiv ljudskog napredka, naprednog rada. žive trgovine! Ta po samoj Bibliji opunomoćeni smo, da si podvrgnemo zemlju i rad je dužnost zadana nam od Boga. Potrebna je dakle upravo grozničava radljivost, potreban je marljivi rad, pače potreban je i stroj, koji olakšava i nadomješta posao čovjeku ..

Ali ipak, braćo, ako hoćemo biti iskreni prema samima sebi, moramo priznati, *da nismo mislili tako*, kako je izpalo Kada se je pokrenuo kotač prvoga stroja, tada nismo tako mislili. Nismo mislili, da ćemo tako proći sa strojem, kako je u jednoj njemačkoj pjesmi čarobnjački naučnik prošao s duhovima. Od svoga gospodara, čarobnjačkog majstora, naučio je čarobne rieči, kojima je u odsutnosti gospodara sazvao duhove, ali, jao, zaboravio je, kako ih treba opet otjerati. I nije više mogao vladati s duhovima, koje je lahko dozvao.

Zar nismo i mi tako prošli s tehnikom? Ponosno i veselo proizvodili smo jedan stroj za drugim, jednu tvornicu za drugom — dok nam napokon ono, što smo dozvali kao pomoć nije preraslo glavu i ne možemo više vladati njime. *Da, stroj je prerasao glavu današnjem čovjeku i čovjek mu više ne može zapoviedati* On ga goni i goni — nema više stanke... Samo hraniti stroj! Samo njega kljukati! Samo njega ložiti! Samo njega proizvoditi! Nema stanke! Sve oko nas je stroj. Život je kao stroj. Čovjek je sam postao sroj.

Recite, braćo, zar nije tako?

I gle u ovaj posao, što ubija duše, što mrvi živce, u ovu tutnjavu kotača zvone rieči Crkve: Braćo! Ne dopuštam, da vas proguta sroj! Barem jedanput na tjedan budite opet ljudi!

Kako li su dakle površne rieči, što ih čovjek tu i tamo čuje: »Gospod Bog previše traži od nas, kad uzima za sebe svaki sedmi dan.« Kako li su to, braćo, nepromišljene rieči. Ne uzima on za sebe sedmi dan, nego ga daje *tebi, tebi samome!* Da opet jednom budeš svoj, da pripadaš svojoj duši, svojoj obitelji, svojoj djeci! Jer kroz tjedan pripadaš tvornici, kroz tjedan pripadaš svojoj službi, kroz tjedan pripadaš svojoj radionici. Kroz tjedan pripadaš učionici, svojoj trgovini. Eto opet jedan dan, kada si svoj!

Ali treba da podjemo još jednu misao dalje.

2. Na nedjelju nemaš pravo samo ti, nego imadu pravo i tvoji sluge i namještenici. Božja zapovied jasno govori, da taj ne smije raditi »ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja ni živinče tvoje«. (Izlazak. XX. 10.) U prvoj sam propoviedi pokazao, da je zaposlivanje namještenika u nedjelju već s čisto zemaljskog gledišta vrlo zla stvar. A sada ću upozoriti na jednu drugu misao: kako li je važan *nedjeljni počinak takodjer za dušu radnika*.

Gdje će drugdje naučiti radnik, da bude pouzdan, da uzljubi rad i da savjestno vrši svoje dužnosti nego u nedjelju na svetoj misi i propoviedi! Draga braćo, ne ćutite li, kako sam ovom mišlju napipao bolnu ranu današnjega vremena .Koliko imade danas mržnje medju ljudima, koliko ogorčenosti i koliko ljudi, koji su u duši odpali od Boga. Da i ti, koji su odpali od vjere i Boga braća su nam po naravi i djeca nebeskog Otca. Danas je ovo jedno od najgorućijih pitanja svieta: ova paklena mržnja i zaslienjenost protiv kršćanske vjere i kršćanskog gledanja na svietu medju tolikim ljudima.

Zaslienjenost? Da ti ljudi su zaslienjeni. Nije im se davalo dovoljno svietla. Čitao sam negdje ,da su u jednom rudniku one mule, koje su upotrebljavali u rudniku u zato priredjenim štalama, a nisu ih izvodili na svietlo. Kad su ih nakon dugog vremena opet izveli na svietlo, opazili su, da su sve mule osliepile.

Braćo! Ne čudite se, ako vam kažem, da i duše mogu osliepiti. Duše onih ljudi, koji iz godine u godinu bez prekida k zemlji oborene glave i zakopani u tamu dnevnih briga rade na ovoj zemlji, bore se za svagdanji kruh. Razumiete li, što znači i s gledišta družtvovnoga reda obdržavanje nedjeljnog počinka?!

Draga braćo! Današnji čovjek razmeće se samosvjestno, da je naše doba u svemu nadmašilo svako drugo prijašnje doba. Da čovječanstvo nije nikada još tako visoko stajalo. Da se toliki napredak nije pokazao u nijednom drugom vremenskom razdoblju. Ali bih slobodno nabacio pitanje: da nije možda tek sada počela ljudska poviest, i da li mi doista plivamo u svietlu, a sva su stoljeća prije nas tapala po tami? I ako hoćemo iskreno odgovoriti, to mora naš odgovor — izuzevši tehniku — biti vrlo skroman. Istina, naše je doba »veliko«, no u čemu? Veliko je — u pometnji misli! Veliko je — u neriešenim problemima; Veliko je — da su ljudi strašno nezadovoljni sami sa sobom! Današnji čovjek nije toliko dosastao zadaćama svoga doba, koliko je to bi odorastao čovjek prajašnjeg vremena za svoje razdoblje Tehnikom smo doduše tvarne sile prisilili na rad, koji zadivljuje, ali ipak uvidjamo, da te stvarne sile vladaju danas čovječjim duhom kao nikada preije .

Hvala dakle Bogu, da je dao zakon, koji nam pomaže da opet budemo ljudi! Hvala Bogu, da je u ovoj jurnjavi života, koja nam izpija živce, naredio počinak svaki sedmi dan. Braćo! *Nemojmo žaliti izgubljeni sedmi dan! Nemojmo žaliti za onim novcem, koji taj sedmi dan nismo zaslužili! Nemojmo izigravati Božju zapovied, nego ponizna srdca mislimo na to, da svetkujemo dan Gospodnji. Jer time, što svetkujemo dan Gospodnji osiguravamo vlastiti ljudskiji život sebi samima.* Amen.

ČETRNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA: SPOMENI SE DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI!

SLUŠAJ SVETU MISU U NEDJELJU!

I.

Draga braćo u Kristu!

Do sada smo u dvije propoviedi počeli razmatrati o trećoj zapoviedi Božjoj. Razmatrali smo o tome, što ona zabranjuje: nedjelja je dan počinka i na taj je dan zabranjeno obavljati težačke poslove. Odmor od težkog tjelesnog rada obuhvaća tek jednu polovicu treće zapoviedi. njezin negativni dio: on nam veli, što *ne smijemo činiti.* Što se tiče svetkovanja nedjelje postoji i pozitivni dio, koji propisuje i govori o tome: *što moramo u nedjelju raditi.* Svietlo pravog nedjeljnog veselja i toplina prave nedjeljne radosti, toplina, koja oživljuje i osvježuje, može gorjeti samo u onom srdcu, koje podjednako izvršuje negativni i pozitivni dio te zapoviedi, kao što u električnoj svjetiljci može samo onda da gori električno svjetlo, ako se hladna žica jednako dotiče negativnih i pozitivnih električnih polova.

Da bismo dakle podpuno svetkovali nedjelju treba ne samo da prestanemo taj dan sa svakim težkim poslom, nego takodjer *moramo pobožno prisustvovati svetoj misi.*

Stoljećima orio se s tornjeva glas zvona, koja su navješćivala nedjeljnu svetu misu i ljudi su slušali njegov glas, koji ih je pozivao. Nažalost, braćo, jedan dio današnjih ljudi više ne čuje toga glasa. Nježni glas zvona nadglasuju tvorničke sirene ,prigušuje kreštava vika na ulicama, nadbučuju valovi životne borbe, nadvikuju ih kričave reklame zabavišta. I tako se medju današnjim ljudima oblikovao zaseban, čudan tip ljudi: grupa onih, koji samo *napola* svetkuju nedjelju Drže se nedjeljnog počinka — pače: još i te kako ga zahtievaju! No, od cieloga dnevnoga počinka ne pripada niti jedna ura Bogu i nedjeljnoj svetoj misi.

Danas i buduće nedjelje, braćo, htio bih s vama razpraviti to važno pitanje: *pitanje nedjeljne svete mise.* U današnjoj propoviedi razmotriti ćemo pitanje: *Zašto nas zapovied obvezuje, da u nedjelju slušamo svetu misu?* U propoviedi buduće nedjelje govorit ćemo o tome: *na što nas obvezuje zapovied o slušanju svete mise u nedjelju?*

Zašto moramo u nedjelju prisustvovati svetoj misi?

Sve nam vjera propisuje pod težki grieh, da svake nedjelje i blagdana prisustvujemo svetoj misi.

To je zakon, braćo!

Ali odmah će nam lakše biti točno obdržavati zakon, ako nam nije poznat samo njegov propis, nego ako jasno vidimo, koje nenadoknadive vriednosti donosi duši današnjeg čovjeka nedjeljno slušanje svete mise.

1. Promislimo samo, što znači za nas ovakovo nabožno svetkovanje nedjelje.

Ne daje nas samo *radost i snagu za životnu borbu budućeg tjedna* — da i to nam daje. Ali povrh toga *duboko nam i temeljito osvježuje cieli vjerski naš život.* Znate li ,koje načelo vodi Crkvu, kad nam daje zadaću, dá u nedjelju slušamo svetu misu? *Temeljito osvježenje krvotoka biednoga našega duhovnog života.*

Ne vidite li, braćo, kako strašna zaraza (epidemija) pustoši medju današnjim ljudima?

Kakova zaraza? Kolera? Kuga? Ne! Gore od toga: *duhovna slabokrvnost, zaraza ćudorednog rahitisa!* Život je postao surov, nestalo je ćudoredne finoće, prevara, kradja, bestidnost preplavljuje naše glave poput prljavog potopa. Svatko jadikuje, da smo dotle dospjeli: ljudi prave ankete, izradjuju nacrte, drže sjednice ,ali tako ih malo znade, *zašto smo došli dotle.*

Zašto? Oseja prorok veli: »Jer nema znanja za Boga na zemlji«. Zato je zavladala kletva, laž, ubojstvo, kradja i preljub.« (Oseja IV, 2.).

Snaga vjere oslabila je u životu ljudi, umanjila se njena vriednost u ljudskom shvaćanju, postali smo slabokrvni i svaka otvorena ćudoredna rana, svako strašno zlodjelo, i uobće svako ćudoredno zlo samo su vidljivi znakovi te slabokrvnosti na našem družtvenom organizmu.

»Ali, molim! Kojim pravom jadikujemo, da nema dosta vjere u ljudima? Ta po cielom je gotovo svietu razšireno kršćanstvo! A i najveći dio ljudi svuda i u nas izjavljuju se, da vjeruju. Zar to nije dosta?«

Doista nije dosta! Ipak je uzprkos toga duša današnjeg čovjeka slabokrvna. Što je to tjelesna slabokrvnost? Da bolestnik ima premalo krvi? Ne to! Ima on dosta krvi, ali u njoj nema dostatni broj crvenih krvnih tjelešaca. Isto tako i današnji čovjek ima možda dosta vjere, ali nema u njoj dosta crvenih krvnih tjelešaca, ili fali joj ono životno bilo, životna snaga, koja bi podpuno prožela svaku pojavu njegovo svakidanjeg života i dala mu potom podpuno zdravlje .

Krv, životnu snagu vjerskog života treba unieti u današnje družtvo! Nedjeljna sveta misa bila bi takovo jedno osvježujuće sredstvo za svakoga čovjeka.

2. Ali idem još s jednom misli dalje. Svakome čovjeku je potrebno, da se osvježi djelovanjem nedjeljne svete mise, ali osobito je to potrebno današnjim ljudima u gradovima. Jer gradski život bije nas s hiljadu strana, da nam oduzme naš naravni ljudski život. Samo dostojno proslavljena nedjelja osigurava nam opet jedan dan dostojan nas ljudi.

Što čini grad iz nas? Ponajprije, braćo, čini iz nas živčano bolestne ljude. Živimo kao u slikopisu. Pred nama juri život kao film na platnu, svaki čas novi i novi utisci, jedan iztiskuje drugoga, sada plačemo, a sada se opet smijemo. Svaki dan donosi nam hiljade novosti, a od svega ne ostaje ništa. Tako gradski čovjek postane nervozan...

Zatim gradski život čini od nas površne ljude, koji trčkaraju samo za novostima i bezvriednim »senzacijama«. Već dan prije navečer ili rano ujutro dolaze novine... pročitamo. Naveče opet već hvatamo druge zaboravljajući posve na prve. Što li sve mora proći kroz naš gradski mozak! Koliko puta se već civilno vjenčala ova ili ona filmska zviezda! Kada ujutro počinje ovaj ili onaj šakač svoju vježbu i koliko puta na dan mienja odielo. Gdje ovaj ili onaj znameniti nogometaš jede, što jede i kako jede. Sve to gradski čovjek hoćeš ne ćeš mora znati! Sve on to mora pročitati. On nema vremena za ozbiljno, naučno, vjersko štivo. Evo tako gradski čovjek postaje površan.

Što još čini od nas grad? Postaju od nas ljudi strojevi bez duše. Svaki dan na istoj se stanici popeti u munjovoz, svaki dan istim se putom voziti u ured ili trgovinu, uviek prolaziti kraj istih kuća, putovati uviek s istim ljudima, na istoj stanici svaki dan sići, sjedjeti neprestano kod istoga pisaćeg stola ili kraj kakvoga stroja osam sati stajati... pa zar je čudo, da i sam čovjek postane stroj, koji osim svoga stroja, svoje katedre ili pulta ne pozna ništa i ne zna za ništa. I tako postaje u gradu čovjek stroj, koji ne pozna duhovnih potreba.

Što još čini grad od nas? Čini nas kavanskim ljudima! Siromašni čovječe, koji se toliko naradiš, zaista zaslužuješ odmor i malo veselja! Ali ti ga tražiš ondje, gdje ga ne ćeš naći. Barem ne ćeš naći onaj oporavak i ono osvježenje, koje ti je potrebno. Ciela obitelj odilazi u kavanu: ti si se sav obavio dimom čitajući svoje novine, žena ti pomalo flirtuje uz kavu, a djeca šest do osamgodišnja djeca sjede takodjer s tobom u zadimljenoj dvorani i pregledavaju časopise sa slikama. Navečer odete u slikokaz i kasno se vraćate kući i eto tako je svršila nedjelja: bez jednog jedinog vjerskog ljudskog osjećaja, bez jedne jedine vjerske životvorne misli.

Recite sami, braćo, da li pretjerujem, ako velim, da je to život današnjeg čovjeka iz grada.

3. A gle, dolazi nedjelja. Ali onakova nedjelja, kako ju zamišlja i propisuje naša sveta Crkva: *nedjelja sa svetom misom! Sin Božji, koji je umro za nas, opet se pojavljuje medju nama* i Njegova sveta krv daje nanovo život našim dušama izmučenim, zaprašenim i osušenim u životnoj borbi kroz cieli tjedan. Braćo! To je blagoslov nedjeljne svete mise. I tko kod nedjelnje svete mise prisustvuje eto tako dušom uronulom u Boga, na tome će se to vidjeti kroz cieli tjedan. I on će možda ćutjeti teret života, *ali u toj borbi ne će biti ogorčen*, i on će možda imati toliko napasti, *ali u napasti ne će pasti u grieh!*

I upravo to je velika namisao naše svete vjere: *nedjeljnu svetu misu povezati s radom kroz dane u tjednu.* Crkva ne želi, da vjernici u nedjelju obuku bolje odielo, uzmu molitvenik, otidu na svetu misu, ondje se jedan sat podadu pobožnim čuvstvima, a zatim kad se vrate kući, da skinu sa sebe novo odielo, odlože molitvenik a s njima i vjerski život i svoje kršćanstvo — o ne! Nego ona hoće, da slušanje svete mise u nedjelju postane za njih bujnim izvorom snage za rad kroz tjedan, da se utjecaj nedjelje vidi i kroz tjedan i da se upliv molitve vidi u našemu radu, i da se u našim odnošajima prema ljudima osjeti, da smo razgovarali s Bogom — i što da govorim dalje? *da se naša vjera odrazuje u našem životu.* I onda će svako naše djelo postati molitva, svako obiteljsko ognjište postat će hramom, svaki ljudski život postat će žrtvom milom Bogu.

Eto zato smo dužni svaku nedjelju slušati svetu misu! Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

PETNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

Na što nas obvezuje nedjeljno slušanje svete mise?

II.

Draga kršćanska braćo!

Kad sad dakle znademo, što je sveta misa u očima Crkve — obnavljanje Gospodinove žrtve na križu na nekrvni način — onda ćemo odmah razumjeti, zašto je naša sveta vjera doniela tako strogi zakon o nedjeljnom slušanju svete mise. Dan Gospodnji i ne možemo ljepše provesti nego slušajući svetu misu. Na životvornom stablu vjerskoga života izrasla je kroz ove dvije hiljade godina mnogo grana pobožnih

vježbi sve jedna ljepša od druge: tu je sveta krunica, litanije, pobožnost križnoga puta, vjerska družtva, prošteništa i t. d. i nijedno od toga nije naša sveta vjera učinila obvezatnim, svatko može od toga obavljati onu pobožnost, koja mu se najviše svidja. Jedini izuzetak učinila je sa svetom misom. *Svaki katolik, koji je navršio sedmu godinu* — ako ga ne sprečava bolest, ili nema crkve ili postoji kakva neizbježna zapreka — *dužan je svake nedjelje i zapoviedanog blagdana pod smrtni grieh slušati svetu misu.* I to osobno otići u crkvu, a ne samo možda na krugoval slušati misne pjesme. Propovied može slušati i na krugoval, ali što se tiče svete mise, ne možemo zadovoljiti svojoj dužnosti, ako slušamo samo preko krugovala.

Crkva je naravno uvidjavna, i Gospod Bog je — smijemo li se tako izraziti — uvidjavan. *Ima zapreka, koje nas oslobadjaju od svete mise.* Bolestan si i ne smiješ ostaviti sobu, razumije se, da si oslobodjen od svete mise. Siromašna si kućna pomoćnica i u subotu naveče morala si raditi do u kasnu noć i u jutro si zaspala onaj rani sat, kada običaješ i možeš ići na svetu misu, a kasnije više ne možeš poći... Imaš kod kuće malu, sitnu djecu i doista ne znaš, kome bi ih povjerila... Jednu uru imaš do najbliže crkve u susjednom selu, a tako je veliko bezdano blato... Da, braćo, Gospod Bog nas tako lako izpriča, *samo nemojmo mi sami sebe previše olako opravdavati.*

A i u ovim slučajevima, kada nikako ne možemo poći k svetoj misi, ono pola sata, dok traje sveta misa posvetimo Bogu toplom molitvom pa će pred Bogom, koji izpituje srdce i dušu i takva nedjelja biti svetija za nas nego za one, koji su možda i prisustvovali svetoj misi i dosadno prevrtali šeširom ili promatrali ljude, koji su izlazili i ulazili.

2. Da: ozbiljno opravdanje Crkva prihvaća. Ali ne razne izlike! I u tom pogledu ne bi škodilo, kad bismo katkada strožom mjerom mjerili sami sebi! Jer bolest doduše izpričava od Crkve, ali ne izpričava nas zato svako malo nerazpoloženje. »Bilo mi je slabo, pa nisam bio na misi«, tako se olako izpričavaju često oni, koji su medjutim isti dan popodne sjedili u kakvoj glazbenoj dvorani. »Ljeti je tako težak zrak u crkvi«, naškodilo bi mi!« A zimi je opet tako zima, nahladio bih se!« Misa je tako rano, ne ću se valjda i u nedjelju ustati već u osam sati.« Tako govore neki, a ti isti, kada idu na izlet ustaju već u pet sati, da bi promatrali izlaz sunca ustaju ljeti i u četiri sata, ali na dan Gospodnji, da bi dočekali dolazak Gospodina Isusa Krista — *a to je sveta misa* — za to ne mogu u osam sati ustati.

Od nedjeljne svete mise ne opravdava nas, ako smo »u subotu naveče bili na plesu, pa smo sada tako umorni« ne izpričava nas, da je to »jedan jedini slobodni dan pa moramo ići na izlet«; ne izpričava nas ako je sajam, kakova športska utakmica ili kakova druga svečanost. Pače: tada se tek vidi, da ozbiljno shvaćamo svoju vjeru, ako njezine

propise i onda obdržavamo, kada ih možemo izvršiti uz cienu žrtve. A mala žrtva moguća je uviek! Netko ide možda s plesa ujutro u šest sati. Ako sada legne, probudit će se možda jedva za objed. Dakle što da čini? Neka ode odmah ujutro u šest sati na svetu misu, a onda neka legne spavati. Reći ćeš: »Takovo prisustvovanje svetoj misi ne može puno vriediti«. Da, nije to najidealnije. Ali još uviek više vriedi, nego da si posvema ostao bez svete mise.

Krasno je nedjeljno jutro... ciela se obitelj sprema na izlet. Nakon posla kroz cieli tjedan, koji te ubija u mozak, zasluži današnji čovjek nedjeljni odmor, osvježenje, izlet. Samo, braćo, *ne bez svete mise.* Treba samo ustati pol sata ranije i sveta misa bit će spašena. Crkva je tu susretljiva, koliko samo može biti. U velikim gradovima služe se svete mise u izvanredne satove i na izvanrednim mjestima, da ne bi nitko mogao reći, da nije imao prigodu slušati svetu misu. U New-Yorku služi se sveta misa u dva sata poslije ponoći za tiskarske radnike i konobare, koji se u to doba vraćaju kući. U Münchenu se na glavnom kolodvoru u sezoni svake nedjelje služe svete mise ujutro u 3, 4, 5 i 6 sati za izletnike u čekaonici. God. 1926. odslužene su 172 svete mise u münchenskoj željezničkoj čekaonici. Na svim tim misama bilo je trideset hiljada vjernika, a podielilo se oko dvije hiljade svetih pričesti. A u nas pogotovo nije težko naći crkvu na izletu, da se u nju svrneš na svetu misu. Da, uz malo dobre volje i malo pripravnosti na žrtve sve se dade riešiti.

3. Budimo takodjer i što se tiče točnosti pripravni žrtvovati se. Ima ljudi, koji strahovitom, upravo vještinom izračunavaju i iztražuju, koliki dio svete mise smiju zanemariti, a da ne bude grieh uobće, a koliki dio opet, da ne bude smrtni grieh, kada je najkasnije slobodno doći, i kada je već slobodno otići. No, braćo, dozvolite mi da primietim: *ovo robsko mišljenje nije dostojno slobodnog čovjeka kršćanina.* Ne pristoji se činiti, kako je to učinio jedan djak, koji je, kada ga je vjeroučitelj upitao, zašto nije bio na svetoj misi, odgovorio: »Molim liepo, bio sam samo sam zakasnio«. »Zakasnio? Kada si došao? Koji je dio mise bio?« »Još je gorjela jedna svieća« odgovori djak. T. j. već su poslije svete mise gasile svieće, kada je on došao.

Braćo! Ne ću pretjerivati, ne ću, a nemam ni pravo više zahtievati, nego što zahtieva naša sveta vjera. Zato ću ovdje reći, što uči sveta Crkva, naime tko je bio prisutan na glavnom dielu svete mise, dakle odkad svećenik odkrije kalež, t. j. od prikazanja zadovoljio je zapoviedi o nedjeljnoj svetoj misi i nije dužan pod smrtni grieh da sluša još jednu svetu misu ili u drugoj misi one dielove, na koje je zakasnio. Da, tako je.

Medjutim draga braćo, ako netko sitničavo mjeri, dokle još nije grieh, dokle smije zakasniti, dušu takova čovjeka nije još nikada ožarila predivna vriednost svete mise! Da, ako sam iz bilo kakvog razloga zakasnio na početak svete mise, pače možda na cielu prvu polovicu.

tako te sam došao upravo prije podizanja, nisam dužan drugu svetu misu slušati cielu, nego samo do onoga diela, na koji sam kod prve mise prispio — eto tu olakšicu daje Crkva.

Ali, braćo, topla mi ljubav šapuće, da budem velikodušan u točnom dolaženju na svetu misu, da radije još ja čekam nekoliko minuta na svetu misu, nego da zakasnim na nju. Napokon i domaćica će zamjeriti, ako gost pozvan na objed dodje upravo, kada je već juha na stolu, jer se pristoji, da dodje barem nekoliko minuta ranije. I crkva ima svoja pravila pristojnosti, a medju ta pravila spada i to da nije pristojno, da oni što zakašnjavaju svki čas smetaju u pobožnosti već prisutne vjernike.

4. Jao, kad već govorim o smetanju, što li bih sve tu morao da kažem. *Čime sve je moguće smetati vjernike, koji slušaju svetu misu?*

Braćo! Kada stupimo u crkvu, ne prekrižimo se uzalud svetom vodom. Što znači ovaj simbolički vanjski čin? Unutarnju našu nakanu, da hoćemo vani pred vratima ostaviti svakodnevne misli, zemaljske želje i namjere, unutra, pred Božji oltar donosimo samo dušu, koja želi moliti.

A tko ne čini tako?

Taj sigurno u jednu ruku ne će za sebe crpsti snagu iz slušanja svete mise, a u drugu ruku smeta ostale u pobožnosti. To su oni, kojima sveta misa nije dosta sveti čin i crkva nije dosta sveto mjesto, da bi im duše uzdigli k Bogu. Oni se i ovdje ćute kao da su na korzu ili kazalištu, gdje se može promatrati i prosudjivati odielo, lice i ponašanje prisutnih lica. Ovakovo »slušanje« svete mise je izrugivanje treće zapoviedi Božje.

Kako se još može smetati pobožnost u crkvi? Tako da netko *bilo svojim ponašanjem bilo načinom odievanja izazivlje u ostalih raztresenost ili pače sablazan.* U naše se vrieme u crkvi i izvan crkve mnogo prigovara današnjem modernom nerazumnom ženskom odievanju. Nije sada vrieme, da o tome ovdje govorim. Ali dopustite mi ipak posve kratku primjedbu. Današnje kratke i izrezane haljine osudjuje katoličko ćudoredje i u samim plesnim dvoranama. No napokon tko polazi na ples, zna, što ga tamo čeka. Ali što da kažemo na to, ako čovjek, koji je pošao u crkvu iz ljubavi prema Bogu, da ondje žednu svoju dušu uzdigne k Otcu nebeskomu, ako i tamo na tom nasvetijem mjestu nadje pred sobom i oko sebe škrto obučene ženskinje, koje i crkvu snizuju na razinu plesne dvorane? Zar su dakle strogi oni biskupi, koji su na crkvena vrata objesili oglase, da se tako obučene ženske ne smije pustiti na svetu izpovied niti na svetu pričest!

Eto samo to sam htio spomenuti. I time ujedno svršavam propovied. Na početku prošlonedjeljne propoviedi spomenuo sam, da današnji ljudi boluju od slabokrvnosti u vjerskom pogledu. Tko je tjelesno slabokrvan, neka izloži svoje umorno tielo sunčanom svietlu. A što da učini, tko boluje od duhovne slabokrvnosti? Neka dade, da mu umornu dušu osvietli svietlo svieća za vrieme svete mise na oltaru.

O, svietlo svieće na oltaru u nedjelju! Znate li, kakovo je to svietlo? Pouzdano svietlo zviezde, koje nas, današnje potomke iztočnih kraljeva, koji su došli pokloniti se Isusu, sigurno vodi ka Gospodu našemu Isusu Kristu.

O, to je blagoslovljeno plamsavo svietlo! Jao, braćo, današnji čovjek, rob zamršenoga družtvenoga života, nikada ne može dospjeti na to, da si umornu dušu podigne prema zviezdama, a kada i potraži svietlo i izabere si zviezdu vodilju, često izabere krivu zviezdu i ide za krivim svietlom. Ima ljudi — ta pun ih je svieta — koji imaju dobru namjeru, dobru volju, ali im neprekidno bučni mehanizam života ne dopušta da jedan časak malo promisle, da se zadube u svoju dušu. A ima ih, koji jure za svietlom, no ono, što drže zviezdom, koja vodi do sreće, to je često puta divlji oganj, koji ih mami u močvaru, to je često puta titravo svietlo noćnih lokala, to je često puta varavo svietlo zlata ili vatra, koja proždire. A kako li lete ljudi za tim varavim svietlom! Za tom vatrom, koja gori opasnim plamenom. A konac?

Kakav je konac?

Kada se u jesen u velikim jatima ptice selice dadu na put, često puta čuvar svjetionika na morskoj obali u jutro nadje po neke siromašne životinjice mrtve podno tornja. Kako su dospjele onamo? Letjele su noću . . . i odjednom je pred njima zasvietlilo svietlo s tornja. *Ah, svietlo! svietlo! Gle to je život za nas! Ravno u svietlo!* Ali svietlo je bilo varka. Svietlo na tornju štiti prozor s jakim staklom i siromašne se ptice sruše mrtve. *Siromašna ptica. I ti siromašni čovječe! Siromašni moderni čovječe. I ti juriš za varavim svietlom — i mrtav se survaš dolje!*

Braćo! Slabokrvna, braćo, umornih duša! Ljudi, braćo, koji tražite svietlo! Pogledajte! Pod svetom misom na oltaru svietli pravo svietlo!

Svietlo, koje grije! Svietlo, koje svietli! Svietlo, koje pokazuje na Krista! Svietlo, koje vodi kroz zemaljsku domovinu i odvodi u vječnu domovinu. Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

Spomeni se, da svetkuješ dan Gospodnji

ŠESTNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

BLAGOSLOV NEDJELJE

I.

Dragi kršćanski vjernici!

Kada je sveta naša Crkva odredila, da svetkujemo nedjelju, lebdio joj je pred očima dvostruki cilj: *umornom tielu dati* potrebni odmor, a *umornoj duši* pribaviti potrebnu radosti i osvježenje. *Obnova tjelesna i duhovna!* to bi bilo dostojno svetkovanje, to bi bio blagoslov dana Gospodnjega. Ali kakvu li nakazu čini današnje čovječanstvo iz nedjeljnog blagoslova. Što je postalo od nedjeljne svetosti u rukama današnjeg čovjeka. Ako sakupimo sav onaj grieh, što su ljudi počinili kroz šest dana tjedna i metnemo na jednu zdjelicu vage, a na drugu postavimo samo u nedjelju počinjena opijanja, kletve, ubojstva i razne nečudorednosti, začudjeno ćemo opaziti, da broj grieha u nedjelju u i te kolikoj mjeri nadmašuje zbroj grieha kroz ovih šest dana tjedna.

Nakon što sam dakle u četiri predjašne propoviedi govorio o nedjeljnom počinku i slušanju svete mise, htio bih da još u dvije propoviedi promotrimo i progovorimo i o tome, kako valja *dostojno svetkovati nedjelju.* Što da počnemo s onim slobodnim vremenom, što nam ostane iza kako smo slušali svetu misu? Kako si zamišlja sveta naša vjera, na što da najbolje upotriebimo taj naš dan, kada smo oslobodjeni od težkog tjelesnog posla? I vidjet ćemo da sveta naša vjera ima u tom pogledu dvostruko načelo:

1. Da bi dostojno provedena nedjelja bio dan tihe, mirne radosti, koja će ojačati dušu. 2. Da bi nedjelja bila dan, kada produbljujemo i udubljujemo se u naše vjersko znanje.

Pogledajmo malo izbliza ova dva načela. O prvome ćemo ukratko razmatrati ove nedjelje, a o drugome obširnije buduće nedjelje.

Nedjelja je dan radosti.

Kada je naša sveta Crkva odredila svetkovanje nedjelje, lebdjelo joj je pred očima, da ljudima pribavi ono, za čim svaki čovjek teži, a na što je današnji čovjek, a pogotovo današnji gradski čovjek odavno zaboravio, a to je: *radost.* Da, braćo, cilj je nedjelje ne samo da odademo poštovanje Bogu, nego da i čovjeku pribavi životvornu i pravu radost.

Radost, radost! ... Zar u današnjeg čovjeka nema radosti? O brate, podji samo gradskim ulicama pa ne trebaš ni biti liečnik da opaziš bolest nemirnih, živčano bolestnih, bliedih stanovnika grada. Ne, ne boli nas tielo, samo nam u duši nešto fali. Što? Radost. *Prava radost!*

Ne trebaš ni biti liečnik, pa ćeš opaziti, kako strašan bezdan pustoši zieva iza svega vanjskoga sjaja u naših dama, što blistave, namazane, namirisane prolaze šetalištem. Ne boli ih ništa, samo im u dušama fali nešto. Što? Radost. *Prava radost!*

Ne trebaš ni biti liečnik, pa ćeš opaziti, kako je bolestan život gradskog čovjeka, kako mu je grozničavo bilo, kako leti za novcem, uživanjem, zabavama, a ipak kako mu je prazna duša. Što fali u njoj? Radost. *Prava radost!*

Radost, radost ... to je gradski čovjek već odavna zaboravio. On se znade »raztresti«, znade se »zabavljati«, znade letjeti za uživanjem, znade upravo gutati zabave tako da mu oboli i tielo i duša, ali radovati se? to on ne zna! Nema trgovine, gdje bi mogao nabaviti pravu radost, nema cvjetarne, gdje bi mogao kupiti tiho, mirno cvieće prave radosti. Jer je radost plašljiva ptičica, koja hoće tihi odmor, i daleko bježi od buke raznih zabavišta i ulične vike.

Nitko ne bi trebao biti zahvalniji, što treća zapovied zahtieva da svetkujemo nedjelju nego upravo današnji gradjanin! Da napokon nakon šestdnevnoga rada ima jedan dan, koji pripada obitelji, djeci, tihom mirnom domu! Jedan dan, koji će, ako ga obdržavamo onako, kako je to namjera Crkve — unieti makar malo tople radosti u naš stan, i u svaku uzku sobicu gradskog čovjeka. Jer kroz tjedan onamo doista ne dolazi puno radosti. Otac dolazi kući često puta uveče umoran, radost ostaje često već na prvim stepenicama i ne ulazi u stan. Tako je uzak stan, tako je malo zraka u njemu, tako malo sunca, udobnosti i prijatnosti. I sve je puno pokućtva, posudja i odiela i briga i umornosti ... No, veliš, ti imaš možda šest soba, i stan ti je prostran, svjetao, i glazba ne prestaje u njemu i gosti neprestano dolaze i odilaze ... Svejedno! Ipak ne ulazi u njega prava radost, dolazi neko prisiljeno veselje, koje bi htjelo nadomjestiti radost, dolaze brige životne, jurnjave poput jata crnih ždralova ... Ali napokon, tu je napokon nedjeljni odmor! Tu je prijatni obiteljski krug članova obitelji i rodjaci. Tu je mirni, povjerljivi razgovor u obitelji. Tu je nedjeljna prava radost, koja oživljuje.

Današnji posao kroz tjedan, koji te raztrgava na hiljadu strana dr ma u temeljima obiteljskim životom. Taj razdrmani obiteljski život opet utvrdiš, ako nedjelju provedeš dostojno vjernika, u krugu svoje obitelji. Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

Spomeni se, da svetkuješ dan Gospodnji

SEDAMNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

U NEDJELJU TREBA DA PRODUBIMO SVOJE VJERSKO ZNANJE

II.

Slobodno vrieme u nedjelju nije samo vrieme radosti, nego i prigode, *da produbimo svoje vjerske spoznaje*, t. j. da izpunimo onu prazninu, koja vjerskom životu sadašnjeg čovjeka osobito prieti.

1. Znate li, braćo, da najveći dio onih ljudi, koje nazivlju »bezvjercima« nisu nikako bez vjere, nego su to samo prema vjeri ravnodušni, prema vjeri ohladnjeli umorni članovi današnjeg zamršeno sastavljenog družtva, ljudi, koji ne poznaju vjere? Znadem, vrlo dobro znadem, da u ogorčenoj borbi za kruh nemamo mnogo vremena, da zadovoljujemo svojim duhovnim potrebama. *Ali barem nedjeljno slobodno vrieme upotriebimo za to, da vjerskim štivom bolje upoznamo svoju svetu vjeru, njezinu nauku, obrede, i njene velike ljude.* Bi li na pr. mogao svaki katolik reći, *da dobro pozna Sveto Pismo, ili barem evandjelja?* Da često puta ili barem po nedjeljama običaje barem čevrt sata čitati iz te knjige nad knjigama?

»Molim, tako je težak život današnjeg čovjeka« izpričava se ponetko. Da, priznajem. Pogotovo mužkarci jedva imaju vremena za čitanje. Ali što nam više briga modernog života veže pažnju za zemlju, to bismo više morali svaku večer ili barem svaku nedjelju nekoliko časaka osigurati za to, da nakon što smo se umorili tražeći svakidašnji kruh, da i gladna nam ljudska duša dobije nekoliko misli iz najsvetije knjige. No što da kažemo o onima, koji još i danas imaju dosta vremena za čitanje, koji svaki novi roman pročitaju već treći dan, nakon što je izašao. Koliko ih ima medju ovima, kojima Sveto Pismo ili kakova ozbiljna vjerska knjiga još nikada nije bila u rukama. Možemo li se čuditi, da onda u njih uvene svaki vjerski život? Kako da budu samosvjestni i ponosni katolici, ako nemaju pojma o tome, što je katolička Crkva dala čovječanstvu na ćudorednom, odgojnom i umjetničkom polju, kakovi su stupovi svieta bili jedan sveti Augustin, sveti Benedikt, sveti Bernard iz Clairveaux, sveti Franjo Asiški, sveti Ignacije Lojola, sveti Franjo Saleski, sveti Filip Neri, sveti Vincencije Paulski!

Braćo! Samo se zanimajte za našu svetu vjeru! Samo čitajte što više o njoj! Samo nemojte hladno, bez saučešća (apatično) prolaziti mimo nje. Ta kad i ne bi tekla u nama katolička krv, već s čisto ljudskog gledišta trebalo bi, da nam upadne u oči ova po svemu svietu čuvena činjenica: obstojnost svete naše katoličke Crkve! Ta katolička je Crkva najveća uredba svjetske poviesti! A i kakovim ona nadmoćnim mirom navješćuje najuzvišenije stvari. Da Krist živi u njoj neprestano... da ona *i jedino ona* posjeduje podpunu Kristovu istinu... da se ne vara u svojoj nauci... Evo, to bi bio jedan način, kako da se u udubimo u poznavanje vjerskih istina.

2. Drugo još važnije sredstvo, kako ćemo proširiti svoje vjersko znanje, jest *da slušamo nedjeljnu propovied.*

Ne da se niekati, da je današnje vrieme toliko raztrgano i današnji čovjek toliko obterećen, a i toliko pun predrasuda, te sve to ne pogoduje propoviedi. Danas si više ne možemo ni predstaviti, kakova su ono bila vremena, kad su na pr. stari kršćani izdržali po ciele satove uz svoga biskupa, koji im je držao propovied, ili kada se u srednjem vieku nakon jedne vatrene propoviedi pokrenulo cielo množtvo na križarske vojne. Bit će dakle upravo na mjestu, ako upotriebim ovu priliku, da u današnjoj *propoviedi propoviedam o propoviedi.* Ili o tome, *kako ljudi slušaju propoviedi i kako bi je trebali slušati.*

Zapravo ne ću ja ni govoriti, nego neka govori evandjelje. Kakova je sudbina propoviedi, to je sam Gospod Isus Krist izložio u jednoj neizporedivo zornoj priči. (Luka VIII. 4—18.) Izadje sijač — kaže Gospodin — da sije sjeme. Jedno pade na put — i bude pogaženo (danas bi sigurno rekao: i teretni samovoz ga smrvi). Drugo pade *na kamen*, nadje malo zemlje, proklije, i kiša ga malo napoji i sunce ga malo ogrije, ali ubrzo se osuši zemlja, osuši se i izdanak te nije moglo dotjerati do ploda. Drugo zrno *pade medju trnje*, pusti korjenje, ali mladi izdanak ubije ubrzo travurina i korov oko njega. I na koncu jedno *zrno pade u dobru zemlju* i iznikavši, donese obilan plod... trideseterostruki, šezdeseterostruki, stostruki.

Što znači zrno, draga braćo? *Božju rieč, evandjelje.* Doista čisto zrno! Bez kukolja! Uzvišenije nauke sviet nije poznao niti će je poznati. Zrno je dakle neuzporedivo, prvorazredno, nenadmašivo! A rod, izrast? Ipak tako jako različan. Kako da se to protumači? *Različnošću zemlje, tla, kamo je zrno palo. Tlo je različno po vriednosti, zato je različan i rod!* Ali reći će možda netko, ta svaka ljudska duša jednako dolazi od Boga i svako je Božje remek djelo stvoreno, da bude bezsmrtno! Zašto je dakle jedna duša dobro tlo za rieč Božju, a druga opet zlo.

Braćo! To je veliki problem, velika tajna... *tajna slobodne ljudske volje.* Ljudska volja može sjeme rieči Božje pristajući i radeći postostručiti, a može opet ako zakaže i dobro sjeme posijano u nju da uguši.

Pogledajmo samo izbližega raznu sudbinu posijanog sjemena!

a) Nekoje zrno pade ukraj puta i teretni samovoz ga smrvi. To su oni ljudi, kojima je duša tvrda poput asfaltirane državne ceste, kojom

prolazi teretni samovoz griešnog uživanja gazeći svaku vjeru ili koju pritište tvrdo kamenje s tisuću briga u potražnji za svakidašnjim kruhom. *To su kršćani, koji o kršćanskom životu nemaju pojma.* Kadkada na Veliki Petak ili na Silvestrovo nekako zalutaju u crkvu i tu slučajno čuju propovied, a onda — idu kući. Ali život već na ulici razgazi sjeme posijano u njihovu dušu! . . .

. . . Na ulici je buka, viču prodavaoci novina, samovozi trube, tlasa se ogromno množtvo ljudi, svietle se izlozi . . . slike, knjige, parfem, porcelan, nakit, svila — na svakom koraku izlog do izloga. Toliko utisaka, dok dodje do kuće! I svaki dan novi doživljaji . . . krasne kavane . . . sjajući, vatreni slikopisni oglasi . . . i sve, sve *sve služi samo za ovaj sviet, sve to govori samo o ovom svietu.* Siromašni današnji čovjek!

Koliko te žalim, neizmjerno te žalim, brate, što ti je zbrkana ova jurnjava u životu ugušila u duši sjeme nadnaravnog svieta.

Ugušuje takodjer i klice čudorednog shvaćanja! I tako ljudi postaju one tvrde duše poput državne ceste, koji ne idu na izpovied kroz petnaest godina te kada onda stoji već pred ženidbom i trebaju, da se izpoviede, dolaze i kažu: »Nemam grieha«. Da tako govore: *nemam.* Jer je teretni samovoz gradskog života smrvio u njima sposobnost čudorednog razsudjivanja. *Siromašne, siromašne duše tvrde poput državne ceste!*

b) *Nekoje zrnje padne na kamenito tlo.* Znadete li, tko sačinjava ovu drugu grupu? *Slabokrvne duše!*

U njima istina proklije sjeme, ali ne može dugo živjeti. Oni bi htjeli doći bliže Bogu, ali volja im ostane samo kod onoga »htio bih« i nikada volja ne postaje činom. Ljudi dobre volje, no površni. To su roditelji, kojima na oku zablista suza prigodom prve svete pričesti njihove djece, ali da bi i oni pošli sa svojom djecom na svetu pričest — to ne, to bi već bilo previše! To su ljudi, kojima se duša raznježi na sprovodu i zamagljenim očima gledaju u otvoreni grob, ali naveče već sjede u slikokazu i ne bi se više mogli ni sjetiti, kakove su im pobožne misli obuzimale dušu na sprovodu.

Ali: ako sam takove naravi — govore neki izpričavajući se. Ne, ne! Ne možeš se u svemu opravdati svojom naravlju. *Trebao bi svakako raditi, da promieniš svoju narav.* Jao, brate, kad čovjek vidi, što sve može učiniti športaš, dok vježba prije utakmice, samo da dobije lovor vienac, koji će brzo usahnuti, kad čovjek to vidi, doista radja se u njemu pitanje ,zašto čovjek nije *voljan da barem polovicu toga radi i da se barem napola toliko odriče, da zadobije vienac vječnoga života, vienac, koji ne može uvenuti.*

Siromašne slabokrvne duše!

c) *Nekoje zrnje padne medju trnje i čičak:* izdigne se, pače se i liepo razvije, ali sve zaguši trnje i drač.

Tko na izmaku proljeća prolazi ulicama kakova velegrada, često puta će se čuditi, kako je lišće na drveću, što se poredalo uz cestu već u svibnju i lipnju žuto, uvelo, suho, kako bi trebalo biti tek na koncu listopada. Odakle ta napadna pojava? Pod životvornom toplinom proljeća prolistala su drveta velikim poletom, ali plin od benzina s tolikog množtva samovoza, što jure gradom, za nekoliko tjedana učini te izbliedi i osuši se lišće na drveću. *Siromašna velegradska drveta. Siromašne velegradske duše, koje su dobre ali slabe volje! Vi biste željele Krista slieditи, ali plin benzina s ulica i tisuće griešnih prigoda zaguši u vama slabi izdanak i učini da vam se duše osuše i uvenu.*

Da: mnogo opravdanja ima današnji čovjek iz grada, ali sve ne može posvema opravdati. Velika je bieda, no ona ne smije posvema, da zagospodari našim dušama. Mnogo ima uživanja i sjaja, ali nam to ne smije da zarobi duše. Strašan je prljavi bacil velegradskog morala, uzalud zatvaramo prozore, otrovne plinove usisavamo na svakom koraku i ne koriste protiv njih plinske maske . . . Sve je to istina. A ipak. Braćo, može se i mimo kruga, u kome živiš i protiv utjecaja svoje okoline, i uz otrovne plinove i u biedi sobice pod tavanom jedne višekatnice kao i u salonima sjajnoga stana, da svuda tuda može se naći plodno tlo za Kristove rieči. Može li se? Da, mnogi uznositi primjeri nam dokazuju, da se može.

d) Jer — hvala Bogu — *ima i dobre plodonosne zemlje.*

To su one duše, koje rieč Božju slušaju i obdržavaju. *Slušaju!* Kako li je težko čuti rieč Božju u vašarskoj buci velikoga grada! *A još teže ju je obdržavati!* Među neprestanim svjetskim mislima i nastojanjima postati plodno tlo za zrnje vječnoga života! U svietu živjeti i u svietu se ne pokvariti! Dobar biti u doba, kada zlo buja kao korov! Čudoredan biti u doba, kada se samo po sebi razumije, da je netko nečudoredan! Ne pokolebati se onda, kada se ruše i čvrsti hrastovi! Biti svet, kada na svakom koraku i svaki čas vrebaju zmije otrovnice! Oduševljavati se za Boga, kada u nama vlastito srdce napola, a oko nas sviet ne napola nego punim glasom pjeva himnu zemaljskog života! Što da kažem dalje? — *prihvatiti rieč Božju i donieti stostruki plod!*

I gledajte: da to uzmognemo učiniti, pomoći će nam to, ako ne djelju dostojno svetkujemo i slušamo nedjeljom propovied.

Draga braćo! Eto sada je pred nama izložen cieli sadržaj treće zapoviedi Božje i njezino veliko značenje. U nedjelju ne smijem raditi, da bi si odmorio tielo, treba da slušam svetu misu, da bi si osvježio dušu, a ako mogu treba da slušam i propovied, da bih produbio svoje vjersko znanje.

Ali propisi treće zapoviedi Božje ne obvezuju nas svi jednako strogo. Svetu misu u nedjelju ne mogu nadoknaditi ničim, a propovied mogu nadoknaditi. Ako dublje poznavanje vjere mogu da steknem s druge strane na pr. redovitim čitanjem nabožnog štiva, nije grieh ako propustimo propovied. Ali kakogod bih mogao kod kuće moliti, nedjeljom svetu misu ne smijem propustiti. Odakle ta razlika?

Odatle, što nas propovied samo *vodi* do Isusa, u svetoj misi *nalazim* samoga Isusa. Propovied je samo rub Kristove haljine, a sveta misa je pojava samog Krista medju nama. Propovied je *stepenica do žrtvenog oltara*, a sveta misa *je sama žrtva.*

»Dakle nije ni važno da slušamo propovied«. Važno je, jer živa rieč ima ipak na čovjeka veći utjecaj nego knjiga. U nedjelju je glavna sveta misa, ali propovied nam pomaže, da dublje uronimo u svetu misu. Molitva je glavna, ali propovied nas uči, kako ćemo moliti. Kršćanski život je glavno, ali propovied pripravlja puteve njegove. I nema, braćo, uzvišenijega pogleda ne samo za svećenika koji propovieda nego i za našu braću inovjerce, koji dolaze u crkvu, nema velim uzvišenijega pogleda, nego što je pogled na pažljivo, pobožno množtvo, koje u prepunoj crkvi mirno sluša rieči propoviedi. Kao da sam Isus prolazi među njima i svojom rukom, koja lieči tiče njihove u borbi iznemogle duše, njihova srdca, što krvare od bolnih udaraca, i njihove razume koji se bore s vjerskim pitanjima. Ovdje učimo nanovo uzeti na sebe Križ Kristov, koji smo u borbi već skoro odbacili sa sebe, i tu učimo opet na molitvu sklapati ruke, koje su se zbog nazočaranja u životu već možda stisnute u pesnicu.

Braćo! Tko običava slušati rieč Božju široko otvorenom dušom, poniznim i poslušnim srdcem, taj će po rieči Božjoj iza ovoga života sigurno naći i samoga uzvišenoga nebeskog Otca. Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI!

OSAMNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

ZAŠTO MORAMO IĆI U CRKVU?

I.

Draga braćo u Kristu!

Sigurno ih ima medju mojim slušateljima, koji misle, da ću u razpravljanju o Deset zapoviedi Božjih danas početi već s četvrtom zapoviedju Božjom. Ovi će se sigurno začuditi, kad čuju, da ne kanim razmatranju o trećoj zapoviedi Božjoj posvetiti samo današnju propovied, nego da ću o toj zapoviedi propoviedati još nekoliko nedjelja.

Kako? To ne razumiemo reći ćete možda, draga braćo! Govorilo se do sada o nedjeljnom počinku, o slušanju svete mise o tome, kako se dostojno provodi nedjelja. Pa o čemu bi trebalo još govoriti? Zar još nije izcrpljen sadržaj treće zapoviedi Božje?

Imate pravo, draga braćo! I do sada izrečenim propoviedima bio bi izcrpljen sadržaj treće zapoviedi Božje, i mogao bih završiti razpravljanje o njoj, kad ... čovjek ne bi bio čovjek, biće, koje toliko traži opravdanja, a u drugu ruku kad bi taj čovjek bolje poznavao svoju vjeru, njezine ideje, uredbe i obrede.

Ali upravo zato, jer sveta naša Crkva sa svojom zapoviedju o nedjeljnom slušanju svete mise nameće svojim vjernicima težku dužnost, ćutim, da je zadaća propovjednika, da olakša taj teret. Da ga olakša time, da nastoji pažljivo saslušati izgovore, poteškoće i probleme, koji duboko potresaju modernom dušom i da ih nastoji u propoviedi osvietliti svjetlom Božje rieči. Tako se eto dogadja, braćo, da govoreći o trećoj zapoviedi moram posvetiti još nekoliko propoviedi objašnjenju onih pitanja i potežkoća, koje mogu izkrsnuti i u duši bilo kojega dobre volje katoličkog vjernika, pitanja i potežkoće, koje su u vezi sa slušanjem nedjeljne svete mise, s obredima kod svete mise i s cielom liturgijom uobće. *Svake nedjelje i blagdana treba da odemo u crkvu, da slušamo svetu misu* — tako glasi zapovied. U tri propoviedi odgovorit ćemo na dva pitanja 1. *da li je doista potrebno, da idemo u crkvu?* 2. *zašto je potrebno?* U dvije propoviedi razpravit ćemo prvo pitanje, a u trećoj ćemo odgovoriti na drugo pitanje.

DA LI JE POTREBNO IĆI U CRKVU?

Kako će dakle glasiti prvo pitanje, o kojem danas kanim govoriti dragim svojim slušateljima? Dokazivanje onih ljudi *koji sebe doduše drže pobožnima, a ipak ne idu u crkvu!* Čudno je, da ima takovih ljudi, ali ipak ih ima.

Čujmo samo, kako oni mudruju. Materijalistički, bezbožni i bezvjerski sviet preživio se — kožu oni.

Postoji Bog, postoji nad nama uzvišen Gospod i treba da mu se klanjamo. I ja priznajem Boga, samo ne onako, kako to naučava vjera. I ja sam kršćanin, ali ne onako, kako to hoće Crkva. I ja se molim Bogu, no ne u crkvi, ne na nedjeljnoj misi, nego vani na djevičanskim grudima veličanstvene prirode.

Da budeš pobožan, zato nije bezuvjetno potrebna crkva — kažu dalje. Pogani su vjerovali, da se njihovi bogovi mogu štovati samo na ovom ili onom mjestu. Dâ, ja sam kršćanin. A i Krist je učio, da se molimo Bogu u miru u našoj sobi. Bogu se možemo moliti svuda. I ako se ja u šumi punoj ptica ili u tišini svoje sobe mogu bolje moliti nego u prenatrpanoj crkvi, čemu da onda idem u crkvu?

Draga braćo! To su vrlo ozbiljne rieči i ozbiljna pitanja. Vi, koji ste ovdje u crkvi već time što ste ovdje pokazujete, da ne mislite tako. Ali zar se niste nikada sastali s nekim, koji je tako mislio? I ako je tako bilo, da li ste znali pomoći? Pomoći onim često puta dobrim dušama, koje jedno pogrešno mišljenje odvodi na krive puteve, mišljenje, koje je donekle istinito no ipak u cielosti pogrešno mišljenje, koje se temelji na pogrešnom razumievanju Svetoga Pisma. Što da kažemo, draga braćo, takovim ljudima?

1. Ponajprije, što je u njihovom dokazivanju istinito, to treba da priznamo. Treba da priznamo, da su *pogani doista vjerovali, da se svojim bogovima mogu klanjati samo na stanovitim vrhuncima brda, pod stablima nekih drveta ili kod ovog ili onog izvora.* I medju starozavjetnim židovskim pukom živjelo je slično mišljenje o jeruzalemskom hramu, ali oni su već znali, da je Bog svuda prisutan. To pita Isusa i ona žena Samaritanka: »Oci su se naši klanjali Bogu na ovoj gori, a vi kažete, da je u Jeruzalemu mjesto, gdje se treba klanjati«. (Iv. IV. 20.) A na to joj Gospodin daje divan odgovor: »Ženo, vjeruj mi, da ide vrieme, kad se ne ćete klanjati Otcu ni na ovoj gori ni u Jeruzalemu... Bog je duh, i koji mu se klanjaju u duhu i istini treba da mu se klanjaju«. (Iv. IV. 21. 24.)

Iza tih Kristovih rieči *nije doista više glavno gdje se molimo, nego kako se molimo.* I sveta kršćanska vjera ne prestaje neprestano naglašavati, da Boga možemo naći svagdje: vani, u sobi, u crkvi, u vlastitoj duši.

Ali, draga braćo, sveta naša vjera ipak odredjuje čovjeku posebno mjesto, gdje da se moli, jer premda navješćuje, da se svuda *možemo* moliti, opet navješćuje i to, da se ne može čovjek uviek i svuda *jednako toplo* moliti. Bog nam je istina svuda jednako blizu, ali ipak ima mjesta, *gdje njegovu blizinu nekako bolje osjećamo.* Pače u našim katoličkim crkvama ne samo da bolje osjećamo njegovu blizinu, nego znademo, da nam je *ondje doista bliži,* nego bilo gdje na svietu, u velikoj našoj svetinji u presvetom oltarskom sakramentu i u velikoj našoj žrtvi: svetoj misi. Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

SPOMENI SE DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

DEVETNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

A ŠTO JE SA SVETIM PISMOM?

II.

U propoviedi prošle nedjelje spomenuli smo, da se oni, koji ne će da idu u crkvu izpričavaju sa Svetim Pismom. Iz Svetoga Pisma vade dokaze. Što je s ovima?

Braćo! Doista postoji jedna izreka Isusova, koja kao da bi se protivila našim obredima, i zajedničkom javnom štovanju Boga. Gospodin je jednom zgodom rekao: »A ti, kad se moliš, udji u sobu svoju i zatvorivši vrata, pomoli se Otcu svomu u tajnosti i Otac Tvoj, koji gleda u tajnosti naplatit će ti«. (Mat. VI.I 6.) Dakle što je to braćo? Nije li to osuda javne molitve, crkve i vanjskog, zajedničkog štovanja Boga?

Ni govora o tome!

a) Ako pročitamo napred navedene redke Svetoga Pisma, odmah ćemo vidjeti, da Gospodin prije toga govori o farizejima, koji su se pretvarali i pozivali na svoja dobra djela — i gore navedenim riečima htio je osuditi ponašanje farizeja, koji su se na ulicama uobraženo razmetali moleći se na uglovima ulica.

b) Da doista Isus ne zabranjuje zajedničku, javnu molitvu, jasno je iz drugih njegovih rieči, gdje upravo *preporuča zajedničku molitvu.* »Gdje su dvojica ili trojica sabrani u moje ime, ondje sam ja medju niima. (Mat. XVIII. 20.) Odatle izravno sliedi, da je javna, zajednička molitva Bogu draža i uspješnija nego molitva pojedinca.

c) Ali možemo ići još dalje. *I sam Isus nije molio samo povučeno u pustinji, nego i javno i uz razne obrede:* podigavši oči i ruke k nebu. na zadnjoj večeri pjevao je zajedno s apostolima hvalospjev, na Maslinskom brdu molio je klečeći. Ako je itko znao moliti uduben sam u sebe, sam za sebe i tiho, to je sigurno znao Isus. I ako nitko nije trebao da ide u crkvu, to je bio Isus. A ipak, draga braćo, čitamo u Svetom Pismu, da je svake subote redovito polazio u crkvu. (Luk. IIV. 16.) Kao da je time već unapred htio da pobije mudrovanje onih, koji bi htjeli, da se Bogu mole svuda samo ne u crkvi.

I apostoli su takodjer redovito išli u crkvu, dakle niti oni nisu rieči Gospodinove shvatili tako, kao da bi On njima htio osuditi svaku crkvenu i vanjsku vidljivu pobožnost.

»Udji u svoju sobu...« govori Gospodin. Da, a tko nema svoje posebne sobe? Tko možda s još osamnajstoricom drugih stanuje u kakvom biednom stanu velikoga grada. Kako će se ti moliti? Nikako! Zar je dakle Isus mogao to tako misliti?

Da, duša je uz zajedničko štovanje Boga upućena i na tihu molitvu. Ali i za to ima li zgodnijega mjesta od crkve? Zanimiva je to stvar: katolička Crkva, koja zahtieva *javno* štovanje Boga, ista ta Crkva (i samo ta Crkva!) drži otvorene svoje crkve kroz cieli dan izvan vremena zajedničke službe Božje, da time dade ljudima priliku i za posebnu pobožnost. A ima li, braćo ganutljivijeg pogleda, nego kad u kojem gradu s ulične buke i vike stupimo medju tihe zidove koje crkve, kamo jedva da dopire prigušena buka s ulice i tu u crkvi opazimo gdje se u tišini u skromnom svjetlucanju vječnoga svjetla ljudi mole Bogu? Ima li gdje ljepši, draži i uzvišeniji pogled?

3. No pogledajmo još koji je treći dokaz onih, koji ne vole ići u crkvu? »Molim — govori gdjekoji od onih, koji rado zanemaruju svetu misu — molim, ja sam pobožan čovjek, ali na misu ne idem. Mislim često na Boga, ali zato ne moram ići u crkvu. Nego dă, *izađem u brda, u slobodnu prirodu velikoga Boga*, gdje su ljudska duša slobodno krili prema nebu, gdje o Bogu govori i mala ptica i žuboreći potok i povjetarac, što šapuće... i sve, sve. To je moja crkva...«

Tako tumači gdjekoji moderan čovjek i — draga braćo — ne poričem, da *u njegovim riečima ima istine*. Jer da je ovo čudesno djelo Božje kadro u nama da pobudi ganuće, nježne osjećaje i pače nabožno razpoloženje — to je istina i tko to već nije izkusio? Kada čovjek rano ujutro sjedi na tihoj obali bezgraničnog mora, a valovi pozlaćeni zrakama sunca što izlazi mrmore, brbljucaju pred njegovim nogama... to more govori... govori more. Kad ljetno jutarnje sunce izadje nad sniegom posutim vrhuncima švicarskih gora, a one kao da gore crvenom vatrom kao jutarnji žrtveni oltari, kao da gore bieli vrhunci brda... Kada u svibnju u sumračju sjedimo na rubu šumskoga potoka, što žubori, a slavuj odnekale divnom pjesmom priželjkuje... Da, tada nam se dušom prelieva tolika toplina... Da, sve je to istina! Ali, braćo, priznajmo, da je sve to prije samo sentimentalno ganuće, osjećajno trenutačno razpoloženje... Kako je taj osjećaj daleko od one ozbiljne pobožnosti, koja oživljuje i daje snagu čovjeku?!

Znate ,kada sam uvidio, da ta, da tako kažem, »pobožnost slobodnog zraka« i nije tako duboka?

Na raznim izletima moram priznati našao sam turiste ,izletnike dobre volje, gdje pjevaju — ali još nijednog čovjeka do sada nisam našao u prirodi uronula u molitvu!

Dan Gospodnji čovjek treba da provede u kući Gospodnjoj! Istina, čovjek osobito iz grada rado odilazi u slobodnu Božju prirodu. Ta kako ne bi išao? Dobro čini time! Neka nagonska želja za samoodržanjem vuče ga onamo. Jer Bog nije stvorio zagušljivi gradski zrak! Bog nije stvorio tamne gradske kuće! Bog nije stvorio pločnika! Ali on je stvorio zvjezdano nebo; On je stvorio sjajno sunce! On je stvorio mirisavo cvieće! Dakle napred! *Van u slobodnu prirodu!* Ali prije, braćo, priie *u crkvu!*

U crkvu! Jer u našim crkvama naći ćemo nešto drugo, što u slobodnoj pridodi ne nalazimo. Nalazimo nešto, bez čega ne smije biti naša duša! Nešto, što nikada i nigdje drugdje ne možemo naći. Što? *Obnovu Kristove žrtve na križu, koji je sebe za nas žrtvovao: nalazimo svetu misu.* Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA.

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

DVADESETA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

ZAŠTO MORAMO IĆI U CRKVU?

III.

U crkvu moramo ići prvo, jer se u crkvi služi sveta misa, *a to donosi Boga našoj duši*, drugo, jer se u crkvi služi sveta misa, a *to uzdiže naše duše k Bogu.*

1. Sveta misa je obnavljanje žrtve na križu i zato su njeni obredi protkani znakom svetoga križa. Ne smijemo ni misiti na oltaru na kome nema razpela. I pripazite samo, koliko puta pod svetom misom čini misnik znak svetoga križa! *Sveta misa ujedinjuje naše duše s Bogom na brdu Kalvariji.*

A ako je sveta misa obnavljanje žrtve na križu, onda je i njena vriednost čudovito velika. Nema nijedne nabožne vježbe, koja bi se po vriednosti ma samo približila svetoj misi. Saberi zrake sviju zviezda. i sve zajedno ne će se ni približiti sjajnosti sunca, upravo tako vriednost svijú posebničkih molitava i dobrih djela zajedno sabrana nije ni približno jednaka vriednosti jedne jedine svete mise.

O, ako tako mislim o svetoj misi, zar ću onda izostati od nje! Istina. priznajem — a i Crkva vidi u tome razloge, koji opravdavaju izostanak — naime ako je zaista nemoguće, pa bolest, velika udaljenost i t. d. sve to izpričava od slušanja svete mise u nedjelju.

Ali: zlo vrieme i boležljivost... ili kako da to kažem? sve su to vrlo relativne stvari, vrlo širok pojam i ne će škoditi da oni, koji se pod tim izgovorom onako olako izpričavaju, čuju slučaj Manzonija znamenitog talijanskog pisca. Bilo je hladno, vjetrovito vrieme jedne nedjelje. Manzoni je bio već starac, pa su ga njegovi zadržavali, da ostane kod kuće. Ali on im dade ovaj duboki kršćanski odgovor: »Da je koji od vas dobio sto hiljada lira, i da je danas zadnji dan, da se novac preuzme, ne bi li išli da ga podignete uzprkos lošeg vremena?... A ipak nema toga zlata, kojim bi se mogla izmjeriti vriednost jedne svete mise!«

Da, to je ozbiljno štovanje svete mise! Braćo, koji hoćete štovati Boga na brdu gdje ptice pjevaju, pripazite malo ovamo. Kad slušamo svetu misu, i mi se onda uzpinjemo na brdo i to ne na kakvogod brdo, nego na brdo Kalvariju. Zanosna je pjesma ptica na vrhuncima brda, ali ona nam ne daje ozbiljne snage za život. Tu snagu nam daje samo pjesma andjela pod svetom misom. Doista je svježi uzduh, koji prolazi našim plućima u svibanjskoj šumi, ali nam ne daje snage za čudo-

redni život, nego nam tu snagu daje *sveta krv Kristova, koja plamti u podignutom misnom kaležu.* Vidite, braćo, zašto nam ništa ne može nadomjestiti svete mise! *Zato jer sveta misa donosi duši našoj Boga!*

A sad ako tome dodamo još i drugi blagoslov, kad pobožno slušamo svetu misu. Sveta misa ne donosi samo našoj duši Boga na brdu Kalvariji, *nego i uznosi naše duše k Bogu na brdo Sinaj i uči nas pravo moliti.* Jer što je molitva? Uzdizanje duše k Bogu. A sveta misa uči nas onako moliti ,kako to želi naša sveta vjera: t. j. da molitvu i život, *život molitve i život rada povežemo zajedno!*

Mnogo si zaposlen, brate? Ne dospievaš da u nedjelju slušaš svetu misu? Proždire te svakidašnja jurnjava i borba? Da ti dakle pokažem jedan hip sliku vodje jednog naroda, koji je toliko radio za svoj narod — Mojsija.

Svi ste već možda vijeli — barem na svjetlopisu — veličanstvenu glavu Mojsija, kip, koji je Michelangelo izradio kao nadgrobni spomenik Papi Juliju II. Tako je vjeran, samo da ne progovori! Ali znate li, pred kim doista dobiva život ova glava od mramora? Pred onim, tko si pri tom zamišalja Mojsija ,kako moli!

Gospod pozva Mojsija. Vodja odloži posao, i te kako krvavo nuždni posao i uputi se gore na goru Sinaj, da razgovara s Gospodom. Zarudila je divna zora... Bieli šatori njegova naroda postajali su sve manji, što se je siedi vodja više uzpinjao... Više i ne čuje buku naroda... Brige, težke zadaće, mučne uzpomene, sve sve to ostalo je dolje na zemlji... Došao je na vrhunac... Po nogama mu je granitno crvenkasto sinajsko kamenje, a iznad glave plavo nebo... I ovdje u tihim visinama govori Gospod s Mojsijom. Pažljivom dušom upija on u sebe Božje zakone. Tu u visinama naučio je veliku mudrost ,mudrost da se ljudi u stanovito vrieme moraju udaljiti od svieta i posve blizu prići Bogu, da se kasnije, kad se povrate na svoje dužnosti u svietu ne bi previše udaljili od Boga.

A Mojsije je morao sve dobro promozgati :kako će hraniti gladni narod, kako će učiniti da zaborave egipatske lonce pune mesa, kako će narod odgojen u popustljivom egipatskom ćudoredju uzdignuti da sliedi smjernice pravoga Boga...

A onda se vratio s brda, iz samoće, od molitve. *Lice mu se sjajilo svietlom, volja postala jaka poput čelika i vodio je puk dalje, napred do pobjede...*

Braćo! Ne osjećate li, koliko je i nama potrebno, da se iz nizina svakidanjeg života u nedjeljnoj svetoj misi takovom molitvom podignemo u visine sinajske gore! Tamo dobivamo snagu, hrabrost, volju za rad. Znate li dakle sada, što znači nedjeljni misni oltar? *Drugo brdo Sinaj, koje je sto puta vrednije od gore Sinaj.* Tko tu pola sata provede u razgovoru s na križ razpetim Kristom, taj može onda sići u nizine

svieta i prolaziti danima tjedna: volja će mu se promieniti — bit će više čila, snaga će mu ojačati — imat će više volje za rad, pogled će mu biti bistriji.

Da, braćo, slušanje svete mise osposobljuje nas, da naučimo moliti, moliti iz dubine duše. I takove molitve proiztiče toplina, svietlo, blagoslov. I za čovjeka ili narod nema većega udarca, nego ako ne zna više moliti. Narodi mogu živjeti i bez uljudbe ,mogu živjeti i bez civilizacije, mogu živjeti i bez komadića kruha — bez molitve ne mogu živjeti! Ali današnji čovjek misli, da može živjeti bez molitve. Današnji čovjek misli, da može opovrgnuti staru poslovicu: *Ora et la labora!* Moli i radi! Tako su rekli stari. Što su aime htjeli reći? Da je za pravi ljudski život, za pravu družtvovnu sreću *jednako važno potrebna i molitva i rad.*

Moli i radi! Pazite, braćo ove su dvije misli povezane zajedno. Dakle ne: ili ili, ne: ili moli ili radi, nego: moli i — radi.

Dà, naša sveta vjera uči ne samo to, da je molitva potrebna, nego i to, da je u stanovitim slučajevima rad preči od molitve. Tko dakle pod izlikom molitve zanemaruje obvezatni posao ,taj ne vrši djelo Bogu drago. Kao što je dakle daleko od kršćanskog ideala onaj čovjek, koji kroz cieli dugi dan uz krvavi znoj vuče jaram težkoga rada, a na dušu ne dospieva ni misliti, jednako tako ne odgovara kršćanskom idealu ni to, ako se na pr. mati jedne obitelji vječno u crkvi Bogu moli, a doma joj je stan pun prašine i djeca zanemarena.

Moli i radi!

Slušanje svete mise uči nas, kako ćemo *pravo* moliti. Pravo moli samo onaj, tko ozbiljno uzima svoje kršćanstvo, svoje kršćanske dužnosti, svoj kršćanski život. Prava molitva nije neko izvještačeno, mehaničko djelovanje duše, niti je to neko naizust izgovaranje rieči, niti neko verglanje molitvenoga teksta: *molitva je iskreno vanjsko očitovanje najunutarnjijega, najskrovitijega našega »ja«, našega bića.* Samo tako smijemo moliti, kako živimo! I gledajte ,braćo, tu je jedna opasna naša rana: mnogo ljudi drukčije živi, nego što moli, i drukčije moli, nego što živi. U takvima stanuju dva čovjeka: jedan koji moli, a drugi guta grieh bez rieči. Možda moli svaki dan: »Sveti se ime tvoje«, a ipak je on prvi, koji vriedja Božje ime. »Dodji kraljevstvo tvoje«, a on sam ne radi ništa u tu svrhu. »Budi volja tvoja«, ali niti malim prstom ne makne, da bi pobiedila sveta volja Božja na zemlji.

Moram, dakle da izreknem rieč, koja će se možda činiti tvrda: može netko klečati, koliko ga volja ,može sklapati ruke na molitvu, može oči uzdizati prema nebu, to još uviek ne znači živjeti Kristovim duhovnim životom. Samo onaj živi Kristovim životom, tko *hoće* da postane bolji, tko *hoće* da se bori protiv napasti, tko *hoće*, da se uzdigne Bogu, tko *hoće — ima čvrstu volju* — da sliedi stope Kristove. Isto, braćo, sveta misa uzdižući naše duše, k Bogu u visine sinajskog brda, uči nas pravilno moliti.

Zato treba ići u crkvu!

Draga braćo! Spomenuo sam u ovoj svojoj propoviedi velikog starozavjetnog proroka. Sad na koncu propoviedi da vam dozovem u pamet njegove zadnje časove.

Mojsije, odkako je uzašao na brdo Sinaj, nikada više nije zaboravio privlačnu snagu visina. Obilježje cieloga njegova života postalo je: *gore, više, prema Bogu!*

I kada je osjećao, da mu se približuju zadnji dani, uzpeo se opet na jedno visoko brdo, na Goru Nebo i staračkim očima — a srdce mu je kucalo radošću — gledao je napred prema obećanoj zemlji. Možda se na jedan trenutak njegov pogled okrenuo unatrag, na puteve, koje je prevalio uz toliko neimaštine, na množtvo briga i zabrinutosti — ali sve te borbe, rad i trud pozlaćivalo je blago svietlo *ljubavi prema Bogu i vjerno izvršivanje svoje dužnosti.*

Braćo! Da budemo Bogu vjerni! Da izdržimo na putevima svojih dužnosti! Da osjećamo Boga na vrhuncima brda, u šumi, u zvjezdanoj noći! *Ali da ga osjećamo i sliedimo i u kuhinji, u tvornici, u službi, za vrieme odmora i zabave! I da se svake nedjelje uzpinjemo na sinajsku goru, da slušamo svetu misu i onda...* onda na samrtničkoj postelji s Gore Nebo, ne ćemo unatrag bacati pogled samo na dobro prevaljene puteve našega života, nego će naše oči gledati i napred s blagim pouzdanjem gdje tamo bliešti obećana zemlja. I tada idemo doma, *doma k svome Otcu.* Amen.

M. Stipić:

MALE NEDJELJNE PROPOVIEDI

DVANAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

DJELA KRŠĆANSKE LJUBAVI

Na pitanje, da li sunce daje danje svietlo i toplinu, mislim, da ćete odgovoriti, da je. I je. No da li znadete, da su isto Bog i Ljubav? Dragom Bogu ne bi bilo ništa žao, da mu ime izmienimo u ime *Ljubav.* To je davno prije naš učinio sv. Ivan, ljubimac Kristov, koji je kazao: *Bog je ljubav* (1. Iv. 4, 16). A i naša čovječja narav nije li najviše sklona, da ljubimo sebe, svoje stvari i osobe? Kad je Bog ljubav, sliedi, da smo i mi ljudi ljubav, jer smo djeca Boga — Ljubavi. Onda nije čudno, što je utjelovljena Ljubav, Isus Krist, izdao prvu, najveću i novu zapovied ljubiti Boga i bližnjega. I što drugo boljega, ljepšega, dražega mogao nam je Isus kazati, nego li da ljubimo Boga iznad svega, a bližnjega kao samoga sebe?! Pravo je kazao sv .Pavao, da je proklet čovjek, koji ne ljubi Boga i u Bogu svog bližnjega (1. Kor. 16, 23). Bog je toliko zaljubljen u ljude, kako vidimo u Isusu Kristu, da on rado pušta, pače i hoće, da ljubav prema Njemu pokažemo u ljubavi prema bližnjemu, te da u dokazima ljubavi prema bližnjemu pokažemo, da li i koliko ljubimo Njega.

Evo čime smo dužni pokazati ljubav prema bližnjemu:

1. *Kršćanskom milostinjom.* Kojem je kršćaninu Bog dao dosta imanja, dužan je njime pomagati bližnjega. Jednom je slavni svećenik de Segur prosio milostinju za svoje siromašne naučnike. Zakucao je i na vrata neke bogate gospodje, koja mu je mjesto dara odgovorila: *Sada Vas ne mogu pomoći, jer nam treba 25.000 franaka, da kupimo jedno novo imanje.* Je li ova gospodja bila kršćanska i na djelu? Nipošto. Ona misli, da Bog daje čovjeku posjed, da njime razpolaže onako, kako traži požuda za imanjem. Sve suviške u vlastničtvu Bog daje, da njima pomažemo bližnjega. Siromah ima pred Bogom pravo na milostinju onoga, koji ima čime pomoći. Ovo treba da posebno imadu na pameti imućni kršćani, koji požudno ili luksuzno žive u svom vlastničtvu. Sticanje vlastničtva nije ograničeno, ali je ograničena uporaba njegova, pače i zabranjeno njegovo »bogataško« razbacivanje. Kako se imanje stiče *uz pomoć rada bližnjega,* tako u njegovu uživanju imadu sudjelovati i bližnji. Koliko znoja, bolesti, pače smrti kod radnika, dok poveća imanje kojeg vlastnika! Onda bližnji ima pravo da sudjeluje u

njegovom uživanju. Kaže naš Spasitelj: *Dajte i dat će vam se* (Lk. 6, 38). I opet: *Hodite blagoslovljeni Otca moga, jer sam bio gladan, i nahranili ste me, ožednio sam, i napojili ste me, gol, i obukli ste me, bolestan, i pohodili me* (Mat. 25, 26).

2. *Kršćanskim razumievanjem tudje nevolje.* Više nego milostinja naš je bližnji potreban naše *samilosti i duševne okrepe.* Na jednom mjestu Svetoga Pisma kaže rieč Božja: *Blago čovjeku, koji shvaća onoga koji je potreban i siromah! Njega će Bog pomoći u dan nevolje* (Ps. 40, 2). Tko god ima srdce, treba da ga ima za svog bližnjega. Pravi kršćanin tudju nevolju osjeća na polovicu svojom. U početku naše svete vjere kršćani su svaku biedu svog bližnjeg osjećali kao svoju, te od straha, da oni ne bi bili krivci toj biedi ,svoje su imanje stavljali u službu zajednice, da se ona skrbi za sve koji su potrebni pomoći svog bližnjega. Isusova je rieč i djelo: Žao mi je naroda, jer nema sta jesti (Mk. 8, 2). Iz *samilosti* Isus je stavljao ruke na bolestnike (Lk. 4, 40). *Plakao* je nad smrti Lazara. U duhu Isusovu sv. Franjo asiški iz *samilosti* poljubio je gubavca. Iz osjećaja razumievanja tudje nevolje Sv. Kotolengo na svojim ledjuma nosio je bolestnicu, koja je pala na putu i čekala čiju pomoć. Trećoredica sv. Humilijana iz samilosti prema nekom težkom bolestniku izmolila je od Isusa, da je njegova bolest prešla na nju. Ova čudesa samilosti pokazuju nam, kako je naše srdce tvrdo prema biedama našeg bližnjega!

3. *Djelima duhovnog milosrdja.* Ima sedam djela duhovnog milosrdja. Ta su: *svjetovati sumnjive, naučiti neučene, pokarati grješnike, utješiti žalostne, oprostiti uvrede, podnositi i ustrpljivo nasilnike i moliti Boga zi žive i mrtve.* Sveti Don Bosko osnovao je crkveni red, da njegovi članovi uzimaju s puta zapuštenu djecu i uče ih vjeronauk. Evandjelje nas obvezuje: *Ako sagrieši brat tvoj, podji i pokaraj ga* (Mat. 18, 15). Svetom arskom župniko dolazili su žalostni i nevoljni iz čitavog svieta, da čuju rieč utjehe i duševnog olakšanja. Isus na križu pokazao nam je primjerom, kako strpljivo moramo podnositi nasilnike, da time postanemo krepostni i zreli za život vječni. Otčenaš i svaka kršćanska molitva složena je u višebroju, da tako molimo ne samo za sebe, nego za svakog čovjeka na svietu, jer smo svi braća u Bogu.

Kristovim okom gledajmo na bližnjega. Kakvi smo s bližnjima, takvi smo i s Bogom. U djelima kršćanske ljubavi pokažimo, koliko služimo Kristu.

TRINAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

GUBA GRIEHA

U vrieme Kristovo guba je bila jedna od najpoznatijih i najtežih bolesti. Guba je bila i sramotna bolest. Gubavci su živjeli odieljeni od ostalog svieta. Nisu smjeli obćiti s nikim, pa kad bi polazili kamo, na pr.

da prose milostinju, jedan bi od njih čime zvučio i upozoravao ljude, da idu gubavoi ,da ih se čuvaju. Tko bi se dotaknuo gubavca, bio je smatran nečist u vjerskom smislu. No mi nećemo sada uzeti u pretres gubu kao tjelesnu bolest, nego radije ćemo svratiti pažnju na *grieh,* koji je prava *duševna guba.* Griesi su bolesti duše. Bez suztezanja možemo punim pravom smatrati *psovku,* da je *ludilo* duše; *mržnju* da je *tifus* duše; *blud* da je *nečista guba* duše; *osvetu,* da je *upala pluća* duše; požuda za *imanjem,* da je *groznica duše; svetogrdnu izpovied i pričest,* da su *rak* na plućima duše. Mnoge su bolesti kužne i priljepčive. No svaki je grieh priljepčiv. Kad griešimo, ne griešimo samo za sebe, nego i za bližnjega. Grieh ne ostaje na grješniku, nego od njega prelazi na bližnjega. Dakle:

1. *Grieh je družtvovno zlo.* Naime grieh stvara u grješniku duševno zlo razpoloženje, koje slabo utječe na bližnjega. Svaka naša rieč, pogled, osjećaj, uobće čitav naš život ima utjecaja na bližnjega. Krist je kazao: *Ako je oko tvoje bolestno, sve će tielo tvoje biti tamno* (Mat. 6, 23). Grieh odsieva na čovječjem oku, na ruci, zato kaže Krist: *Ako te tvoje oko ... ruka ... sablažnjiva, izkopaj ga, odsijeci* je (Mat. 5, 29), jer tvoje oko i noga i ruka potiču i bližnjega da grieši. Opet tvrdi Krist: *Što izlazi iz usta ,izlazi iz srdca.* Dakle na usta iz srdca izlaze zle misli, ubojstva, preljube, bludnosti, kradje, lažna svjedočanstva, psovke (Mat. 15. 18). Ti su griesi osjetljivi za bližnjega. Dakle ga potiču na grieh. Da čovjek i nema tiela, ne bi mogao od bližnjega sakriti svoj grieh. Odpali andjeli bili su duhovi, ali je Lucifer zaveo i druge andjele, da ustanu protiv Boga. Kad su Samarjani jednom odbili Isusa, njegovi učenici rekoše mu, da bi bilo dobro, da oganj s neba sidje i uništi ih. Njihove rieči zavodile su Krista da se osveti Samarjanima, na što će im On: *Ne znate, čijega ste duha. Sin čovječji nije došao da pogubi nego da spase (Lk. 9, 56).* Svaki smrtni grieh grozno odzvanja u duši grješnika, ali nemilo, iako tajnovito, utječe i na bližnjega. Svaki pokvaren čovjek pokvari bar deset drugih ljudi. U jednom pravom smislu svaki čovječji grieh ima nešto što bar otajno prelazi na bližnjega. Na sudu Božjem doznat ćema, kako je naš grieh bio i družtveno zlo. Koliko baš danas ne zavodi na zlo rdjav primjer razstave braka, psosti, kradje, nečedne mode?! Sramotne misli, želje i djela jednog pokvarenog romanopisca truju tisuće i tisuće drugih ljudi, koji čitaju romane.

2. *Grieh je priljepčiv.* Grieh je otrovan i priljepčiv i onda, kad toga nismo sviestni. Evo nekoliko primjera. Preljub Henrika VIII. zaveo je malo ne svu Englezku na odpad od katoličke Crkve. Kad su buntovnici francuzke revolucije izpred sedam stotina invalida izveli njihova upravitelja, grofa de Sombreuil, s pitanjem, da li je grof s njima postupao zlo ili dobro, svi su invalidi u početku šutjeli ,misleći time ne tužiti se. Ali kad, iza duže stanke, dvanaestorica nezadovoljnika istupiše da ga obtuže, njima se je odmah pridružilo kojih pet stotina invalida. Eto

dvanaest objeda steklo je u brzo pet stotina novih! Zašto je Bog strogo tražio od Izraelaca, da nipošto ne obće s drugim narodima, nego li zato, da ne ostave pravu vjeru i priedju poganskim narodima? Svih pet naših sjetila jesu prozori, na koje naše požude gledaju na bližnjega, da ga potaknu na grieh. Kad god bilo koji grieh osvoji čovjeka, on traži svoj novi plien u drugim ljudima. Vrag ne bi uspio navesti čovjeka na grieh, da nema u čovjeku sklonosti na grieh, osobito da nema pokvarenih ljudi, koji su drugi vragovi, što zavode na zlo. Priča se, da je veliki broj vragova trudio se u jednom mjestu da napastuju ljude, ali im posao nije uspjevao, jer nisu imali ortaka u zlim ljudima, ali u jednom drugom mjestu samo je jedan vrag bio dostatan da napastuje tisuće njegovih stanovnika, ali je više spavao nego radio, jer su tu bili ljudi pokvareni, pa je grieh jednih prelazio na druge. Čita će, da je Bog sv. Dominiku objavio ,kako sotona napastuje njegovu braću u pojedinim zgodama, ali kad su braća u razgovaraonici, da tada napastnik počiva, jer da tada braća govoreći napastuju jedan drugoga.

3. *Svaki grieh u čovjeku je otrovni bakcil za bližnjega.* Ako bakcile svih kužnih bolesti ne vidjamo običnim okom, ne sliedi, da oni ne prenose bolest od bolestnih na zdrave. Ako mi ne vidimo tudji grieh, ne sliedi, da on nevidljivo ne leta da škodi bližnjemu. Isus je nazvao »vragom« apostola Petra, kad ga je ovaj odvraćao od dobra (Mat. 16, 23). A što da kažemo o onim roditeljima, koji neopreznošću ili očito sablažnjivo djeluju na svoju djecu? Koliko roditelja, napose majki, svojim slobodnim vladanjem s djetetom ne razviju u njemu požude na grieh? Svako je diete svetinja Isusa Krista, i majke se imadu vladati s djecom kao sa Svetcem Božjim. Dječje razmaženosti od strane roditelja siju u nevina srdca otrove svake požude. Englez West kazao je: Jedan poljubac moje majke učinio je od mene slikara. Taj je poljubav bio nevin. Ali koliko poljubaca ne učine razbludne sinove? Koliko roditeljski malih laži, dvoličnih rieči, licemjerstva, osvada, slobodnih razgovora ne učine od njihove djece buduće grješnike, odpadnike od vjere, razbojnike, kradljivce, lienčine, sebičnjake i t. d.? Nije samo silan utjecaj lošeg primjera, nego je još pogubniji utjecaj nasljedstva. Svetci radjaju svetce. Grješnici radjaju i odgajaju grješnike. Delikventi radjaju i odgajaju zločince. Svi griešimo zajednički. Toga je bio sviestan i obraćeni David, pa je molio: Oslobodi me Bože, od mojih tajnih grieha ,i od onih, kojima sam sablaznio moga bližnjega (Ps. 18, 13).

Ne griešimo ne samo zbog nas samih, nego i radi bližnjega. Naš naotajniji grieh zna zavoditi na zlo i našeg bližnjega. Devet je načina, kojima postajemo sudionici tudjih grieha. Nemojmo, da u paklu trpimo i za tudje griehe!

ČETRNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

ISUSOVA RIEČ O ŽIVEŽNIM NAMIRNICAMA

Možda nema u Sv. Pismu odlomka, koji bi imao više veseliti upravo ljude, kojima je na ovom svietu najveća briga, što će jesti, piti i u šta će se odjenuti, nego li današnja rieč sv. Evandjelja, koju smo čuli. Ona govori o živežnim namirnicama, o hrani i odielu, o čemu danas sviet najviše razpravlja. I što je danas važnije u zemaljskim stvarima, što li pitanje prehrane i odiela? Moderne države promiču obrt, trgovinu, industriju, čak osnivaju i ministarstva prehrane, a eto svi mi gledamo našim očima i osjećamo našim želudcima, kako stoje stvari obzirom na živežne namirnice uobće. A kako to? Danas je ovako, kako je, upravo stoga, što ljudi neće da počuju današnju evandjeosku nauku, u kojoj Isus pitanje žvežnih namirnica postavlja na osnovicu bogoslovlja ili svete vjere. Ekonomski život osnovan na bogataškom glavničarstvu, na bezbožničkom komunizmu i na gradjanskom slobodarstvu nuždno vodi osiromašenju svih narodnih slojeva, dok, naprotiv, Isusova vjera ima zadaću da usreći naš život ne samo na drugom, nego i na ovom svietu. Vršenje Božjeg i crkvenog zakona najbolja je podloga za osiguranje svih životnih potreba. S Bogom se dade posve liepo i pristojno živjeti. a bez Boga oskudievamo i kruha svagdanjega. Evo dokaza:

1. *Nauka i primjeri Svetog Pisma o živežnim namirnicama.* U Svetom Pismu kaže Bog: *Ako budete živjeli po mojim zapoviedima, vršidba će se kod vas oduljiti do berbe, a berba do sjetve. I kruh će te jesti do sitosti. Žito ćete staro, odležano jesti i dapače morat ćete izazipati staro, da načinite mjesto novome. Ako li sve ove zapoviedi ne budete izpunjali, zaludu ćete onda sijati sjeme svoje, jer će ga pojesti neprijatelji vaši. Zemlja vam ne će radjati roda svojega, i drveće na polju ne će vam davati plodova svojih. Tada će vam deset žena peći kruh u jednoj jedinoj peći, i davat će vam kruh na mjeru. Vi ćete ga jesti ,ali se ne ćete nasititi.* (III. Moj. gl. 26). Znamo iz istog Sv. Pisma, da je Izraelce Bog hranio kroz četrdeset godina na njihovu putovanju u novu domovinu. Uobće, kad je izraelski narod bio pokoran Bogu, Bog mu je išao na ruku u svim potrebama života. Naprotiv, kad bi se odalečio od Boga, izmedju ostalih jada mučila ga je i oskudica u hrani. Naročito je Bog privezao svoj blagoslov u živežnim namirnicama uz svetkovanje dana Bogu posvećenih. Bog je izričito naviestio izraelskom narodu, da će ga nastaniti u zemlji, u kojoj teče med i mlieko (II Moj. 3, 8). Na ova vjerska načela u potrebama života pristao je i Gospodin Isus, kad kaže: *Tražite najprije kraljevstvo Božje i njegovu pravdu, a sve ostalo će vam se dodati* (Mat. 6, 33), naime ono, što se odnosi na uzdržavanje zemaljskog života.

2. *I čovječja zdrava pamet razsvietljena svetom vjerom vidi, da pobožan život ide na ruku doličnom uzdržavanju života.* Pobožan čovjek je radišan, umjeren, pametno štedljiv. On je providjavan. Evo što kaže Sv. Pismo o pobožnoj ženi obzirom na živežne namirnice: *Ona je kao trgovačka ladja ,koja iz daleka dovozi svoj kruh. Ogleda njivu i kupi je, nasadi vinograd, radom svojih ruku. Družina njezine huće ne boji se studeni, jer ima dvostruku odjeću* (Poslov. 31, 14). Ovakav je svaki član obitelji, u kojoj uz rad i štednju vladaju molitva, posluh, poniznost. strpljenje, post i nemrs, navlastito posvećenje nedjelje i blagdana. U Aleksandriji su živjela dva kožara susjeda. Jedan je bio samac, a drugi pun djece. Samac je jedva životario, dok drugi s velikom obitelji liepo je živio i nije u ničem oskudievao, a obadva su jednako radili i dobivali. Kad je samac vidio, da njegov susjed uza svu brojnu obitelj živi dolično, a on dosta ubožno, pitao ga je: kako to? Odkle tebi tvoje imanje, a jednako zaradjujemo? Tada ovaj u prvu nedjelju povede svog susjeda u crkvu, pa mu reče: *Evo mog blaga i mog imanja u ovoj crkvi, u ovoj misi. Svake nedjelje i blagdana iz ove crkve nosim ja mojoj obitelji blagoslov Božji, koji nas pomaže da možemo pristojno živjeti.*

3. *Suvremeni primjer Božje pomoći u živežnim namirnicama.* Po svemu katoličkom svietu poznata je u Torinu »*Kuća Božje Providnosti*«. Nju je u prošlom vieku utemeljio glasoviti sv. Kotolengo, trećoredac sv. Franje. U tom Božjem domu i danas prebiva kojih 12.000 bolestnika i biednika svake vrste. Ta kuća nema ništa posjeda. Ona živi izključivo od milodara dobrog svieta. Tu se nikad novac ne skuplja i ne ostavlja, što se kaže, za sutra. Što se dobije, odmah se izdaje za potrebe stanovnika tog doma. Nikad još nisu tisuće osoba, koje stoje u tom domu, došle u priliku, da moraju oskudievati u živežnim namirnicama. A kako sve to? Uzdržavati toliki narod bez ikakva posjeda i ikakvih preteka? Evo kako. Sveti Utemeljitelj osnovao je svoj »Dom Providnosti« tako, da njegovi stanovnici, razdieljeni u skupine neprestano, danju i noću pobožno mole: *Kruh naš svagdašnji daj nam danas*, te na temelju pobožnog života svih gradjana tog zasebnog grada u Torinu Bog izpunja svoju rieč: *Tražite najprije kraljevstvo Božje i njegovu pravdu, a sve ostalo će vam se dodati.* Zaista je za sva vremena kazao istinu sv. Davíd, kad je rekao: Bio sam mlad, sad sam star, ali ne vidjeh nikada pobožna čovjeka, da ga je Bog ostavio, ni da djeca njegova prose kruha (Ps. 27, 25).

Obća pokvara i užasni nemoral, koji vlada u današnjem svietu, doveo je do sadašnjih kriza u prehrani. Jedino povratkom kršćanskom životu riešit će se i kriza u živežnim namirnicama. Pobožan život je dućan, iz kojeg vadimo živežne namirnice.

PETNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

KRŠĆANSKI POGLED NA SMRT*)

Današnje evandjelje stavlja nam pred oči jednu smrt. Mrtav je mladić jedinac! Za njim plače majka sirota! Ali predpostavimo, da je njegova majka u času sinovljeve smrti znala unapried, da će ga do malo sati oživjeti Isus, pitam vas, bi li ona bila žalostna radi njegove smrti kao što je u istinu bila? Doista da ne bi bila ni malo žalostna. Zašto bi bila žalostna, kad će njezin sin do malo časa opet živjeti?! Oživjet će ga Tvorac života, Bog, Isus Krist. Onda imamo dva pogleda na smrt. Jednim smrt gledamo našim crnim i kratkovidnim pogledom, dok sasvim u drugom smislu ukazuje nam se ona, kad je motrimo očima Stvoritelja života. U očima tjelesnim *gorka je uspomena na smrt* (Ecoli. 41, 1), dok u očima vjere *dragocjena je smrt svakog dobrog čovjeka* (Ps. 115, 15). Evo što je smrt za pravog kršćanina:

1. *Smrt je jedan dogodjaj života.* Malo ljudi imadu istinski pojam o svom životu. Mnogi misle da život prestaje na smrti. To ne odgovara istini. Čovjek je čovjek onim časom, kad ga začmu njegovi roditelji. Od toga časa smijemo i moramo potegnuti crtu čovječjeg života u bezkrajnu vječnost. Francuzi imadu uviek svojih »četrdeset neumrlih bezsmrtnika«. naime zavod svojih najučenijih ljudi, ali zapravo govoreći svi smo mi ljudi »neumrli bezsmrtnici« Samo Bog živi oduviek, jer je Biće od sebe, pa nema početka. Mi ljudi imamo početak, ali nemamo svršetka. Neumrli smo. Onda je smrt jedan *dogodjaj* našeg života! Nije za nas bio dogodjaj života čas, kad smo se rodili, ali je za naše roditelje bio velik dogodjaj. kad su nas dobili na sviet. Za nas je kršćane velik dogodjaj prva izpovied, osobito prva pričest. I ozbiljna kršćanska ženidba je velik dogodjaj čovječjeg života. Svi ljudi, veliki i mali, imadu veće ili manje dogodjaje svog života, ali smrt je svima ljudima *najvažniji dogodjaj* njihova života. Tada naš bitno uviek isti život mienja oblik i iz sadašnjosti prelazi u vječnost, svlači umrlost i oblači neumrlost, iz nesavršenosti prelazi u savršeni život. Jedino je naše tielo razpadljivi, umrli dio našeg života. Mogao nas je Bog stvorit i bez tiela, kao što je stvorio i andjele. Ali kad nas je izvolio stvoriti s tielom, na smrti se lišavamo tog privjeska, bez kojega ćemo posve liepo moći živjeti u nadzemaljskoj vječnosti. Svi naši pokojni znadu sada na drugom svietu, kako se može živjeti i bez tiela. Zamislite pup na stablu u zimno doba, pa isti taj pup u proljeću, i njegov procvat u toplim danima. Tako možemo zamisliti čovječji život. Sad sliči pupu u zimno doba. Na drugom je svietu

*) U ovu ili sliedeću nedjelju dobro će doći i blagdanska propovied o „*Andjelima Čuvarima*".

taj pup našeg života procvietao do kraja. I u pupu je bio pravi žvot, ali se je taj život potpuno razvio tek u cvietu. Tako i sadanji naš život dobit će svoj konačni, podpuni oblik, razcvietanje na drugom svietu. Sada možemo razumjeti onog sveučilištarca, koji se vozio u vlaku s nekim svećenikom. U razgovoru će svećenik najednom zapitati djaka, da li putuje u mjesto na nauke? Ovaj mu odgovara: »Da, idem na visoke škole!« Svećenik će dalje: Možda mislite učiti medicinu? — na što će mu student: »Idem učiti nauku smrti!« Odgovorio je istinu, jer je išao obaviti duhovne vježbe, u kojima će položiti ispite u nauci, kako se umire.

2. *Smrt je radostan čas kršćanskog života.* Pitam: bi li se diete radovalo tome, što se ima roditi na ovaj sviet, kad bi bilo sviestno? Doista da bi. Čemu onda da se čovjek ne raduje, kad na smrti ima se roditi za drugi sviet?! Sokrat nije bio kršćanin, ali je viest o smrti primio veselo i pošao je veoma spokojno na drugi sviet. Zašto i mi ne bi gledali na smrt kao na veseli dogodjaj našeg života? Štogod može jedan pametan čovjek, to može i drugi. Nije sam sv. Franjo smrt nazivao svojom sestricom i pjevao, kad je umirao, nego nam pripovieda Pater Hattler, da se je jedan vrlo ugledan muž povukao u strogi pokornički život i da ga je jedan prijatelj pohodio i pitao, šta ima od tog pokorničkog života? Ovaj mu odgovara: »Imam to, da mi je nekoć najljući neprijatelj smrt postao sada najdraži prijatelj!« Glasoviti učenjak Suarez kazao je na smrti: Nikad nisam slutio, da je ovako sladko umrieti! Vojni svećenik iz prošlog rata svjedoči, kako ga je pozvao jedan na smrt ranjeni vojnik, pa će svećeniku: »Evo ću sada umrieti!« Kad je primio zadnje pomazanje upita svećenika: »Idem li ja sada u nebo?« Kad mu je svećenik to potvrdio, nastavio je: »Sada na zemlji nemam šta izgubiti — u nebesima je liepo.« I pjevajući »Svet, Svet«, odselio je radostan u nebo.

3. *Tek iza smrti počinje pravi život.* Sadanji je život tek uvod i predgovor u drugi život. Sadanji je naš život okovan tielom, pa naš duh nema slobodnog razvitka, ali kad neumrlost zamjeni umrlost, kad vječnost zamjeni prolaznost, tada će se naš život naći u svom konačnom stanju. Tada će naš život postati: razum, znanje, volja, srdce, ljubav. Jeste li kad svratili pažnju na to, kolika je razlika izmedju života djeteta u majčinoj utrobi i života zrela čovjeka u pedesetoj godini? A isti je čovjek s obzirom na svoju osobu i kad je u majčinoj utrobi i kad je u pedesetoj godini na pr. upravnik svog naroda. To je samo blieda slika onoga, koliko se razlikuje isti čovjek prije smrti u tielu i poslije smrti slobodan i duhovan. Stoga svi zreli kršćani ne boje se smrti. Njima je smrt — dobitak. Diete po prirodnim zakonima savršenstva ostavlja srdce svoje majke da postane samostalan čovjek. Čovjek na smrti rado ostavlja dolinu suza, da na drugom svietu započne savršen božanski život. Kad su sv. Ivanu od Križa najavili skori čas smrti, on

je uzdahnuo: »Oh, što te rieči vesele moje srdce!« Kad su mu braća najavila, da do malo časa idu na božićnu ponoćnicu, on mi je odgovorio: »Ja ću evo moju ponoćnicu prvi put proslaviti u nebu s andjeoskim korima.«

Kršćanskim mislima gledajmo na smrt. O smrti ne mislimo kao neznabožci, koji nemaju kršćanskog ufanja. Nama smrt ima biti kao i sv. Pavlu — dobitak! Na smrti idemo u naručaj Kristu. Recimo sa sv. Pavlom: *»Želim se razstaviti s tielom, da budem zajedno s Kristom.«* (Fil. 1, 23.)

ŠESTNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

BLUDNOST JE DUŠEVNA VODENA BOLEST

U prispodobi o svadbi Isus nam danas odkriva divne nauke o poniznosti, naime da se u ničem na svietu oholo ne iztičemo pred ostalim ljudima. Oholost je početak svakog zla. Vrieme pokaže, da oholost najviše škodi samom oholici. Vječna rieč tvrdi, da će oholice biti poniženi, a ponizni uzvišeni. Veoma često oholost upadne u požudu bludnosti. Nečistoća je najgora ponizujuća kazna oholosti. Današnje evandjelje govori i o vodenoj bolesti. Što je vodena bolest za tielo, to je blud za dušu i za tielo. Vodena bolest stvara u čovjeku neugasivu žedju, te što bolestnik više pije, tim voda većma ostaje u njemu, usmrdi se, pače kroz kožne otvoriće vani daje neugodan zadah. Slično čini i sramotna požuda nečistoće. Blud je tiranski grieh. On ne zarazi samo tielo, nego i duh, pamet, razum ,volju i srdce. Redovito je bludnost najteži izmedju ostalih grieha, i prate ga grozne posljedce za pojedince ,obitelji i narod.

1. *Zlo bludnosti.* Ima osoba čednih i nevinih, koje se stide i na samu pomisao nečistog grieha. One osjećaju, da je uzdrživost krepost prirodna čovjeku. Ali nemoralni ljudi jednog i drugog spola pitaju: zašto bi zadovoljenje seksualne požude bilo grieh?! Ovakve pokvarenjake trebalo bi odvesti u bolnice, da vide, što zaraza nečistog grieha čini na samim grješnicima ili na njihovu porodu. Trebalo bi ih dovesti k mladosti obojeg spola, da im njihovo lice priča užasne posljedice bezstidnog grieha. Trebalo bi ih uvesti u nekoć sretne obitelji, da u razstavama brakova vide, šta čini preljub od supruge, od muža, od djece! Trebalo bi ih odvesti nad ponore, koji su primili od bludnosti samoubilačka tjelesa. Nije Bog od zabave izdao naredbu: *Ne grieši bludno — ne poželi tudjeg bračnog druga*, nego sama narav toga grieha kaže, da je blud silno zlo u sebi. Radi zla bludnog grieha Bog je zabranio svako bezstidno djelo sobom i s drugim. Kad je dragi Bog stvorio život i počastio majku i otca, da s Njegovim sudjelovanjem daju život novom čovjeku, time je istodobno na izvor života postavio andjela, da čuva čist izvor života; da se k izvoru života pristupa s čistom namjerom iz-

vršiti Božju volju; da radjanje života bude dogovorno u ljubavi i podpunom predanju muža ženi i žene mužu; da bračni drugovi, nakon što su začeli život, pripravljaju se, kako će taj život primiti, njegovati i uzgojiti. Nije dakle novi život igračka lude mladenačke časovite požude, koja bez refleksije zdrava razuma sliči životinjskom nagonu, niti on smije biti začet u nezrelosti bilo tjelesnoj bilo duševnoj, niti dolikuje da divan dar života bude plod preljuba ili bludne razvratnosti. Život čovječji potiče od Boga — dakle ima Božje svetosti. On ima doći na sviet u svetosti, naime u svetom sakramentu ženidbe. Inače čovjek bi bio sliepa životinja, i njegov bi život dolazio na sviet na način životinjski. Blud je svako časovito zasićenje tjelesne požude, kad nema cilja, da u sakramentalnom braku služi Bogu za radjanje života. To je dobro znao sveti zaručnik Starog Zavjeta Tobija, koji kaže: »Bože! Ti si Adama stvorio od gliba zemaljskoga i dao si mu Evu za pomoćnicu. Ti znaš, Gospode, da ja svoje sestre (buduću suprugu zove »sestrom«!) ne uzeh od razblude, nego od ljubavi k potomcima, koji će u sve vieke blagosivati ime tvoje.« (Tob. 8, 8), a njegova zaručnica Sara molila je: »Smiluj nam se, Gospodine, i udieli nam dug život u zdravlju.«

2. *U čemu stoji grieh.* Vrlo je važno znati, u čemu stoji grieh bludnosti. I da li je začetak novog života u sebi grieh? Nije. Bog je stvorio u čovječjem tielu sklonost za hranom, za spavanjem, za tjelesnim odmorom, za pristojnom zabavom. Isti je Bog stvorio i sklonost za radjanjem novog čovjeka. Zato bračni život ne samo da nije grieh, nego je jedna čista svetinja, kojoj je stavio temelje Kristov sakramenat svete ženidbe. Katolička Crkva štuje na oltarima muževe i žene, koje je Bog obdario mnogobrojnom djecom. No tjelesna je požuda uviek grieh, i vazda je razvratna bludnost, kad nema svrhe da rodi novi porod, naime kad se traži užitak iz proste pobude za nasladom, koja je jedino dozvoljena i opravdana u zakonitoj ženidbi, koja ima pred očima porod. Zbog istog razloga su nemoralni svi čini i u bračnom životu, koji ne idu za radjanjem poroda, nego za prostim i životinjskim užitkom. Naime kod čovjeka uviek treba da razum, vjera i moral rukovode sve njegove čine. Kod bludnosti nema niti razuma, niti vjere, niti morala. Naglašujem, da nema ni razuma. U grješnom užitku razum je povučen, zatajan ,poništen i mjesto njega vlada divlja i životinjska pohota. Kojem pametnom i odgojenom mladiću kazat će razum: daj, udovolji nizkoj požudi? Koja će razvijena i oplemenjena pamet kazati bračnim drugovima: zadovoljite svoj životinjski nagon? U tjelesnim činima čovjek je izjednačen niemoj životinji. S fiziološke strane nema razlike izmedju čovječje i životinjske požude. A doista, da su čovjek i životinja bitno različiti. Onda samo razmišljajući razum može praviti razliku, da nijedan tjelesni užitak ne smije biti životinjski nego čovječji. Bludnost je i nazvana životinjskim griehom, zato, što u njoj nemadu posla pamet i razmišljanje, moral i vjera, nego prosti i niži nagon.

Savjest peče bludnika nakon grieha uprav stoga, što je iza zasićenja nagon pao, a razum se probudio, i osjeća se poražen, pošto nije imao smisla ni dovoljnog razloga u tjelesnoj nasladi. Što je nerazumno, bez prave svrhe, to je griešno. Koja će zdrava i moralna pamet reći, da je slobodno obezčastiti djevojku? poželiti tudjeg bračnog druga? bezstidno se vladati sobom i drugim? Dakle nikad, i nigdje, i ni ujednom slučaju nije čovjeku dozvoljena prosta životinjska časovita naslada, kad nije u bračnom životu i nema cilja, a taj je radjanje poroda. Zato je Bog u svojim Zapoviedima izrazio naravni i razumni zakon: *Ne sagrieši bludno. — Ne poželi tudjeg bračnog druga ...*

3. *Kad radi ničesa drugoga ne bi morali tjelesnu razvratnu požudu zvati prostim imenom bludnosti i izpoljavanjem životinjske požude, to bi je morali takovom držati radi užasnih posljedica, koje sobom nosi vanbračni grješni život.* Koliko li sav sviet i kršćanska kultura ne stradaju zbog anglikanizma i njemu srodnih krivovjerja?! Prvi moderni odpad od Kristove Crkve počeo je jedan pokvareni svećenik onda, kad je skinuo svećeničko odielo i stao sablazno živjeti. Anglikansku vjeru, koja mnogo vlada u svietu, zasnovao je kralj Henrik VIII., koji je odpao od Crkve radi razvratne ljubavi prema drugoj ženi, koju je uzeo, a zakonitu odtjerao. Afrika je na medjama Evrope, ali tamošnji narodi još čame u tami neznanstva i nevjerstva. Kako to? Tako, što na njima visi prokletstvo, koje m je nanio njihov praotac Kam, kojeg je prokleo patrijarka Noe onda, kad je nad bezsramnim sinom uskliknuo: *Maledictus Cham! — Proklet bio Kanan! Neka je najniži sluga braći svojoj* (Gen. 9, 25). Naime, Kam je navukao na sebe otčevu kletvu onda, kad se je nasmijao bezstidno golom tielu svog otca Noa. S ničim bludni grieh nije tako srodan kao s ubijstvom. Bludni je grieh najotrovniji bakcil, koji se razvio u moderno krvoproliće. On je tiran današnjeg razvratnog svieta. On je mnogo odgovoran za dašnje stanje u svietu. Tielo bez nadzora duha uviek je razvratno, rušilačko, sadističko. Čak blud traži i krv nevine djece, koju pobačajem ubije i u blato baca razbludna i zvierska majka.

Grozan je bludni duh. On je demon, koji je jedino iz pakla mogao doći na sviet. Zato sveta Crkva u svojim velikim letanijama moli: *Od duha bludnoga oslobodi nas, Gospodine!*

SEDAMNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

ŠTA NAM JE NAŠ BLIŽNJI

I u današnjem evandjelju Isus nam zapovieda da ljubimo ne samo Boga, nego i bližnjega. Dobro je poznata kršćanska istina, da po ljubavi, koju pokazujemo prema bližnjemu, dokazujemo, koliko ljubimo Boga. I Boga i bližnjega ljubimo toliko, koliko ih poznamo. Dakle

kršćansko *poznanje* igra važnu ulogu u kršćanskom životu. Stvar ne cienimo, dok je ne poznamo. Malo diete pružit će ruku za slatkiš i igračku radije nego za zlato, jer mu ne zna cienu. Da je lakomisleni Ezav mislio, što će mu donieti otčevo nasljedstvo, ne bi ga bio prodao za zdjelu obične leće. A kad je onaj trgovac iz evandjelja spoznao, koliko će mu vrieditи jedna njiva, koja je u sebi sakrivala zlatnu rudu, pošao je kući i prodao sve svoje imanje, da kupi tu na oko neznatnu njivu. Tako i mi možemo se potaknnuti da ljubimo, drugim riečima kazano, da se žrtvujemo za bližnjega tek onda, kad upoznamo, šta nam je bližnji.

1. *Bližnji nam je slika Božja.* Mnogi medju nama imamo svoju fotografiju. Draga nam je. Ona s vlastoručnim našim podpisom svjedoči i najstrožijim vlastima, da smo mi onaj, kojeg predstavlja slika. No i Bog je razasuo svoje manje i više vjerne slike po svemu svietu. Neživa su stvorenja prvi potezi Božji na zemlji. U živućim stvarima blješti se život Božji. Ali čovjek je živa i reljefna slika Boga. U čovjeku se vjerno odrazuje Bog. Čovjek misli, želi, hoće, voli kao i Bog. Mi znademo za Boga. Znademo ponešto i za njegov unutrašnji i vanjski život. Razumom i voljom dotičemo se Boga. Tražimo i volimo Boga. Da smo takvi, Bog je to htio, kad nas je stvarao. Kuda će slika nego svom izvoru? I stari su pogani na nekom prirodnom poznanju Boga stvarali sebi neko pravo, da bi se na drugom svietu nastanili sa svojim bogovima, jer da su im slični. Zato nas dobri Bog na više mjesta u Svetom Pismu sjeća, da smo *slika i prilika* Njegova. Čitamo u Sv. Psmu: Tada reče Bog: *Načinimo čovjeka na sliku i priliku svoju! ... Tako stvori Bog čovjeka na sliku svoju. Na sliku Božju stvori ga* (1. Mojs. 1, 26—27). Nisam Božja slika jedino ja ili moji ukućani, rodbina i prijatelji. Slika mi je Božja svaki čovjek. Netom je diete začeto u utrobi majke, već je čovjek, već je slika Božja! Zato moram voliti *svakog* čovjeka, jer je *svaki* slika Božja. Kad bi i jednog čovjeka izključio iz moje dužne ljubavi, time bih se odrekao Boga, budući da Bog nije razdieljen medju pojedinim ljudima, nego *svaki* je čovjek prava slika pravog Boga. Svaka od neizmjernog broja slika prestavlja vjerno čitavog onoga, čija je. Pogani, na primjer, nisu žene, robove ni neprijatelje držali za svog bližnjega. budući da su imali na tisuće bogova, koje opet nisu smatrali jednakima. No pravi Bog jedan je Bog. Jedan je i naš bližnji, a taj jedan je svaki čovjek. Jedan Bog odrazuje se vjerno i podpuno u svakom pojedinom čovjeku. U čovjeku dakle moramo gledati živu sliku Boga, pa ga moramo ljubiti poput Boga.

2. *Bližnji nam je brat u Kristu.* Sv. Paskal, brat laik franjevačkog reda, imao je zadaću, da dieli hranu siromasima. Kod jednom prilikom nije bilo dovoljno hrane za sve siromahe, pitao je savjeta od starješine, kako će se vladati, kad svima ne će izteći. Poglavar mu je kazao: Razdieli tim i tim prosjacima, a tim i tim ovoga puta ne daj. Na to će

mu sv. Paskal: Eh, oče, ja bih lako prešao preko tih ostalih, ali tko mi kaže ,da u njima nije Isus? i kako ja smijem mimoići Isusa? Odgovor je čisto prema nauci svete vjere. U Isusu je Bog postao čovjekom, da u svakom čovjeku, po milosti Božjoj, prebiva Bog, Isus Krist. Po Isusovoj milosti ljudi nemaju samo čovječju, nego su dionici i Božje naravi. Kako u Isusu Bog je postao čovjek, tako po Isusu i u čovjeku prebiva Bog. Krist kaže jasno: *Koji ostaje u meni, i ja sam u njemu* (Iv. 15, 5). Kad je neobraćeni i ljuti Pavao pošao da progoni kršćane, Isus mu se očitovao na putu i pita ga: *Savle, Savle, zašto me progoniš? Ja sam Isus, koga ti* (u kršćanima) *progoniš* (Djel. Apost .9, 5). Sa svakim vjernikom Kristovim imali bi mi postupati kao s istim Isusom. Poznat je slučaj sv. Martina, koji je u liku jednog siromaha haljinom obukao samog Krista.

3. *Bližnji je naš suradnik.* Ne bi mi ljudi mogli na čovječju živjeti bez suradnje i pomoći našega bližnjega. Svi mi potrebujemo jedan drugoga. Stanujemo u zgradi, koju su radile tudje ruke. Nosimo odielo, kojeg su satkale tudje ruke. Satkale su ga u znoju svog lica. Koliko je radnika možda uhvatilo prehladu i tuberkulozu, koji su sijali, želi, uteretili i trgovinom nam donieli kavu, šećer, cipele i t. d.? Koliko li ne trpi i ne strada tvorničko radničtvo, koje nam pribavlja stvari potrebne za život? I truda, i znoja, možda i krvi ima na predmetima kojima se služimo u životu. Drugi su sagradili željeznice, kojima se vozimo, probili puteve, kojima koracamo. Tudje ruke pripravljaju nam novine i knjige, koje čitamo. Drugi nam u stan donese poštu koju dobivamo. Dakle svi smo mi ljudi medjusobno bitno povezani. Koliko li naših bližnjih danas ne liju krv i žrtvuju svoje mlade živote, da mi, koji smo ostali doma, uživamo plodove njihovih napora? Svak je na svoj način suradnik životu svog bližnjega. Onda i Božji i naravni zakoni kažu, da iza ljubavi prema Bogu moramo se žrtvovati i ljubiti bližnjega.

Ljubimo se na kršćansku. Ne činimo jedan drugom, što ne bi rado, da drugi učini nama. Učinimo jedan drugom, što bi rado, da drugi učini nama. To činimo iz ljubavi prema Isusu, pa smo izpunili sav Božji zakon.

OSAMNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

SVETA IZPOVIED

U današnjem evandjelju Isus čini dva nevidljiva i jedno vidljivo čudo. U nevidljivim čudesima oprašta griehe i vidi skrovite misli svojih protivnika-književnika.

Vidljivim čudom Krist u tren oka ozdravi nemoćnika, koji za više godina sam od sebe nije mogao svojim tielom maknuti, nego mu je uviek trebala čija pomoć. Ovim je Isus jasno pokazao i najtvrdokor-

nijim neprijateljima, da je utjelovljeni Bog, jer tko može u tili čas ozdraviti težkoga bolestnika, ili vidjeti, šta tko misli?! To može jedino Bog, koji je gospodar zdravlja i bolesti — Bog, čijim očima sve je očito i ništa tajno, budući da se Bog nalazi svugdje, pa i u čovječjim mislima. On je Stvortelj i Uzdržavatelj svega što postoji. Oni koji su bili prisutni ovim čudesima, a tih je bilo mnogo, osjetili su po tim Isusovim djelima, da je Isus Bog, pa ih je obuzeo sveti strah Božji, i hvalili su Boga. No nas najvećma zanima iz današnjeg evandjelja činjenica, da Isus oprašta griehe. Time se je Isus pokazao, da je pravi Bog, kao što i je, jer tko može oprostiti griehe, ako li ne sam Onaj, koji je uvriedjen? Svratimo pažnju na svetu izpovied:

1. *Na izpoviedi Isus oprašta griehe.* Iza krštenja, na kojem se čistimo od iztočnog grieha, postajemo posinovljena djeca Božja i baštinici nebeske slave, najveće nam je Krist izkazao dobročinstvo, kad nam je očitovao svoju volju, da će nam uviek u skrušenoj izpoviedi oprostiti bilo koje griehe, da se tako vratimo u krstnu nevinost. I o tom nema sumnje, da na svakoj izpoviedi svakom grješniku pridolazi Isus Krist, te mu ponavlja iste rieči, koje je kazao uzetomu u današnjem evandjelju: »Praštaju ti se tvoji griesi!« Te je rieči Krist ponovio grješnici Mandaljeni, iz koje je najprije iztjerao sedam bludnih djavola, zatim joj reče: *Oprošteni su ti griesi* (Lk. 7, 49). Tako je Krist za svog života na zemlji mnogima oprostio, na primjer Petru, skrušenom razbojniku, onom koji mu je kopljem razparao grudi i probio srdce. Isti Isus to osobno ponavlja na svim izpoviedima na cielom svietu. Na izpoviedi sastaju se dva srdca — grješno srdce čovjeka i milosrdno Srdce Isusa Krista. Prvo je srdce izranjeno bolnim skrušenjem, a drugo izgara od ljubavi prema ljudima, pa tako lako dodje do oproštenja. Ljubav sve oprašta. Čitamo u životu sv. Antuna, kad je jednom izpoviedao nekog težkog grješnika, koji je svoje griehe čitao napisane na papiru, ali, čudom Božjim, kako je on čitao griehe, tako je odnosnih redaka nestajalo s papira. Preko Svetca Bog je učinio čudo, da grješnik vidi, kako skrušeno izpoviedjeni griesi nestaju kao što nestaje izgorenog papira u vatri.

2. *Izpovied je uzkrsnuće duše.* Jednog svog prijatelja sv. Franjo saleski nije nikako mogao nagovoriti da se izpoviedi. To je Svetca boljelo u duši. Kod nagovaranja Svetac je upotrebljavao najjače vjerske dokaze, kako je izpovied potrebna i dobra. Dokazi nisu prodirali u okorjelu dušu. Ali konačno na Svetčevo nagovaranje i da se posve ne zamjeri Svetcu-prijatelju, grješnik klekne i počne se preko volje izpoviedati. No evo čuda Božje milosti! Kako je grješnik dalje zalazio u izpovied i nastavljao kazivati griehe, tako mu je izpoviedanje malo po malo počelo biti drago, i na kraju, preobražen dušom i tielom, jedva se je dao ostaviti izpoviedi. Kad je izpovied bila završena, ponudi sv. Franjo prijatelju, da sjedne, pa će mu nastaviti dokazivati cienu i ljepotu svete izpoviedi. Ali će sada pokajani grješnik u lice svom prijatelju-Svetcu: Prečastni, sjedite vi, pa ću sada ja Vama dokazivati to, što ste vi htjeli meni! — Skrušena izpovied promjeni pokornika. U njoj čovjek steče novu pamet, osjeti novu volju, ućuti veliku promjenu u srdcu. Nije posve riedko, da mi svećenici doživimo, da na izpoviedi razkajani grješnici plaču kao mala djeca, ali plaču od veselja i duhovnog uzbudjenja! Zaista, ništa na crnoj zemlji sladjega, do li pokajnička suza! Blago onima, koji se u izpoviedi preporode na novi život!

3. *Uzkrsnuće duše na izpoviedi je zalog uzkrsnuća tiela na koncu svieta.* Znadete li, da svaka ponizna izpovied sije u našem tielu sjeme budućeg uzkrsnuća? To je istina naše svete vjere. U Vjerovanju izpoviedamo »uzkrsnuće tiela«. To će biti silno čudo Božje milosti! Po naravi šta tielu preostaje, nego crna zemlja za svu vječnost? Ono je od zemlje, pa ga traži majka-zemlja. Ali ljubav Božja prema čovjeku navela je dragog Boga, da On hoće, da naše tielo ne trune naviek u zemlji, nego da na koncu svieta uzkrsne od mrtvih i združi se s dušom te s njome dieli blaženi život u nebu s Bogom. Istina, da naše je tielo prosto, sklono na svaki i najnečistiji grieh, ali na izpoviedi milost Božja kupa i čisti od grieha ne samo dušu, nego i tielo. Sveto je svako tielo, koje je u Božjoj milosti. Ne bi Krist u Euharistiji dolazio u naše tielo, kad ne bi ono bilo jedna prava svetinja iza skrušene izpoviedi. Milost Božja u tielo sije buduću nerazpadljivost, neumrlost, uzkrsnuće. Po izpoviedi čovjek je i tielu veseo. To veselje plod je Božje milosti. koja time navješta uzkrsnuće tiela. Što se dakle svetije i češće izpoviedamo, tim sijemo bolje sjeme za slavnije uzkrsnuće našeg tiela.

Ponovimo iz katekizma nauku o svetoj izpoviedi. Što je bolje znamo, tim ćemo radije ići na svetu izpovied. Svetci su bili Svetci, ali su se mnogi i svakog dana izpoviedali. Na izpoviedi su učvršćivali svoj duhovni život. Zato su oni uviek bili veseli, sretni, jer im je izpovied davala jamstvo života duše i uzkrsnuće tiela.

DEVETNAESTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

O PAKLENIM MUKAMA

Naš Isus pozna savršeno nebo i zemlju. Zato On vrhovnički vlada s prispodobama, kojim nas uči i u današnjem evandjelju o rajskom uživanju i vječnim paklenim mukama. On je došao na ovaj sviet iz drugoga svieta, pa zna stanje, koje tamo vlada. Njemu je vječnost ono što je nama sadašnjost, a Njegove su jedna i druga. Obzirom na ljude i andjele vječnost je razdieljena na raj i pakao, i ta dva vječna mjesta rastavljena su vječnim bezdanom (Lk. 16, 25), da oni koji bi htjeli prelaziti iz raja u pakao ili iz pakla u raj, to ne mogu. Krist evo rajsku

slavu poredjuje sa svadbom i njezinim objedom, na koji će doći jedino oni, koji imadu svadbeno odielo čiste duše od svakog grieha. U pakao će upasti oni zli kršćani, koji nemadu svadbenog odiela, naime koji su zamazani kojim težkim griehom. Pakao je mjesto, koje je stvorila rasrdjena Božja Pravda za kaznu odpalim andjelima i onim njima sličnim ljudima, koji u zemaljskom dielu svog života živjeli su po svojim požudama bez obzira na Boga i bližnjega. Da bi Bog dao ,da nema nitko od naše bližnje ili daljnje rodbine u mukama pakla! Mi koji smo živi, moramo sa strahom i drhtanjem raditi za naše spasenje (Fil. 2, 12), da ne bi zbog lakoumnog života zapali u vječne muke. Osvrnimo se na nekoje rieči Sv. Pisma, koje nam slikaju paklene muke.

1. *Paklene su muke tama, plač i škripa zubima.* Tako nam ih riše današnje evandjelje. Riše nam ih prispodobom zemaljskih boli, u kojima čovjek od jada plače i škripi zubima. Kad obični čovjek škripi zubima, znak je velikog jada, ali kad nejako diete ili starac škripe zubima, znak je još užasnijeg jada, jer diete ne zna umjetno škripati zubima, a i starac ne će od obiesti škripati. Ja sam se nekoliko puta desio kod umiruće posve nejake djece, koja su od boli škripali zubima. To se ne vidi svaki dan. Ali kad sam vidio prizor dječjeg škripanja zubima na času smrti, uhvatio me je užas, te sam se morao sustezati, da mi suze ne provru na oči. Sve muke, pa i paklena tmina, sile jadnog grješnika u paklu da plače i škripi zubima. Zaista je užasno naći se u težkoj tami! Jednom sam obišao zloglasne mletačke tamnice i vidio njihov užas. Da me je tkogod plaćao, ne bi tu stao samo da slobodno gledam tu tamnicu i njezin zloglasni »most uzdaha«, kako se zove stratište u tim tamnicama. A u paklenim tamnicama biti zarobljen za čitavu vječnost! Doista da zreli ljudi, koji su zdravih živaca, ne će tako lako zaplakati! Ali u paklu svak plače. Plače i vrišti užasno. Jauče i prelama se od jada kroz čitavu vječnost. Ljudi se koji put straše svoje nevine sjene. Drhću pred kojim velmožnim. Bježe izpred groma i oluje. A koliki strah ne će uzeti grješnika čovjeka, kad se nadje u paklenoj tami! I zaslužuje tako svaka bludna naslada, svaka grdna kletva, svaka nečovječna uvreda bližnjega!

2. *Ognjena vatra čini paklene muke.* Isus je Bog, pa bar On zna, šta je u paklu. On nam izričito, jasno, otvoreno kaže, da zavoditelji i zlikovci bit će bačeni u »*ognjenu peć*« (Mat. 13, 42). Paklenu ognjenu peć sazidala je srčba Božje Pravde. Ta pravedna Božja srčba užegla je paklenu vatru. Snaga svih domaćih vatri svega svieta nije ništa prema snazi paklene vatre. Znademo, da toplina čovječjeg tiela iznosi 37 stupnjeva. Svaki čovjek mora mrieti, kad mu temperatura skoči na 43. A znate li, na koliko stupnjeva vrućine tali se gvoždje? Ono se tali na 1525 celsiusa, dok da raztaljeno gvoždje vri kao voda u kotlu, treba vrućine 2450 C! Promislite, da bi netko upao u kotao vrela gvoždja, koje gori na 2450 C! Prolaze nas srsi na samu pomisao! A snaga paklene vatre nema zemaljske mjere! Ona je snažna koliko i srčba Božje Pravde nad grješnicima u paklu. Jedna iskra paklene vatre pretvorila bi u garište čitav sviet!

3. *Pakao je mjesto prokletstva.* Znamo po Sv. Pismu, da je Bog nekoliko puta prokleo nešto na ovom svietu. Radi čovječjeg grieha prokleo je Bog zemlju, koja nam težko radja (Gen. 3, 17). Prokleo je zmiju medju svim životinjama (Gen. 3, 14). Prokleo je Kaina, što je okrvao ruke ubojstvom svog brata (Gen. 4, 11). Prokleo je Krist jednu smokvu, koja nije imala roda, da ga gladna nahrani (Mk. 11, 21). To su samo bliede slike prokletstva, kojim su izpunjeni pakao i osudjenici. Kristove su rieči: *Idite od mene, prokleti, u oganj vječni* (Mat. 25, 41). Težko je na sebi nositi prokletstvo i na ovom svietu! Za vrieme sv. Augustina jednom nastade veliko komešanje u crkvi, kojom se Svetac služio. Šta je bilo? U nju su ušla tri rodjena brata, koja su se tresla čitavim tielom kao šiba na vodi. Nigdje nisu mogli naći mira. Pozvali su svetog biskupa. Netom je on došao, pitao je jadnike, šta im je. Oni su izpričali, kako još u djetinjstvu su ih prokleli njihovi roditelji, te od tada nikad nmadu mira i skitaju se po svietu. A šta je sve vremensko prokletstvo na zemlji prema vječnom prokletstvu u paklu! U paklu su osudjenici u prokletstvo obučeni kao mi u naše odielo. To posebno Božje prokletstvo u paklu Krist zove »crvom, koji nikad ne umire« (Mk. 9, 46). Od tog Božjeg prokletstva sliedi, da u paklu, kako kaže sv. Job, nema *nikakva reda, nego vlada vječni užas* (Job, 10, 22).

Nije pakao nešto, s čime sada mi nemamo nikakva odnosa. Ako tko ima na duši i jedan težki grieh, na pr. psovku, kradju, blud, škrtost, lienost u slušanju nedjeljne svete mise, taj već ima klicu pakla u sebi. Grieh je otrovno sjeme, koje radja paklom i njegovim mukama.

DVADESETA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

RIEČ O ČUDESIMA

Nije na pohvalu nama Kristovim vjernicima, što se dademo zaglušivati od lažnih i izopačenih viesti o dogodjajima na svietu, dok za viesti o novim čudesima, koja se zbivaju u kršćanstvu ili ne hajemo, ili ih kritiziramo i, što je najgore, ne odazivamo se glasu Božjem, koji nam govori u svojim čudesima. Tkogod će neupućen kazati: danas se ne dogadjaju čudesa, kako su se dogadjala u vrieme evandjelja, pa kasnije u prvim viekovima kršćanstva, ili u doba sv. Antuna. Takovi nisu podučeni u katoličkoj vjeri, koja uviek ima svojih čudesa, kao što i zdravo i pitomo stablo uviek radja dobrim rodom. Istina, da čudesa nisu potrebna da vjerujemo, te i u današnjem evandjelju Isus kori kraljevskog činovnika, zašto ne bi vjerovao i bez znakova i čudesa, ali do-

bri Isus ipak čini čudo i odzdravlja njegova sina, pa je vjerovala u Krista sva obitelj tog činovnika. Isti taj Isus, kao Bog, i danas obasiplje svoju vjeru prvorazrednim čudesima. Nikad u našoj vjeri ne mogu pomanjkati čudesa. Bog ih čini u obilnoj mjeri danas kao i u vrieme apostola i u svako kasnije doba kršćanstva. Evo dokaza:

1. *Komu nisu poznata lurdska čudesa!* Ima ih preko 20.000 utvrdjenih neoborim dokazima samih liečnika. Isti zloglasni Zola gledao ih je na svoje oči. U lurdskim čudesima imamo ozdravljenih sliepaca, sušičavaca, od rak-rane, od čira u želudcu, gdje grozne različite rane zaciele u tili čas, ili slomljena kost, pače i gnjila, ozdravi u tren oka. Nema neizlječive bolesti, koju Bog na slavu svoje i naše majke Marije nije u Lurdu čudesno ozdravio. Čudesne milosti ozdravljenja Majka Božja pokazala je u Lurdu nevinoj pastirici, a sada svetoj Bernardici, da sav sviet potakne na pokoru i molitvu, što je čovječanstvu potrebnije nego hrana i odielo. Kad na svietu ima pokore i molitve medju najraširenijim narodnim slojevima, tada ima i rada i štednje, i mira i reda, i ljubavi i pravde, i kruha i odiela. Vidimo na svoje oči, kako nestaje i kruha i odiela, kad se čovječanstvo pokvari i odbaci kršćanski život. Da je Evropa, napose Francuzka, poslušala poruke Majke Božje Lurdske, i da je javni život bio prožet naukom i životom Isusa Krista, danas bi drugačije sunce sjalo nad čitavim svietom! Bog je stvorio čovjeka slobodna, pa ga ni čudesima ne će da na silu spasava. Da ništa drugo dragi Bog nije podario modernom svietu nego svietlo i snagu Lurda, sviet bi imao u prahu i pepelu činiti pokoru za svoja grješna djela, kako ju je činio veliki grad Ninive, pa ga je Bog lišio pravedne kazne. Ali moderni čovjek voli služiti i crnom vragu nego Kristu i Majci Mariji, pa mu zato i je onako, kako i zaslužuje!

2. *Fatimsko čudo.* Kad nad neposlušnom i odmetničkom djecom stoji otčeva kazna, tada je majka u najvećem poslu, jer hoće da utaži otca i dovede na pravi put djecu. Tako je u ovo naše jadno doba majka Marija uzela na sebe posredničtvo izmedju Pravde Božje s jedne, i nas pokvarene djece s druge strane. Ponovno se Majka Božja očituje u portugalskoj Fatimi, da preko troje nevine djece izporuči čitavom svietu viest: ili da se obrati životu katoličke vjere, ili će ga snaći nečuveno zlo! Tu je opet Majka Božja pozvala kršćanski sviet na molitvu krunice i pokoru za griehe. Fatimsko čudo nema premca u poviesti čudesa. Ono podsieća na čudesa, koja će se zbiti na koncu svieta, kad će se prema neprevarljivom proročanstvu istoga Krista pokazati čudesni »znaci na suncu« (Lk. 21, 25). Fatimsko čudo je pravi »znak sunca«, budući se je ono pred 70.000 vjernika i bezvjeraca u tri navrata vrtjelo silnom brzinom oko sebe, i na njegovu pojavu prestala je kroz jednu sekundu kiša koja je do tog čudesnog časa bila silni pljusak. Ovo su fatimsko čudo sunca fotografi više puta uhvatili. Vidjelo se je i desetak kilometara dalje od mjesta samog čuda. Tolikom je, eto, snagom i voljom htjela majka Božja potaknuti okamenjena srdca pokvarenog svieta, da se digne iz kaljuže grješnog života i oslobodi kazna, koje mu priete od rasrdjene Božje Pravde! Kod Boga nema hoću — neću, nego ili — ili. Ili molitvu i pokoru ili užasnu kaznu, koja pada na nevjernički puk!

3. *Posebnička čudesa.* I Lurd i Fatima jesu *svjetska* čudesa s jasnom namjerom, da utječu na grješni sviet, da se obrati Isusu Kristu, ali uz ova medjunarodna čudesa naši dani broje uprav mnogobrojna posebnička čudesa. Ova čini Bog na zagovor svojih Svetih. Mnogo je zadnjih desetljeća proglašeno novih Svetaca, koji svoju junačku svetost legitimiraju čudesima, koja čini Božja dobrota po njihovu zagovoru. Komu na pr. nisu poznata silna čudesa moderne i drage svetice Male Terezije? Sve je pripravljeno za svetčano proglašenje *Blaženim* slugu Božjeg *Kontarda Ferrini.* On je blaženom smrću preminuo 17. listopada 1902. god. Bio je svjetovnjak — sveučilišni profesor prava. Njegovim zagovorom Bog je učinio dva čudesa. Alojzije Valentini bolovao je neizlječivo od upale moždana i sušenja hrptenjače. Na 14. kolovoza 1925. on je najednom posve iznenada, i podpuno bio zdrav. Nadnaravno ozdravljenje priznali su liečnici, koji su ga liečili. Takodjer zagovorom bl. Kontarda, trećoredca sv. Franje, dogodilo se je čudo na mladiću Eduardu Grametti, koji težkim padom razbije lubanju, uslied česa izgubi vid i sluh. I njega je u tili čas ozdravio Bog, da proslavi svog blaženika. Kako je dakle Isus Krist u Palestini činio čudesa, tako On isti i danas po svietu čini čudesa, da proslavi svoje službenike i potakne sve vjernike, da vjeruju, kad im kaže: *Ja sam vaš put, istina i život* (Iv. 14, 6).

Neka je živa naša vjera u Isusa Krista. Odričimo se naših požuda. Radimo, molimo, dobro činimo bližnjemu, idimo u crkvu, primajmo svete sakramente, pa ćemo doživjeti naše najveće čudo, naime da ćemo iza tjelesne smrti naći se zajedno s Kristom u slavi Otca nebeskoga.

O. L. Bajić:

BLAGDANSKE PROPOVIEDI

MALA GOSPA

Danas je jedan liepi kršćanski dan. Mi Isusovi vjernici znademo veoma dobro, što u našem kršćanskom životu znači bl. Djevica Marija. Redovito smo mi više pobožni Majci Božjoj nego li istom Bogu, ali ne zato, da bi Marija bila veća od Boga, nego stoga, što Bogu idemo putem bl. Djevice Marije. Mi smo ljudi grješnici, a Marija je naše utočište. Marija su vrata, koja nas vode k Bogu. To je živa istina u kršćanskom životu, da k Bogu dolazimo po Isusu, ali k Isusu idemo po Mariji. Zato je sva kršćanska godina izpripletena Marijinim svetkovinama, da u pobožnosti prema Mariji nadjemo pravi put, koji nas vodi k Isusu, našem Bogu i Odkupitelju.

Danas slavimo dan Marijina rodjenja. Na današnji Gospin rodjendan sveta Crkva pjeva Mariji: *Tvoje je rodjenje, Djevice i Bogorodice, naviestilo veselje čitavom svietu.* U čemu je Marijino rodjenje donielo veselje čitavom svietu?

Marijino je rodjenje znak našeg spasenja.

Kako su lastavice znak proljeća, a pupi i cvjetovi navještaju, da nastupaju topliji dani, tako i rodjenje bl. Djevice Marije došlo je kao znak svietu, da je nastupio čas čovječjeg spasenja. Što znači spasiti se u kršćanskom smislu? Znači: iza zemaljskog života živjeti u nebu s dragim Bogom. Ali od prvog čovjeka i našeg praroditelja Adama do ulazka Kristova u nebo nijedan čovjek nije ušao k Bogu u nebo. Tek s Isusom otvoreno je vjerujućima kraljevstvo nebesko. Isus je došao na sviet po bl. Djevici Mariji. Ona je dakle očiti i neposredni znak, da će nebo po Isusu biti otvoreno ljudima dobre volje.

Bilo je u Starom Zavjetu više znakova, koji su navještali čovječje spasenje po Isusu Kristu, ali svi ti znakovi bili su radije njihove sjene, dok Marija je svietli znak, koji jasno svakom kaže, da je došla na sviet Ona, koja će roditi Spasitelja svieta. Isus je naše spasenje. Isus je naše spasenje kao Čovjek-Bog. Bi li mi mogli imati na zemlji Čovjeka-Boga, Isusa Krista, da medju ljudima nije se našla jedna bez grieha iztočnog začeta Žena, koja će roditi i postati majkom Onog, koji nam donio spasenje? Isus se je začeo u djevičanskoj utrobi Marije. U Mariji je Isus. Dakle Marija je *znak* i *početak* našeg spasenja. Zato Mariju vidimo odmah netom se počelo raditi o čovječjem spasenju. Čovjeka je Bog stvorio u stanju svetosti, dakle u već dobivenom spasenju. Ali je jadni čovjek volio proigrati griehom svoje vječno spasenje. Iztočni je grieh upropastio čovječje spasenje. Ali netom se je čovjek zaprljao griehom i mjesto vječnog spasenja dobio paklenu kaznu, dobri Bog odmah je počeo raditi na našem spasenju. Odmah iza grieha obećao je čovjeku Odkupitelja svieta. Budući da će Odkupitelj čovječanstva biti sam Bog, On će postati čovjekom, da Bog-Čovjek izbavi čovjeka od vječnog izgubljenja. Ali da postane čovjek, mora imati zemaljsku Majku. Stoga odmah na prvim stranicama Svetog Pisma *ujedno* Bog navješta čovječanstvu Isusa i Mariju. To je naravno. Ne možemo zamisliti čovjeka bez majke, utjelovljenog Boga bez Bogorodice, Krista bez Gospe. Onda eto, posao našeg spasenja počeo se je pomalo na djelu odvijati s rodjenjem Majke Božje. Stoga prorok Isaija veli u Svetom Pismu: *Zato će vam sam Svemogući dati znak: Eto, Djevica će začeti i roditi sina* (Iš. 7, 14). S Marijinim dakle rodjenjem došao znak, da smo spašeni.

Marijino je rodjenje naviestilo naše odkupljenje

Ali čime će početi naše spasenje? Ono ima da počne s *odkupljenjem od grieha.* Da se spasimo treba prije biti čist od grieha. Zapravo naše odkupljenje znači oslobodjenje, *očišćenje od grieha.* Sv. Kristitelj predstavio je svietu Krista kao Jaganjca Božjega, koji odnosi griehe svieta (Iv. 1, 29). A možda nema u evandjelju tako divnijih priča, koje nam predočuju Isusa u svoj njegovoj milosti, kao što su one, koje nam kod sv. Luke (glav. 15) govore o izgubljenoj ovci, o izgubljenom dramu i izgubljenom sinu. Te nam priče kažu, da naše odkupljenje stoji u Isusovom milosrdju, koje oprašta svakom razkajanom grješniku. Očišćenjem od grieha mi se pomirujemo s Bogom. Iza očišćenja od grieha Isusova milost dieli nam dioničtvo Božje naravi. Nakon očišćenja od grieha postajemo braća Kristova, djeca nebeskog Otca, baštinici raja. Ali naše odkupljenje od grieha počelo je s Djevicom Marijom. Dolikovalo je, da odkupljenje grješnog čovječanstva počne s jednim čovjekom, koji će zastupati rod ljudski. Taj je bio bl. Djevica Marija. Nju Bog unapried čisti od ljage iztočnog grieha na temelju predvidjenih zasluga Isusa Krista. Ona je odkupljena od grieha prije svog začeća, da tako bude vriedna da s Odkupiteljem svieta bude suodkupiteljica, koja će nas osloboditi od grieha. Tako je Marija prva u redu odkupljenih. Ona je začeta bez iztočnog grieha, da pokaže, da će Isus očistiti sviet od grieha. Ona je došla na sviet puna Božje svetosti, da pokaže, za čim ide naše odkupljenje, naime za našim posvećenjem: *Budite sveti, kao je svet vaš Otac nebeski* (Mat. 5, 48). Mi Majku Božju zovemo zviezdom jutarnjom. Ona to je. Kako zviezda navješta skoro rodjenje sunca, tako je Marijino rodjenje naviestilo, da se domalo radja Sunce svieta, Isus Krist. Zato sav čovječji rod u Marijinom rodjenju pozdravlja Onu, koja će poroditi Odkupitelja Svieta. Prije Marijina rodjenja nitko osim Boga nije znao,

kad će doći na sviet obećani Odkupitelj. Ali kad se je rodila Marija, već je bilo očito, da je došla na sviet Ona, koja će biti Božja roditeljica i time naša suodkupiteljica.

Marijino rodjenje obveselilo je nebo

Nisu ljudi bili jedini, koje je obradovao Marijino rodjenje, nego Njezino rodjenje donielo je veselje istim nebesima. U čemu su se nebesa radovala zbog Marijina rodjenja? Radovala su se s više razloga. Radovala su se Božjoj ljubavi prema čovječanstvu, kad su doznala, da se je rodila Ona, koja će biti vriedna da porodi utjelovljenog Sina Božjega. Radovala su se nebesa, jer je došao čas, kad će vječni Sin Božji postati čovjekom, te će Andjeli, nakon njegove smrti, uzkrsnuća i uzašća, unapried u nebu uviek gledati Sina Božjega i kao čovjeka. Radovali su se nebeski andjeli radi Marijina porodjenja, jer sada vide da se je Bog smilovao čovjeku i hoće da se s njime pomiri. Raduju se Andjeli i zbog toga, što će Marija doći u nebo prije konca svieta, i tako će s Njome zajedno živjeti u Božjoj slavi. S Marijinim rodjenjem nebeski su andjeli obaviešteni, da će domalo i ljudi početi stizavati u nebo k njima. Treba da znademo, u kojim je odndosima Marija s Presv. Trojstvom, s Andjelima, pa ćemo odmah dokučiti, kakvo li je veselje nabesima prouzročilo Marijino rodjenje. Marija je kraljica neba i zemlje. Kako se pravi podanici vesele, kad se rodi kraljevska kći, koja će zasjeti na priestolje, tako su se i nebesa radovala kod Marijina rodjenja, da se rodila Ona, koja će biti okrunjena za kraljicu nebesa.

Marijino rodjenje donielo je veselje svakom stvorenju na zemlji

Izgleda nam nejasno, kakvo će veselje donieti Marijino rodjenje nerazumnim stvarima, kao na pr. zemlji? No, znademo li za nauku sv. Pavla, koji u poslanici Rimljanima tvrdi, da stvorenje s velikom željom čeka na objavljenje sinova Božjih. Stvorenje je podložno prolaznosti, ne od svoje volje, nego za volju onoga, koji ga pokori u nadi, da će se i samo stvorenje osloboditi od robstva razpadljivosti na slavnu slobodu djece Božje. Jer znamo, da sve stvorenje zajedno uzdiše i zajedno tuži s nama sve do sada (Rim. 8, 19—22). To znači, da ista nerazumna priroda s velikom čežnjom izčekuje čas, kad će pravednici postići podpunu slavu, da se i ona obnovi. Priroda nije sviestna, ali je *kažnjena zajedno s čovjekom*. Ona je stvorena radi čovjeka, zato nosi na sebi i čovječje prokletstvo uslied grieha. Sjećamo se, da je Bog prokleo zemlju: Prokleta zemlja radi tebe, Adame! Nije u prirodi zemlje, da radja trnje i korov, jer bi ona htjela da čovjeku radja medom i mliekom. Nije ugodno zemlji, kad je kvasi čovječji znoj. Ona bi voljela, da je miluje čovječji osmieh. Sama zemlja plakala je na krvi, kojom ju je nakvasio pokvareni Kain, kad je ubio brata Abela. Zato je ona sama vikala k

Bogu, da je osveti Božja pravednost. I nad našim zlim danima visi Božje prokletstvo zbog čovječjeg grieha. Tako je Job proklinjao dan, u kojem se rodio, i noć, u kojo se začeo (Job. 3). Sam Isus Krist prokleo je smokvu, što nije rodila sladkom smokvom (Mk. 11, 14). Prokletstvo nije ugodno ni nerazumnim stvorenjima. Ona čeznu za obnovom. I doista kaže sv. Petar (II. 3, 13), da će ova zemlja izgorjeti i bit će *novo nebo* i *nova zemlja*. Isus je obnovio čovjeka. U njemu će se obnoviti nebo i zemlja. Kad se rodila Majka Božja, sva su stvorenja doznala, da je došao čas, kad će Krist obnoviti čitav sviet, jer On kaže: *Evo sve novo činim* (Odkriv. 21, 5).

Dakle istina je, da je Marijino rodjenje naviestilo veselje čitavom svietu. S nebom i zemljom i mi se radujmo! Tu radost pokažimo u skrušenoj i poniznoj molitvi, u srdačnom kajanju za svoje griehe, u iskrenom praštanju svom bližnjemu, koji nas je uvriedio. Sliedimo Mariju u krepostima čistoće, strpljivosti, darežljivosti, pa će ona biti naša nebeska zagovarateljica, čijom pomoću doći ćemo u nebo.

LISTOPADSKA POBOŽNOST — SV. RUŽARIJ

Dobra molitva i dobra vremena posve su izmedju sebe srodna. Kada sviet voli zajedničku i javnu molitvu, vremena su više manje mirna. Nisu ni ova sadašnja težka vremena došla ni iznenada ni najednom. Ona su počela nastupati točno tada, kad je kršćanska Evropa počela, iz požude za različitim zemaljskim uživanjima, ostavljati molitvu. Početkom ovoga vieka, i unazad kroz tolika stoljeća, sva hrvatska mala i velika mjesta, sela i gradovi javno su i zajednički molili svoju najobljubljeniju molitvu — sveti *Ružarij* ili Gospinu krunicu. Danas malo tko moli po gradovima, a i po selima je molitva spala na malo i ništa. Ne ću vam govoriti o vriednosti Ružarija kakvim visokim mislima, nego ću radije saći na primjere, da po njima vidimo, što je ta sveta molitva.

Ružarij pomaže kontinente i narode.

Ružarij je najobćenitija i najznačajnija kršćanska molitva. Znademo iz poviesti naše vjere, koliko je ona pomogla da u srednjem vieku nestane pogubnog albigezkog krivovjerja. Poviest kršćanstva priznaje, da je Krunica odigrala presudnu važnost u bitci s Turcima kod Lepanta. Isto je tako Evropa spoznala moć Ružarija u poviestnoj bitci s Turcima kod Beča. Kad je pak moderno poganstvo drugim oružjem stalo raztakati evropsku kršćansku civilizaciju, Majka se je Božja pokazala u Lurdu s Krunicom u ruci i preko sv. Bernardice pozvala katolički sviet, da je moli za obranu od duhovnih i vremenskih neprijatelja. Lurd i Ružarij oprieli su se najezdi slobodarstva.

U toku svieta imamo primjera, kako je Ružarij spasio pojedine narode. U britanskom muzeju u Londonu čuva se zloglasna listina engleskog kralja Henrika VIII., kojom je brakolomski kralj ustao protiv Pape Klementa VII., koji mu nije mogao odobriti razstavu braka sa zakonitom ženom i da grješno živi s dvorskom damom Anon Boleyn. Ta listina nieče Papi, da je Zamjenik Isusa Krista na zemlji. Kralj je pozvao sve crkvene dostojansvenike, da sa zakletvom priznadu i podpišu tu krivovjersku izpravu. Mnogi su na svoju sramotu i za izdaju prave vjere podpisali tu zloglasnu izpravu. Ali irski dostojanstvenici nisu je htjeli podpisati. O toj znamenitoj izpravi englezki list »Daily Express« god. 1938. poveo je rieč pod naslovom »Kako misliš?« U tom članku piše H. Sh., da se je razgovarao o toj izpravi s Ircima, koji su mu rekli: »I kod nas je tada prietila velika opasnost, da odpadnemo od katoličke vjere, *ali nas je spasio sv. Ružarij*«. Kako u 16. vieku, tako i današnjem 20. vieku irske katoličke obitelji svaku večer mole zajedno sv. Ružarij. Imademo još jednu modernu državu, u kojoj sav katolički narod moli Ružarij, a to je portugalski narod. Portugalci priznaju, da ih je od prošlog i sadanjeg rata spasio sv. Ružarij.

Pomoć Ružarja u staležkim dužnostima.

Uz svu našu skrb oko staležkih dužnosti uviek je pametnom čovjeku potrebna nebeska pomoć. Potrebna je i u tvornici, i težaku u polju, i činovniku u uredu, i majci u obitelji, i vojniku na bojnom polju, i diplomati u službi naroda. Slavni liečnik, Dr. Recamier, profesor, auktoritet na polju medicine, liečnik knezova i kraljeva, jednom vadeći iz džepa rubac, izpadne mu krunica na zemlju. Jedan njegov asistent podigne je sa zemlje i preda slavnom liečniku. Tu se je desio i bezbožac Mace, koji je poslije govorio otvoreno: »Moji drugovi, slavni profesor, kojeg slava čuje se po svoj Evropi, moli Ružarij!« A sam Dr. Racamier govorio je: »Jest, gospodo, ja molim Ružarij. Kad mi kao liečniku bolestnici prouzrokuju skrb, i izcrpljena su mi sva medicinska pomagala, tada se utečem molitvi sv. Ružarija, koji može ozdraviti svakoga. S jednim ili dvama desetcima sv. Ružarja molim preblaženu Djevicu, da posreduje kod Boga za moje paciente. Priznajem, da sam postigao čudesnih uzpjeha«.

Tko bi mogao nabrojiti milosti, koje su, na primjer, vojnici postigli moleći sv. Ružarij? Neka nam je dosta čuti, da je isusovac P. Zimmerman napisao posebnu knjigu o važnosti, koju je imao Ružarij u zadnjem svjetskom ratu. Knjizi je naslov: »Der Gottesbeweis im Weltkriege«. Bilo je vojnika, koji su voljeli bit ranjeni, nego da bi izgubili krunicu.

Francuzki kontreadmiral Forestière umro je god. 1910. Živio je kao korjeniti katolik. Nikad se nije zasitio kojeg javnog vjerskog čina. Često je išao na sv. pričest s pravom djetinjom pobožnošću. Time je i druge poticao na dobro. Jednom je njegov predpostavljeni ministar francuzke

mornarice Polletan izvidjao ratnu mornaricu i tom prigodom čuo je za pobožnost kontreadmirala, pa se htio, kao bezbožac, malo narugati s njime i njegovom pobožnošću. Mislio je da ima pred sobom kakvog beznačajnog plašljivca. Ali mu je admiral u lice uzvratio: Dă, ekscelenca: ja kao uvjereni katolik idem k svetoj misi, hodočastim u Lurd, i — nemojte se prestrašiti! — *molim Gospin Ružarij*«. Nato je izvadio iz džepa krunicu, koju je netko donio s Božjeg groba u Jeruzalemu, i darovao mu je, pa je zaključio: »Ja ne vidim, kako se sve ovo ne bi slagalo s mojim admiralskim poslovima«. Ministar je ušutio i skrenuo rieč na drugo...

Blagoslov Ružarja u posebničkom životu.

Poznata je molitva, kojom je sv. Bernardo molio Majku Božju, da se nikad nije čulo, da bi tko prosio Gospinu pomoć, a da nije bio uslišan. To je osjetio u svom životu i slavni glazbenik Krsto Gluck, jedan izmedju najvećih obnovitelja opere. On je kao dječak nastupao u crkvama te bi občarao slušaoce sa svojim solo-pjevanjem. Kad je jednom nakon pjevanja izlazio iz crkvenog kora, pristupi k njemu neki redovnik, koji sa suzama na očima zagrli dečka i reče mu: »Želim te nečim nagraditi zato, što si me svojim glasom razveselio. Nemam nego Gospinu krunicu. Evo ti je ,i sačuvaj je na spomen redovnika Anselma, i odluči da ćeš je svake večeri izmoliti na čast Majci Božjoj. Ta će te molitva čuvati u životu, i zadobit ćeš Božji blagoslov. Učinit će te velikim medju ljudima i postat ćeš vriedan nebeskih slavospjeva«.

Dječak je primio krunicu, bio puno zahvalan i obećao, da će je moliti, dok god bude živ. Kako je bio siromašan, mnogima je bilo žao, da ne bi dječakova nadarenost ostala zakopana. Siromašni roditelji nisu ga mogli poslati u Rim, da uči glazbu. No pobožni mladić nije izgubio ufanje, da će se za njega skrbiti Majka Božja. Tako je i bilo. Jedne večeri perovodja crkvenog zbora sv. Stjepana u Beču najavi dečku, da će ga od osobno, prema odluci nadbiskupa, povesti u Rim, da se izobrazi u glazbi. Dok je u Rimu učio, nije nikad zaboravio svoje krunice u čast Majke Božje. S molitvom Ružarja nastavio je kasnije, kad je živio na carskom dvoru u Beču i poslije toga isto s kraljem u Versaillesu. On nije izostavio izmoliti svetu krunicu ni onda, kad je bio zvan na sjajne kraljevske gozbe i veselice. Znao je u svoje vrieme dignuti se od stola i zabave, potražiti skrovito mjesto i izmoliti svetu Krunicu. Krunicu je izmolio i onoga dana, kad se je po ksršćanskoj smrti preselio u nebo. Umro je s krunicom u ruci, koju mu je darovao »fratar Anselmo«.

Sveti je Ružarij današnji znak s neba

Poviest katoličke Crkve, naime ona poviest, kojom ravna Duh Sveti, i koja nije pristupačna slabovidnim očima povjestničara ovog svieta, je ujedno i poviest molitve uobće, a napose svete Krunice. Nadnaravna

je katolička Crkva kao i njezin život u svietu. U nadnaravnom redu uz svete sakramente, najveći utjecaj na razvitak kršćanskog života ima molitva. Sveti je Ružarij spoj sve kršćanske molitve. Sačinjavaju ga ne samo zdravomarije nego i otčenaši, vjerovanje i slavaotcu. U Ružariju razmatramo čitav život Krista i Marije na zemlji i na nebu. Stoga je shvatljivo, da najnovije ukazanje Majke Božje u portugalskoj Fatimi iznosi pred oči čitavog svieta molitvu Ružarja, o kojem zavisi spas svieta. O molitvi svetog Ružarja Majka Božja Fatimska učinila je ovisnim prestanak rata i postignuće trajnog mira. Tko je čitao zlatnu knjigu »Čudo dvadesetog vieka«, vidio je s matematičnom sigurnošću, kako u životu one troje nevine djece kao i životu čitavog portugalskog naroda sv. Ružarij odigrao je sjajnu poviestnu ulogu. Ružarij je posvetio sve troje djece. Ružarij je obnovio kršćanskim životom sretni Portugal. Ružarij je spasio taj narod od rata i njegovih pogubnih šteta u moralnom i materijalnom pogledu.

Molimo sv. Ružarij. Molimo ga za sebe, za našu obitelj, za naš narod, za čitav sviet. Naročito ga molimo za obraćanje svieta, za kršćanski mir po nakanama sv. Otca Pape. Marija je po svetom Ružarju utočište grješnika, pomoćnica kršćana, kraljica mira i ogledalo pravde.

NA DAN SVETIH ANDJELA ČUVARA

(3. listopada)

Medju divne istine naše svete vjere spada i ta, da svaki čovjek na zemlji ima svog Andjela Čuvara. Kako je zemlja napučena ljudima, tako je nebo napučeno andjelima, koje je Bog stvorio na svoju slavu i službu. Tri su stepena nebeskih andjela, a svaki ima po tri reda. Neki crkveni naučitelji drže, da Andjeli, Poglavarstva, Vlasti i Gospodstva sudjeluju s Bogom u upravi svemirskih sila i kroje sudbinu političkim kraljevstvima. Sv. Mihael je Čuvar katoličke Crkve. I pojedini narodi imadu svog Andjela Čuvara. Znademo iz poviesti Majke Božje Fatimske, da se je Andjeo pokazao trojici nevine djece i pripravio ih na Marijina ukazanja. Taj se je Andjeo nazvao »Andjelom mira« i pozvao je djecu da mole i čine pokoru za mir na svietu. Istoj djeci ukazao se je opet Andjeo, koji je ovaj put sebe nazvao »Ja sam Andjeo Čuvar Portugala«, pa je nastavio: »Osobito primajte i podnosite veselo trpljenja, koja će vam Bog poslati«. I ista sotona vjeruje u Andjele Čuvare, kako znademo iz evandjelja, koje donosi, da kod napastovanja rekla je sotona Isusu: »Ako si Sin Božji, bavi se dolje, jer je pisano: Andjelim svojima zapovjedit će za tebe i na rukama će te nositi... (Mat. 4, 6).

Svaki čovjek ima svog Andjela Čuvara

Nauka je naše svete vjere da svog Andjela Čuvara ima ne samo svaki katolik, nego i svaki čovjek, bio on vjernik ili nevjernik. Bog je dobar svima ljudima. Svi su slika Božja. Svaku pojedinu Božju sliku čuva Božji Andjeo Čuvar. Bog hoće da se spasi svaki čovjek. Ne možemo mi ograničiti djelovanje Isusove milosti na same kršćane. Istina, da u raj mogu doći samo oni koji su kršćani, ali znademo, da izmedju tri načina krštenja ima jedan, koji stoji u tom, da čovjek *zaželi* primiti sveto krštenje, pa mu ta želja pred Bogom vriedi kao da se vodom ili krvlju krstio. Kad je dragi Bog htio, da svi ljudi imadu svog Andjela Čuvara, i kad On želi, da se svi ljudi spase, zar onda Andjeli Čuvari ne pomažu dobre nekršćane, da zažele sveto krštenje, u prvom redu oni, koji su čuli da ono postoji?

Andjeli Čuvari uviek su s nama. To potvrdjuje Isus Krist, koji kaže, da nitko od njegovih vjernika ne smije prezreti kojeg malenoga, jer da njihovi Andjeli uviek gledaju lice nebeskog Otca (Mat. 18, 10).

U životu svetaca poznat je slučaj svete Franjke rimske. Ona je bila supruga i imala je diete, kojem dala ime Evandjelist, koji malo iza krštenja umre. Iza smrti sinčić se je ukazao majci u društvu njezina Andjela Čuvara, te je od toga časa velik rimska svetica uviek zemaljskim očima gledala svog prisutnog Andjela Čuvara. Posebno ga je jasno vidjela za vrieme, dok bi klečala na izpoviedi i kad je trpjela kakve teže napasti od nečastivoga vraga. Kad bi i malo što po ljudskoj slabosti pogriešila, nestalo bi Andjela sve dok se ne bi pokajala ili izpoviedila.

Andjeo Čuvar je vodič našeg života

Vjernu sliku, šta nam je Andjeo Čuvar, imademo u slučaju mladog Tobije. O tom mladom Tobiji kaže Sveto Pismo, da ga je sliepi i stari otac poslao k nekom Gabeli, koji je stanovao u Ragesu, medijanskom gradu. Na putu mu se je pridružio andjeo Rafael u prilici krasnog mladića. Andjeo Rafael je vjerno pratio mladog Tobiju. Na obali rieke Tigrisa spasio mu je život od neke krvoločne ribe. Po Andjelovu nalogu Tobija je razporio ubijenu ribu, izvadio njezino srdce, jetra, žuč i sobom ponio kao liek, kojim je ozdravio sliepog starog otca. Isti Andjeo našao je mladom Tobiji zaručnicu, u osobi Sare kćeri nekog Raguela, i dao mu je odlične savjete i upute, kako će biti sretan u braku.

Andjeo Rafael je divna slika svakog Andjela Čuvara. On nas od povoja do pokrova čuva i prati u nebo. Kad je Bog stavio na kušnju našega praotca Abrahama i zatražio, da mu žrtvuje jedinca sina Izaka, da vidi, da li više ljubi sina ili Boga, pa kad je sveti Abraham pristao da žrtvuje sina iz ljubavi prema Bogu, Bog mu šalje svog Andjela s porukom da ostavi sina na životu, a mjesto njega da mu žrtvuje ovna.

Tako Bog, iako mi nismo toga sviestni, nakon svakog našeg dobrog djela, šalje nam po našem Andjelu čuvaru koju duhovnu ili tjelesnu pomoć. Koliko smo puta bili u tjelesnoj i duhovnoj pogibelji, ali nas je od nje sačuvao naš Andjeo Čuvar. Uz skrb majke tko čuva nejaku djecu, nego li njihovi Andjeli Čuvari? No najjača i najobičnija je pomoć naših Andjela Čuvara, kojom nas brane od nasrtaja crnih vragova. Svaka naša požuda ima svog crnoga andjela, koji ju potiče na grieh. U velikim letanijama molimo: Od duha bludnoga — oslobodi nas, Gospodine! Tako možemo moliti i: Od duha mržnje —, i od duha psovke —, i od duha zavisti, i t. d., oslobodi nas, Gospodine! Mnogi sveti ljudi sačuvali su se od grieha misleći na svog Andjela Čuvara, pred čijim smo licem uviek nazočni. Zar nije Andjeo Čuvar mnogo pomogao patrijarhu sv. Josipa, na dvoru kralja Faraona, da ne sagrieši sa Putifarovom suprugom, koja ga je grješno gledala? Vidjet ćemo u nebu, kako u svakom našem dobrom djelu imao je svog udjela i naš Andjeo Čuvar.

Andjeo Čuvar čuva nas od tjelesnih zala. Slovenski župnik Matej Jereb pripovieda, da je voljan pod zakletvom priznati, da je njegov Andjeo Čuvar u nekoj prigodi, upozorio ga u dva navrata na pogibelj vatre, koja je imala izgorjeti njega i stan, u kojem je spavao. Spasio ga je glas Andjela Čuvara, kojeg je čuo. Po Andjelu je Bog oslobodio Daniela iz jame u kojoj su bili lavovi. Po Andjelu je Bog oslobodio tri mladića iz ognjene peći. Andjeo je uzeo za vlasi proroka Habakuka i prenio ga po zraku na odredjeno mjesto. Andjeo je nevidljivo čuvarima otvorio tamnicu i iz nje izveo sv. Petra, skinuo lance s njegovh ruku i noga, kojima je bio privezan, da ne uteče.

Uviek je s nama Andjeo Čuvar. Danju i noću. U stanu. Na ulici. Nigdje ne možemo izbjeći njegovoj prisutnosti. On je naš najvjerniji i najintimniji prijatelj.

Prije smo kazali, da i narodi imadu svoje Andjele Čuvare. To potvrdjuje i objava Majke Božje Fatimske. Tamo je *Andjeo Čuvar Portugala* učio djecu, da mole i pokoru čine za svoju dragu domovinu. Na narodnog Andjela Čuvara sjeća nas i Sveto Pismo u četvrtoj knjizi Kraljeva (glava 19.). Tamo čitamo, da je bezbožni kralj asirski Senaherib navalio silnom vojskom na Ezehiju, koji je bio kralj odabranog izraelskog naroda. Ezehija se je utekao Bogu, da ga spasi od bezbožnog Senaheriba. Bog je uslišao Ezehijinu molitvu, pa reče: »Ne će provaliti u ovaj grad i ne će ubaciti ovamo striele. Ne će se primaći k njemu sa štitom, niti će izkopati obkop oko njega. Vratit će se putem, kojim je došao. Tako glasi rieč Gospodnja. Branit ću ovaj grad i spasit ću ga poradi sebe i poradi svojega sluge Davida.« Nastavlja Sveto Pismo: «Iste noći izadje *Andjeo Gospodnji* i pobi u taboru asirskom sto i osamdeset i pet tisuća ljudi. Kad ustadoše ujutro, nadjoše ih sve kao mrtve lešine. Odmah se podiže Senaherib, kralj asirski, i otidje kući.«

Eto, po svom Andjelu Bog spasava i narode!

Utičimo se Andjelima Čuvarima

Svi smo potrebni zaštite i pomoći naših Andjela Čuvara. Djeca se mole svetim Andjelima, da ih sačuvaju u krstnoj nevinosti, koja je najbolji zalog sretnog života. Dječaci mole Andjela Čuvara ,da ih čuva od pokvarena družtva i od lažnih prijateljstva, te da zrelo shvaćaju život ,koji ih čeka. Muževi i žene mole Andjela Čuvara, da ih čuva u bračnoj vjernosti ,da mogu izvršiti dužnosti svog otčinskog i materinskog zvanja, napose da iz ljubavi prema Bogu i svom narodu prigrle dužnost radjanja i odgoja djece. Starije osobe mole Andjela Čuvara, da ih svojim nadahnućem pomogne, da se na pragu vječnosti obskrbe što mnogobrojnijim dobrim djelima, kojima će poći u nebo. Svi staleži mole se svojim Andjelima Čuvarima, da im budu pomoćnici njihovih zvanja, i da se njima služe na slavu Božju, spasenje svoje i svog bližnjega. Tko mnogo mora putovati, neka bude pobožan Andjelu sv. Rafaelu. Tko je bolestan, neka moli Andjela sv. Rafaela. Tko želi, da živi u Božjoj milosti, neka bude pobožan sv. Gabrielu, koji je naviestio Majci Božjoj, da je puna milosti i blagoslovljena medju svim ženama. Tko je zapao u koje težke nevolje ovog svieta, koje ga pale kao ognjena vatra ona tri nevina mladića u Babilonu ,neka se moli onom Božjem Andjelu, koji je ušao u vatru, koja je sukljala četrdeset i devet lakata iznad peći, u kojoj su gorjeli tri sveta mladića Sidrah, Misah i Abdenago, te je iztjerao iz peći ognjeni plamen i učinio, da unatoč toli žestoke vatre u peći bude tako hladno, kao da puše svjež jutarnji vjetar, te ih oganj ni dotaknuo i nije im nanio nikakve boli i nikakve tegobe (Daniel. 3, 49).

Napose svi budimo pobožni velikom Andjelu, sv. Mihajlu, koji je posebni pratioc i čuvar naše duše na smrti, da nas čiste od grieha doprati do Božjeg priestolja, te primimo rajsku plaću za svoja dobra djela.

Sveti moj Andjele Čuvaru, tebi me je Bog izručio da me čuvaš, pa me štiti, da ne uvriedim Boga, i da se obogatim kriepostima, kojima ću zavrieditи nebo!

O. S. Petrov:

NA BLAGDAN KRISTA KRALJA

Današnja svetkovina tek je pred malo godina (1925.) uvedena u sv. Crkvi, ali ono što njome slavimo bilo je oduviek. Sv. Otac Pijo XI. uvodeći novu svetkovinu *Krista Kralja* nije proglasio neku novu istinu, nego je htio da nas potakne kako bismo jednu davnu, jednu uzvišenu, jednu od najvećih istina sv. naše Vjere što postojanije vjerovali i prema njoj udesili čitavo svoje življenje.

To je ona divna istina ,da je Spasitelj Isus — pravi Kralj, Kralj u najuzvišenijemu, najplemenitijemu i najpodpunijemu smislu. Isus je Kralj kao Bog, oduviek jednak svome nebeskome Otcu, s kojim zajedno, u jedinstvu Duha Svetoga, vlada i kraljuje nad nebem i zemljom, nad svime što jest. Ali On je Kralj i kao Čovjek: *ujedinjen s Božanskom naravi* u drugoj Osobi Presv. Trojstva nerazdružívim i nedokučivim vezom, Isus Krist i kao Čovjek je najveći Kralj, kojemu je Otac predao sve u ruke. On je Kralj i kao *Odkupitelj* ljudskoga roda; davši do posljednje kapi krvi za ljude, On je postao Gospodarom čovječanstva, njegovim Kraljem.

Isus Krist je *pravi Kralj*, ali njegovo kraljevstvo nije kao što su zemaljska kraljevstva. On je Kralj duša i srdaca, Kralj ljubavi i mira, Kralj kao Bog, oduviek jednak svome nebeskome Otcu, s kojim zajedno. da se toj istini pokorava naš *razum*. Ona ima pravo da izdaje zakone i da se tim zakonima pokorava naša *volja;* On ima pravo da traži ljubav našega *srdca*, da zahtieva sve naše moći i sposobnosti; On ima pravo da nam jednoga dana *sudi*, da nam sudi po svome beskrajnome Milosrdju. ali i po svojoj neizmjernoj Pravednosti. A budemo li se pokoravali tome Kralju duša i srdaca, Kralju ljubavi i milosti, postići ćemo ne samo vječnu sreću u nebu nego ćemo već i na ovoj zemlji osjetiti koliko je sretan onaj koji Isusa priznaje svojim Kraljem te mu se u svemu pokorava.

I eto o tome ću danas, braćo, da vam ukratko progovorim, a vi me nastojte pomljivo saslušati.

Isus Krist je pravi Kralj

To je prva istina koju nam u pamet prizivlje današnja svetkovina.

Da je Isus pravi Kralj, to su davno prije nego će On doći na sviet prorekli Proroci. Sveti kralj David pjeva o Njemu, o Njemu govori sv. Izaija. Oni nm kažu, da će svi narodi biti Njegova baština, da će Mu kraljevstvo trajati dok bude sunca i protezati se nad sve naraštaje i nad sve krajeve, da će Mu se klanjati svi kraljevi, da će Mu biti podložni svi narodi. »*Njegovo je kraljestvo vječno!*« — kliče sv. prorok Daniel.

Isus je sam i riečju i djelom pokazao da je Kralj. Židovi nisu htjeli ga Ga priznadu Mesijom, Božjim Poslanikom i Pomazanikom, a On im veli: »*Sve mi je dao Otac moj;*« To isto ponavlja svojim Apostolima: »*Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji*«. Govoreći o posljednjem sudu, na kojemu će On suditi živim i mrtvima ,naziva sebe Kraljem: »*Tada će Kralj reći onima s desne svoje . . .*«

Židovi su sasvim dobro znali, da će budući Mesija biti Kralj, samo što su se nadali, da će On biti njihov zemaljski kralj, s kojim će oni dobiti gospodstvo nad svim svietom. Znali su i da Isus sebe naziva Kraljem, pa Ga tuže Ponciju Pilatu, htijući Ga rimskom namjestniku prikazati kao buntovnika protiv rimske vlasti ,kao nametnika koji sebi hoće da nezakonito prisvoji kraljevsku čast i vlast.

I davši Ga dovesti preda se, pita Ga Pilat: »*Ti si, dakle, kralj?*« — »*Pravo govoriš,* — odgovara mu Isus — *ja sam Kralj.*« No da se ne bi mislilo, da On želi ikome otimati zemaljsko kraljevstvo, odmah dodaje: »*Kraljevstvo moje nije od ovoga svieta!*«

I evo *druge* istine, koja nas sjeća ova svetkovina Krista Kralja. Isus je pravi Kralj, ali On ne će da Ga smatramo zemaljskim kraljem. Da je htio, mogao je i to da bude; da hoće, mogao bi i danas da sebi pokori sva zemaljska kraljevstva. Mogao b imati svoje činovnike, svoju vojsku, svoje palače i dvorove i sudove. Ali ne! Isus veli: *Moje kraljevstvo nije od ovoga svieta!*

A kakovo je Njegovo kraljevstvo? To je *duhovno* kraljevstvo. Da dobro shvatite ovu veliku istinu, dajte se zajedno sa mnom malko zamislite ,što znače te rieči: *duhovno kraljevstvo.*

To će reći, da je Isus Kralj i Gospodar i Vladar, kojemu se mora pokoravati *naša duša.* Život naše duše obuhvaća poglavito tri vrste djelovanja. Najprije imamo razum, po kojemu poznajemo istinu, što je dobro, a što zlo; što nam je činiti ,a što ne smijemo činiti; kako ćemo se vladati. Bilo je, i danas ima mnogih, koji se nazivaju mudracima i učiteljima ljudi, ali Isus veli: »*Jedan je samo Učitelj vaš!*« — a to je On. On, koji je sebe nazvao Istinom; On, koji je donio svietlo vječne Istine u tamu ljudskoga života; On, koji poznaje Otca i koji Ga odkriva ljudima. Samo Isus ima pravu i podpunu Istinu, i svi su ljudi dužni da tu Istinu priznadu, da joj podlože i pokore svoj razum: Isus je Kralj razuma!

Zatim mi imamo srdce, a srdce živi od ljubavi. Čovjek bez ljubavi, to vam je kao suho drvo ,kao kamen; taj i ne zaslužuje ime čovjeka! Ali, na žalost, ljudsko srdce često puta ljubi ono što dovodi čovjeka u propast, ljubi zlo i nevoljalštinu ,ili barem: taštinu i izpraznost, a opet ništa ga ne može na zemlji pravo usrećiti, podpuno zadovoljiti; pa kad bi i moglo, brzo će svršiti sva zemaljska sreća! Ali gle! Isus je i Ljubav. i to jedina vrhovna Ljubav. Koliko je ljubio ljude, koliko ih ljubi, pokazao je na tisuće načina, pokazuje to svaki dan! Iz ljubavi prema nama postao je Čovjek, sličan nama u svemu osim grieha. Iz ljubavi prema nama trpio je za nas, mučio se i trudio radi nas, »prolazio je dobro čineći«, podnio je strašnu muku i groznu smrt na Križu. Iz ljubavi prema nama dopustio je da Mu vojnik probije kopljem sveto Srdce, i mogao je kasnije, u onome glasovitome vidjenju, da reče sv. Margariti Mariji: »*Gle Srdca koje je toliko ljubilo ljude!*« Iz ljubavi prema nama ustanovio je sv. Crkvu, ostavio sv. Sakramente, zamislio nešto što je samo Njegova božanska Ljubav umjela smisliti i samo Njegova neizmjerna Svemogućnost izvršiti i ostao je s nama do konca svieta pod oblikom

kruha kao naša hrana, naše utočište ,naša utjeha u nevoljma života. Isus svoju neizmjernu ljubav daje svim ljudima; svima On kliče s Križa na kojemu je razkrilio svoje svete ruke: »*Dodjite k meni svi koji ste umorni i u težkoćama; ja ću vas okriepiti*« (Mat. 11, 20). I kako On ljubi sve ,tako ima pravo da i svi ljube Njega, da kraljuje podpuno čovječjim srdcem, da nikoga ne ljubimo više nego Njega. Zato je samo On mogao reći: »*Ko uzljubi otca ili majku ili brata ili sestru ili ne znam koga više nego mene, nije mene dostojan!*«

Napokon mi imamo i slobodnu volju ,koja odabira od onoga što joj razum i srdce kazuju, što sama hoće. To je najveća naša moć ,ali Isus je i nad tom našom moću Gospodar i Kralj. On je o sebi rekao: »*Ja sam Put!*« I On je jedini Put, koji vodi k vječnoj sreći i spasenju. On nam svima pokazuje, kuda nam je i kako nam je ići da dodjemo k svome konačnome cilju, i nema drugih vrata u nebo do Njega, do Njegovih savjeta i zapoviedi, do Njegove pomoći i milosti, i On ima pravo tražiti da ljudi slušaju Njegove zapoviedi, da im se pokoravaju, i to uviek i na svakome mjestu.

Mi, dakle, moramo se pokoravati Isusu Kristu Kralju: razumom, srdcem, voljom; moramo priznavati Njegovu istinu, pokloniti Mu svu svoju ljubav ,vršiti poslušno Njegove zapoviedi. Samo tako mi izpunjamo svoju dužnost prema Isusu Kristu — Kralju! Samo tako smo članovi Njegova duhovnog kraljevstva!

Krist je Kralj čovječjeg družtva

Ali ne samo ljudi pojedinci moraju da Isusa priznadu svojim duhovnim Kraljem, nego i ljudi u zajednicama, i to u svim zajednicama. I ovo je treća velika istina ,koju nam u pamet prizivlje današnja svetkovina.

Najprva ljudska zajednica ,izvor svih drugih zajednica jest *obitelj*, porodica. Isus je Kralj obitelji. Obitelj je osnovao On; On je ženidbu učinio sv. Sakramentom: i samo ona ženidba je prava ,koju blagosiva On; samo ona obitelj je čestita ,koja se pokorava Njegovim zakonima i zakonima svete Crkve. On je blagoslovio djecu i zaprietio onima, koji tu djecu od Njega odvraćaju: ne dajući im da se rode, učeći ih krivom nauku ,ne učeći ih Njegovu nauku, kvareći ih zlim primjerima. Samo ona djeca su sretna, kojima roditelji slušaju glas Isusa Kralja, te i svoju djecu uče ,da po Njegovu zakonu žive.

Isus je Kralj i Glava one velike zajednice koju nazivamo Njegovom *Crkvom*, i svi su ljudi pozvani da budu članovi te svete Crkve, i to živi članovi, koji će se priznavati njezinom djecom, koji će živjeti po njezinim naucima, koji će slušati one koje je Isus postavio mjesto sebe da upravljaju Crkvom Božjom. Od Isusa nam dolazi milost i vrhunaravni

život; On je naša Glava, mi udovi Njegova otajstvenoga tiela. On je Kralj ove velike zajednice kojoj pripadamo i kojoj moramo ostati vjerni do posljednjega daha!

I velike zajednice koje nazivamo: *narodima i državama*, i one su podložne Kristu Kralju i Njegovim duhovnim zakonima i zapoviedima. Svrha je državnih zajednica, da im članovi budu sretni na ovoj zemlji, ali taj cilj ne smije se protiviti postignuću onoga vječnoga cilja kojemu nas vodi Isus. Zato nijedno ljudsko družtvo ne smije stavljati svojim članovima zaprekâ njihovu vječnom spasenju, i mora im pomagati da lakše dodju do njega. I kad bi god ne znam koja vlast naredjivala nešto što nije u skladu sa zakonima, s voljom Isusa Krista, sveobćega duhovnoga Kralja, onda čovjek nije dužan, onda čovjek i ne smije da je sluša, jer »*više valja slušati Boga nego ljude!*«

Svi ljudi čine, napokon, jednu veliku zajednicu: *ljudsko družtvo*. I ta zajednica mora se pokoravati Kristu Isusu, jer On je i Kralj družtva! On sam uči kako se imaju ljudi vladati medjusobno, što imaju misliti o radu, što o siromaštvu, što o bogatstvu; On sam uči pravoj bratskoj ljubavi, bez koje nema zajedničkog života; On sam uči pravednosti, milosrdju, svakoj kreposti. Samo družtvo koje Njega priznaje za Kralja može da bude sretno!

Zaključak

Eto, sve to, i mnogo još, prizivlje nam u pamet ova današnja svetkovina. Ona nam kazuje i zašto je danas svako zlo na svietu! Neki vam kažu: ekonomska kriza, nepouzdanje i nepovjerenje medju ljudima, — i što ti ga ja znam ... Ne, braćo, prvi i glavni uzrok današnjoj nevolji jest to, što su ljudi, i pojedinci i zajednice, zaboravili veliku istinu naše sv. vjere: da je Isus Kralj, obći Kralj duša, kojemu su se dužni pokoravati i pojedinci i narodi, i u svome privatnom i u javnom životu.

Francuzki car Napoleon III. nije se mnogo obazirao na zakone Isusove i Njegove Crkve, i evo što je silnome caru rekao neustrašivi poatjerski biskup, kardinal Pie: »*Kad vjera nije posrednica medju kraljevina i narodima, sviet je sad žrtva jednih. sad drugih... Nije došao čas da Isus kraljuje? Pa dobro! onda nije došao ni čas da vladanja traju.*« Nije prošlo puno, i Napoleon III. izgubio je i vladanje i krunu!

Onaj slavni kardinal Mercier, neustrašivi belgijski junak, kojega se je — iako stara i goloruka — strana nâjezda bojala više nego čitavih vojska, napisao je ove rieči: »*Najveći zločin što ga sviet izpašta u ovaj čas, jest službeno vjersko odmetničtvo državâ.*« Tako je, braćo! Sviet je ustao protiv Krista Kralj, ne priznaje Njegovih zakona i ne živi po njima. Eto zato je danas tako zlo na svietu!

Jednom je zloglasni Courbet ,za vrieme komunske revolucije u Francuzkoj, predložio da se francuzka država proglasi ateističkom (bezbožnom). Tada će mu Jules Vallès: »*Ja ne ću glasovati za taj priedlog;*

meni Bog ne smeta; što mi smeta, to je Krist.« — Dà, bezbožna Vallesova usta najbolje su kazala što misli današnji svìet. Možda će vam reći: »ja vjerujem u Boga«, ali to nije dosta! Samo »budala kaže da nema Boga!« — veli Sv. Pismo. No Isus, samo Isus nas je naučio kako ćemo vjerovati u Boga i kako ćemo živjeti za svoju vječnu sreću. I samo onaj pravo vjeruje u Boga, koji vjeruje u Isusa i koji Njega priznaje svojim Kraljem i Njega sluša. I samo tada će družtvo, i narodi, i države, isto kao i pojedinci, biti *sretni i na ovome svietu,* kad priznadu duhovno kraljevstvo Isusovo i kad se ponizno i puni ljubavi poklone Isusu Kristu — Kralju!

Što biva kad se Isus ne priznaje Kraljem, pokazuju komunisti u Rusiji i svugdje po svietu; pokazali su socialisti, komunisti i anarhisti i njihova družina u Španjolskoj: koji su palili, ubijali, najgadnija krvoločtva vršili; sliepili nevinu dječicu, svećenike žive palili, ništili crkve. ubili svećenike ,množtvo častnih sestara, u mesarnici ljudsko meso nudili na prodaju, samostane u zrak dizali. Dokaz nam je i Meksiko!

I eto, ova današnja svetkovina prizivajući nam u pamet veliku istinu o Isusovom kraljevstvu ,potiče nas da se duboko zamislimo nad propašću u koju srlja današnji svìet. Meksički mučenici umirali su s poklikom: *Živio Krist Kralj!* To je pravi povik svih katolika koji u današnje strašno doba hoće da nose dostojno kotoličko ime, to je geslo, pravilo svih onih koji zaista ljube čovječanstvo i svoj narod. Samo, ako se vratimo Kristu Kralju, ako uznastojimo da Njegovi sv. zakoni zavladaju svietom, pojedinim ljudima i ljudskim družtvom, samo tako mi ćemo učiniti sve što je do nas, da čovječanstvo podje pravim putem zemaljske i vječne sreće!

Zato, kršćani, braćo, obnovimo danas našu vjeru u Isusa Krista Kralja, u Njegovo neosporivo pravo da vlada našim dušama, našim razumom, našim srdcem i voljom; da vlada pojedincima, da vlada narodima i državama. Priznajmo Isusa onim što zaista jest: središtem naše vjere ,našega života i svega našega rada! On je Kralj: On treba da vlada; On je središte izvan Njega nema sreće, nema spasenja!

Priznajmo se svugdje i uviek vjernim podanicima Krista Kralja; nosimo neustrašivo Njegov barjak do konačne pobjede: budimo Njegovi vojaci, Njegovi apostoli! Nastojmo da ne samo mi nego da i svi oni, koji su nam vezani bilo rodbinstvom, bilo dužnšću i službom, bilo kojim drugim vezom, nastojmo da svi mi priznamo i riečju i djelom, da je Isus naš Kralj, da smo mi Njegovi!

I molimo se puno za one koji neće Isusa svojim Kraljem. Molimo se za one koji gaze Njegove svete zakone. Molimo se za one koji ne žive po Njegovom nauku. Molimo za one koji Ga ne poznaju; za one koji Ga progone. Molimo da dodje sveto Njegovo kraljevstvo, da se vrši Njegova volja kao na nebu tako i na zemlji. Amen.

PREDAVANJA U KATOLIČKIM DRUŽTVIMA

ZA RUJAN:

JESMO LI KRŠĆANI MI KATOLICI ?

Nama katolicima izvorno je ime »kršćani«. Mi smo vjernici Isusa *Krista.* I poviest Isusove vjere u Djelima Apostolskom (11, 26) svjedoči, da su se prvi put u Antiohiji Kristovi učenici prozvali *»kršćani«.* Uistinu mi se kršćani s pravom zovemo i *»katolici«,* te je neki vjernik s ponosom na pitanje, kako se zove, odgovorio: *»Ime mi je kršćanin, a zovem se katolik«,* ali mi »katolici« počeli smo se »dieliti od kršćana« onda, kada su neki tobožnji »kršćani« počeli da se diele od katoličke Crkve, to jest od svetog Otca Pape, te otada pravi kršćani, za razliku od onih »kršćana«, koji su se odmetnuli od svetog Otca Pape, radije se zovu katolici nego kršćani, budući da ima kršćana koji su se odciepili od svoje glave rimskog Pape, i ti su sada nazovi-kršćani, dok pravi kršćani jesu oni koji su katolici, naime u zajednici s Kristovnim Namjestnikom.

Tako je eto ime *katolik* došlo poslije imena *kršćanin.* Po samom imenu »kršćanin« danas ne možemo prosuditi, je li netko pravi Kristov vjernik, budući da znatan broj »kršćana« ne izpovieda pravu Kristovu vjeru, koju je Isus osnovao na svetom Otcu Papi, koji je Njegov Zastupnik i Zamjenik na zemlji. Samo katolici sliede pravu Kristovu nauku i nalaze se u pravoj Crkvi, kojoj je Papa vidljiva glava.

No, nažalost, možemo danas staviti pitanje: jesu li svi *katolici* ujedno i *kršćani?* Jesu kršćani po sakramentu svetog krštenja, a da li su kršćani po djelu, to je pitanje, koje nas zanima. Krist je predvidio, da će se mnogi ljudi htjeti da se nazivaju katolicima, ali da oni nisu ne samo istinski katolici nego nisu dostojni ni imena kršćanin, pa je kazao: *Ne će svaki ,koji mi govori: Gospodine, Gospodine, uči u kraljevstvo nebesko, nego oni koji čine volju Otca moga nebeskoga* (Mat. 7, 21).

Podjela katolika na tri razreda

Mnoge današnje katolike možemo podieliti na skupinu *katoliko samo po imenu.* Takvi ne vrše bitne kršćanske dužnosti, kao što su nedjeljna misa, naredjeni postovi i nemrsi i ne obavljaju uzkrsne dužnosti svete

izpoviedi i pričesti. Da ne govorim o takvim nazovi-katolicima po gradovima, spominjem, da sam se jednom našao u nekom hrvatskom selu, te sam imao i nedjelju svetu misu za puk, na kojoj je bilo i nešto ženskog svieta, mužkaraca gotovo ništa, te na moje začudjenje pitam poslije gosp. župnika, šta je s mužkarcima, on mi je odgovorio: kod nas mužkarci ne idu na misu, a »izpoviede se«, kad se vjenčaju i na smrti!

U drugu skupinu možemo štaviti one katolike, koji su doista imali nešto vjerske naobrazbe u svom djetinjstvu, pa kršćansku vjeru više izpoviedaju kao *vjersku naviku*, nastoje nedjeljom i blagdanom poći u crkvu, ako »nemaju važnijeg posla«, obslužuju kršćanske postove, izpoviede se godišnje ,ali ne vole biti nikakvi »pobožnjaci«, vjeru drže za privatnu, a ne javnu stvar ,rado se prilagode *modernom* načinu života u pitanju braka, trgovine, politike ,štampe ,odgoja, zabavâ, Ovi su daleko od prijateljstva sa svećenstvom ,zaziru od nabožnih družtava, od katoličke akcije, ne vole biti ni »pobožnjaci« ni »klerikalci«. Ovakvi posve lako vjerski život istovjetuju s nekim vanjskim vjerskim običajima. Oni znadu složiti vjeru sa slobodarskim životom.

U treću vrstu katolika ubrajamo inače javne katolike, koji se nigdje ne stide svoje vjere, pače su članovi katoličkih organizacija, ali je drugo pitanje ,da li oni shvaćaju bitna pitanja katoličke vjere i da li oni imadu jasne pojmove o katoličkom životu. Oni će se začuditi, ako im kažemo, da svaki dosljedan kršćanin nije drugo doli *živi i autentični »drugi Krist« u čitavom svom djelovanju*, bio on inače učenik, mladić, muž, djevojka, žena, radnik, činovnik, trgovac, javni čovjek. Ako mu postavimo pitanja o milosti Božjoj, o sadržini posvetne milosti, o bitnosti pojedinih sakramenata, o nadnaravnosti svagdanjeg života, o kršćanskom savršenstvu, o osam blaženstva, o duhu evandjeoskih savjeta i t. d., tada ćemo doznati, da je to njemu »nepoznata zemlja«. Možda je prvi u katoličkim družtvima, ali je ne mali analfabeta u poznavanju krašćanske vjere i solidnog unutrašnjeg života.

Prvo dakle pitanje:

Poznamo li mi kršćani katoličku vjeru?

I medju onim kršćanima, koji se drže javnim katolicima, vlada danas veliko *neznanje* u vjerskim istinama. Pričao mi je nedavno jedan svećenik, kad je najavio, da će trebati bolesniku podieliti sakramenat svetog ulja, ukućani su mu donieli kuhinjskog ulja, pa neka mu ga dade da popije! Kad je u drugoj prigodi svećenik tumačio vjerenicima sa kramenat svete ženidbe, oni su se jednostavno iznenadili i izjavili da nisu imali pojma ,da je to kršćanska ženidba!!!!

Vjersko neznanje medju katolicima je iztočni grieh današnjeg izobličenog kršćanstva. Stara je istina, da čovjek ne može voliti ono što ne pozna. Čitamo u Djelima Apostolskim (19, 2), kad je sv. Pavao došao u Efez, da je pitao neke učenike, jesu li primili Duha Svetoga, a oni su mu odgovorili, da nisu ni čuli da ima Duh Sveti. Kad bi upitali mnoge današnje priznate katolike, što je posvetna milost? šta je red nadnaravni? koji su plodovi svete mise? što je sakramenat sv. ulja? što je obćinstvo svetih? što su osam blaženstava? ima li u evandjeoskom savršenstvu bitna razlika izmedju običnog vjernika, redovnika i svećenika? da li i obični vjernici moraju imati duha evandjeoskog siromaštva, posluha i čistoće? — kakve bi primili odgovore na ta pitanja? A što bi čuli, da ih pitamo, što je kršćanska družtvovna pravda i ljubav, koje danas toliko naglašava sv. O. Papa? Ili da pitamo, šta praktično znači družtvovni karakter vlastničtva? što je zdravi, a što nezdravi patriotizam? ili: koji odnosi imadu vladati izmedju katolika i njegovog župnika ili uobće svećenika? je li i koliko je vjernik dužan žrtvovati od svoga imanja za vjerske svrhe? koje su dužnosti s obzirom na svećenička i redovnička zvanja? . . .

Bar to je jasno, da vjernik treba da pozna katekizam. Vjerski nauk ima svoje istine, svoju logiku i zaključke. Ima minimum dogmatike, moralke i liturgije, koji je potreban svakom vjerniku da razumno vjeruje i praktično djeluje svoju vjeru. Taj minimum veže u savjesti svakog katolika. Ako vjernik ne pozna osnovna načela i zasade dogmatike, moralke i liturgije ,tada on nema razumnog poznavanja ni obrazloženja svoje vjere i onda vjera nije osvojila spoznajnu snagu čovjeka, pa čovjek kao razumno biće nije vjerski naobražen, nije inteligentno predan vjeri, te ona prije ili kasnije strada, pogotovo u današnja vremena.

Znamo iz početakâ kršćanstva ,šta je bilo *katekumenstvo*, naime vjerska obuka, koja bi već razvijenog i odraslog čovjeka od početka vjerske obuke do samog čina krštenja sasvim kršćanski preobrazila, i zato su prvi kršćani imali velik utjecaj na ondašnje pogansko družtvo, kojeg su *pokršćanili*. Tada su vjenici svraćali pažnju na svoje kršćanstvo, te su preobrazili pogansko družtvo u kršćansku crkvu. Današnjim je katolicima najvećma potrebna vjerska naobrazba, *katekeza*, da po njoj na čovječju poznadu divnu vjersku nauku i tako po Božjoj milosti po njoj žive. Vjersko znanje potiče volju, da ga proživljuje. Kad je veliki katolički državnik, Garcija Moreno ,jednom prisustvovao sudačkim izpitima nekog svršenog pravnika, i ovaj dobio dobru ocjenu, predsjednik republike stavio mu je nekoliko upita iz vjeronauka, na koje diplomirani pravnik nije znao odgovoriti, na što mu je Garcija Morene rekao: Podjite, gospodine, u obližnji franjevački samostan ,pa tamo naučite katekizam, i tek tada nastupite državnu službu, jer kako će te dobro obavljati uzvišenu službu sudca, kad ne poznate vjersku nauku vječnog Sudca Isusa Krista?

Poznamo li mi kršćani katoličku liturgiju?

Ako je nama katolicima prvo pitanje, da li imamo *naobražene poznaje* svoje vjere prema Kristovoj nauci, koja glasi: »*Ovo je život vječni, da upoznadu tebe jedinoga Boga istinitoga, i koga si poslao, Isusa Krista* (It. 17, 3), ništa manje nije važno i drugo pitanje, naime, da li je jednako naobraženo naše *štovanje* Boga? Drugim riečima to znači: kakva je naša pobožnost prema Bogu? Da je umjestno i ovo pitanje, vidimo i po tome, što mnogi katolici ne znadu razlikovati *jedinu* pravu pobožnost od ostalih *sporednih* pobožnosti. Nije posve riedak slučaj, da na pitanje, jesmo li nedjeljom i blagdanom izvršili dužnost slušanja svete mise, dobijemo odgovor: kako nisam slušao misu, kad sam bio čitav sat vremena na večernjoj pobožnosti? Ti ljudi poistovjetuju večernju euharistijsku pobožnost sa svetom misom! A posve je drugo izloženje svetog Sakramenta i sveta misa. Ili još: Pazimo nekoje katolike, kad ulaze u crkvu, pa ćemo vidjeti, kako oni idu upravno pred oltar na pr. svetog Ante ili Majke Božje, da se tamo klanjaju i ljube stepenice, a i ne pada im na pamet, da je crkva dom i stan euharistijskog Boga, Isusa Krista, te da Njemu ide *prvi* poklon i pozdrav. I predraga Majka Božja i svi Svetci jesu ono što jesu jedino po Isusu Kristu. Zato nas uči sveta vjera, da prava pobožnost ide prvenstveno i bitno Isusu Kristu ,zatim Majci Mariji, pa sv. Josipu i ostalim Svetcima. Koliko god je izpravna, nuždna i sveta pobožnost prema Svetcima, a bez pobožnosti prema Majci Božjoj nema nam spasenja ,ali i ove pobožnosti idu za tim ,da u nama odgajaju pobožnost prema Bogu, Isusu Kristu. Poznato je načelo, koje ima da vlada u istoj pobožnosti i prema našoj Majci Mariji, a glasi: *Po Mariji k Isusu!* Nismo mi kršćani dionici naravi sv. Antuna, nego je osnovna nauka objavljene vjere, da smo po Isusu dionici Božje naravi. Sv. Pavao ne postavlja prvim kršćanima pitanje: ili ne poznate, da stojite pod zaštitom Božjih svetaca, nego doziva u pamet Korinčanima: *Ili ne pojnujete sebe, da je Isus Prist u vama?* (2. Kor. 13, 5).

Sve prave i zdrave pobožnosti treba da idu za tim, da nas vode k Isusu Kristu, Euharistiji ,svetim Sakramentima. Zapravo, prava kršćanska pobožnost stoji u tome, da *upoznamo u sebi Isusa Krista* i da Ga sliedimo vježbanjem u pojedinim krepostima. Mi bi kršćani imali znati, da prava pobožnost stoji u tom, da štujemo i častimo Isusa Krista, koji *prebiva u nama* po svojoj posvetnoj milosti. *Pobožnost prema posvetnoj milosti je osnovna i prava kršćanska pobožnost.* Sve ostale pobožnosti, bile one u kojem pravcu i imale neznam koji oblik, jesu samo sredstva, koja nas vode k jedinom cilju, a taj je, da po krštenju obučeni u Krista čuvamo Ga u sebi na smrt i život odričući se svakih grješnih želja i vježbajući se u pojedinim krepostima, kojima su duša i srdce tri bogoslovske i četiri stožerne.

Ovo razlikovanje izmedju bitne i sporedne pobožnosti ima veliki odraz na naš kršćanski život. Izmedju mnogo »katolika«, imademo danas malo »kršćana« upravo zbog toga, što s pojedinim neprosvietljenim »pobožnostima«, koje nisu bitne kršćanskom životu, dade se spojiti i grješan život, dok se nevaljao život neda združiti s pobožnošću prema Posvetnoj Milosti, koja radije ide na smrt nego li na grieh. Mnogoi katolici ne znadu, da su pravi »drugi Kristi« na svietu. Oni nisu svjestni, šta su postali time, što su *dionici Božje naravi.* Zato su kršćani samo po imenu. Posve je drugačiji život onoga, koji *svjestno* ima Krista u sebi, nego onoga, koji toga nije sviestan. Kršćanin je »drugi Krist« ne samo kad prima svete Sakramente ,ili kad je u crkvi, nego i kad je u obitelji, na ulici, u trgovini, u uredu, u radionici, u zabavi — ma svagdje! Nekadašnji kršćani s ovakovom kršćanskom sviesti prodrli su i osvojili sviet i unieli kršćanski život u evropski srednji viek. Niti je bilo luksusno ili slobodno pitanje, koje je sv. Vinko Pavlov postavljao sebi u svakom času i prilici svog života: *Kako bi se sada u ovoj prilici vladao Isus, da je na mom mjestu«,* nego to pitanje spada na svakog kršćanina, koji pozna i iskreno sliedi Isusa Krista, pogotovo u današnja vremena koja su dala *pogansko* »kršćanstvo«.

Jesmo li mi katolici kršćani na djelu?

Da je i ovo pitanje na mjestu sliedi iz toga, što se mi današnji katolici moramo pitati: po čemu u javnom životu možemo poznati, tko je katolik, a tko nije? Mi živimo medju inovjercima i gomilama svieta, koji se je riešio kršćanskog života, pa možemo li razpoznati po javnom djelovanju mnoge katolike od nekatolika? Uzmimo za primjer današnju sablažnjivu modu u odievanju, ili zabave, ili čitanje knjiga, ili kako se služimo s našim imanjem. Vladanje nas kršćanâ i nazovi katolika u svemu ovom je posve jednako s onima koji su se razkrstili s katoličkim životom. Luksuz i golotinja napošto nisu kršćanski. Čednost su i umjerenost bitne kršćanske odlike. Kad je car Heraklij od poganskoga kralja Kozroa dobio sveto Drvo Križa, na kojem je bio razapet naš Spasitelj i obukao se u kraljevski grimiz, da ga što dostojnije on osobno povrati na mjesto, gdje je Krist bio propet, dok ga je Heraklij nosio na svojim ramenima, najednom nije mogao ni koraka napried. Što je bilo? — U to pristupi k caru jeruzalemski biskup Zaharija i reče mu: Iako nosiš sveto Drvo Križa, znaj care, da tvoje grimizno odielo ne sliči Isusovom siromaštvu i poniznosti. Tada je car svukao grimizno odielo i obukao se u siromaško, i mogao je nastaviti put sa svetim teretom na Kalvariju. Iako bi luksuz mogao sličiniti bogatima ,ali ne sliči, ako su oni i kršćani.

Isto možemo kazati i o zabavama. Kršćanske zabave imadu biti umjerene i posve čedne. Bilo koje neumjereno uživanje nuždno vodi k razvratnosti. Kako požrtvovna ljubav prema bližnjemu, tako i čistoća, koju prati sveti stid i sramežljivost, jesu izvorne kršćanske kreposti.

Nije iz dokolice, nego radi kršćanskog života pisao sv. Pavao Timoteju: *Žene neka se kite u pristojnom odielu, sa stidljivošću i čednošću, a ne pletenicama, ni zlatom ,ili biserjem, ili skupocjenim haljinama, nego dobrim djelima, kao što se pristoji ženama* (1. Tim. 2, 9).

A šta bi mogli kazati o čitanju knjiga kod nas katolika?! Ima li u našim stanovima Sveto Pismo? nabožnih knjiga i molitvenika? kršćanske štampe? Koliko imamo knjiga, kojima stičemo katoličku naobrazbu? Zar su vjerske knjige jedino za školu ili za svećenike? Zar kršćanska i katolička naobrazba ne traži, da bar nedjeljom i blagdanom bavimo se vjerskim štivom? Naobražen katolik treba da bar štogod zna, što je katolička dogmatika, moralka, apologetika, liturgika. Nekatoličke i nekršćanske knjige nipošto ne smiju unići u kuću svjestnog kršćanina.

Još jedno vrlo važno kršćansko pitanje. Da li se mi kršćani služimo svojim imanjem ili bogatstvom na kršćansku ili na glavničarsku? Pohlepa za sticanjem i škrtost su očito niekanje kršćanskog života. Kršćanski pojam vlastničtva traži da naše bogatstvo upotrebljavamo i u korist bližnjega. Prva stavka Kristova ustava kojim polaže temelje kršćanstvu glasi: *Blaženi siromasi duhom* (Mat. 5, 3). Koliko ima danas katolika, koji su sviestni i znadu što je siromaštvo duhom? Koliko je suvremenih katolika, koji prate socijalne enciklike svetih Otaca Pape. koji u njima iznose katoličku nauku o odnosima izmedju glavničarstva i radnika, izmedju radnika i poslodavaca, koje enciklike iznose kršćanska načela, kako da se bogataši služe svojim imanjem, a radna ruka kako se ima vladati uobće u radničkom pitanju.

*

Često u današnja vremena čujemo rieč o *modernom poganstvu.* Odnosi medju poganstvom i kršćanstvom jesu kao izmedju noći i dana. A da li o poganstvu govorimo medju azijancima ili afrikancima? Ne. nego kad je govor o modernom poganstvu, mislimo na naše evropske katolike i kršćane. Ni javni ni posebnički život mnogih katolika nije više kršćanski. Na naša katolička družtva spada dužnost da obnove sviet kršćanskim životom. Mi ćemo ga obnoviti, kad mi, koji se zovemo katolici, počnemo živjeti kršanski. Za ozbiljan kršćanski život traži se *naobrazba* u kršćanskom životu, prava *pobožnost* i *reforma* javnog života u duhu kršćanske čednosti, umjerenosti i evandjeoskog shvaćanja našeg vlastničtva.

ZA LISTOPAD:

KRŠĆANSKO SHVAĆANJE ČOVJEČJEG RADA

Vrieme, u kojem živimo, iznielo je na sviet nekoliko dobrih činjenica, kojima se sviet nije mogao pohvaliti pred malo godina. Te su činjenice, na primjer, da mjesto nedavnog sebičnjačtva danas svietom

struji ideja *zajedničtva;* na mjesto posebničkog glavničarstva, uz pravedno vlasničtvo, teče narodima ideal nekog *zajedničkog imanja,* a potrebna promičba »*častnog rada*« oborila je kumir »sladkog nerada«. Mi katolici duboko smo uvjereni, da Božja Providnost blago i ujedno jako upravlja svietom, te da nema zla ni od strane pojedinaca ni naroda, da od njega Bog ne zna izvesti dobro, i da je svako dobro dar s neba. Nama katolicima je sveta dužnost, da ,prihvatimo zdrave suvremene ideje, kao što je na pr. i ta o častnosti rada, ali jednako smo dužni, da dobre ideje, koje Božja Providnost u naravnom redu iznosi pred oči svieta, odmah *pokrstimo* uz pomoć Božje milosti, i time ih očistimo od natruna modernog poganstva, koje ih prisvaja sebi i time im stavlja nož pod vrat, da zakolje njih i preko njih dielove čovječanstva, koje se i najnevinijim idejama pakosno služi za promičbu zla. Kako nema zla, kojim se nadprirodni Bog ne može poslužiti za dobro ljudima, tako nema ni dobra, kojim se zli čovjek ne služi za zlo.

U ovom predavanju govor je o čovječjem radu, pa ćemo vidjeti. kako je on postao dio čovječjeg života, zatim ćemo osvietliti rad s gledišta prirodnoga i vjerskoga, da na kraju imamo zaokruženu sliku o čovječjem radu.

Rad je Bog postavio u čovječji život.

Nekomu će možda pasti na pamet: čemu sad Bog dolazi u pitanje čovječjeg rada?

Bog ulazi u pitanje čovječjeg rada, jer moramo rad ogledati u njegovom početku ili izvoru, naime odklen potječe. Mislim, da nema tako površna čovjeka, koji bi tvrdio, da rad nije bitni dio čovječje naravi. isto kao što je i disati, govoriti, misliti, jesti i t. d. Samo podpuno nesviestan ili mrtav čovjek ne zna, što je rad. Ako je rad prirodan čovjeku, ako je rad uvjet života, onda moramo zaključiti, da onaj koji je stvorio čovječju narav, postavio je prirodni zakon rada kao uvjet života. Tko je dakle stvorio čovjeka, taj je u čovječju narav usadio zakon, narav rada tjelesnog i umnog. I Boga kao Stvoritelja i Uzdržavatelja svemira na čovječju možemo shvatiti kao radnika, te kako je čovjek živa slika Boga, tako ne možemo čovječji život zamisliti bez rada. Čovjek je divni spoj duha i tiela, pa mu je i rad duhovan i tjelesan.

S ovim naravnim umovanjem slaže se podpuno i Božja nauka o radu. Kaže Sveto Pismo, da je Bog sedmi dan svršio djelo svoje, što ga stvori, te da je odpočinuo (Gen. 2, 2). Budući da je čovječja narav živa imitacija Božjeg života, smijemo uztvrditi, da Bog nije ni mogao stvoriti čovječju narav ovakvu kakva je sada, da ne radi. U Bogu je dakle razlog, da je čovjek stvoren za rad, kao ptica za letenje. Stoga je prirodna istina ono, što kaže Sveto Pismo malo redaka kasnije, naime, da je Bog uzeo čovjeka i stavio ga u vrt edenski, da ga *obradjuje i goji*

(Gen. 2, 15). Kako je Bog stavio zakon u čovječju narav, da radja, množi se i napunja zemlju, tako stoji Božji zakon u istoj čovječjoj naravi, da radom »podvrgne zemlju sebi« (Gen. 1, 28).

Kad dakle od Boga, koji je tvorac čovječje naravi, potječe zakon ljudskog rada, sliedi i po zdravom razumu, da je rad u početku bio drag i ugodan. Zašto i kako? Zato, što muka, znoj i dosada rada, što danas prati i najsavjestniji rad, ne mogu upravno potjecati od Boga, budući je Bog Bića preblaženo i spokojno, te iz Njega ne mogu potjecati sadašnje pratilice rada, kakve su iznemoglost, bol, čak i smrt. I medju nama ljudima nije nitko tako pakostan, kad bi on stvarao čovjeka, da bi mu rad učinio mučnim, a kamo li da bi Bog stvorio čovjeka s takvim radom, koji ga troši i izmara!

Kad muka i znoj, koji prate rad, nisu od Boga, onda su sigurno od samog čovjeka. Čovjek je u sebi nečim poremetio prirodni zakon rada, i tako ga svojom krivnjom pretvorio u muku i dosadu. Dok je čovjek živio u dobrim odnosima s Bogom, rad mu je bio ugodan, kad je izkvario svoje veze s Bogom, i on sam sebi i njegov rad postali su težki. Neugodnost i znoj u radu prouzročilo je ono, što zovemo griehom. Težkoća rada je kazna za grieh.

I današnji ideolozi naklapali bilo šta o radu, ako ne će da o njemu govore površno, moraju s Božjeg stanovišta misliti i govoriti o radu. Kad oni govore o »radu i radosti«, o »častnoj službi« rada, time podsjećaju na Boga, koji je u početku u narav rada stavio radost i dragost, a u današnjem stanju čovječje naravi govoriti o veselju i dragosti rada nije ništa drugo do li nespretno zavaravanje samog sebe, pošto je činjenica, da rad prate muka i dosada, pogotovo današnji rad, koji u mnogočem nije ni čovječji. Rad i danas može postati prava radost i veselje, ali tada, kad i čovječju narav i njezin rad povratimo njihovom izvoru, Gospodinu Bogu. Kako je iz Boga potekao i rad i njegovo veselje, tako jedino u Bogu i s Bogom može rad postati drag. Prirodne zakone ne može mienjati čovjek. Ako je uslied grieha rad tegotan, on jedino u Bogu može postati sladak.

To je ujedno i povjestna činjenica. Što su god predkršćanski ili, kasnije, kršćanski narodi postajali bezbožniji, tim im je rad postajao mučniji, robskiji, životinjski, a što su narodi bili pobožniji, tim je i njihov rad bio čovječniji i draži. Što se je u novije doba čovječanstvo stalo jače vraćati slici starog poganstva, tim je rad postajao robskiji i nečovječniji. Čovjek je stvorio mašinu, da mu pomogne u radu, ali kad se je čovjek udaljio od Boga, mašina je zarobila čovjeka, i rad mu je postao robski, bez ikakva veselja.

Isus je donio odkupljenje i čovječjem radu.

Pohvalno je nastojanje našeg doba, da povrati čast radu i da mu priskrbi veselja. No to je nastojanje i previše umjetno i sjeća na liečnikove injekcije, koje umjetnim načinom produžuju život bolestniku, koji je na umoru. Bilo šta izmišljali tvorci novih ideja obzirom na rad, oni su ljudi kao i radnici, pa nije ni u njihovoj vlasti ni moći da učine dragim ono što je u sebi skopčano s umorom i znojem. U suvremenom radu razkršćanjeni radnik s Aristotelom drži, da je svaka mehanička radnja kao i svaki zanat robski i protivan čovječjem dobru, ili se slaže s Ciceronom, koji je svaku nadnicu držao znakom robovanja, čak i s trećim poganinom Celsom rugaju se radniku: »*Biedni i siromašni radniče!*« Njemu je bilo koji rad »servilan«, robski. Kako se je poganin Lucijan podrugivao umjetničkom radu jednog Fidije i Polikleta, koji »da će uviek biti sanatlije, prezirni radnik, čovjek koji živi od djela svojih ruku«, tako je i danas svakom razkršćanjenom radniku ideal života: tjelesno uživanje, u koje spada i ili ne raditi, ili bar ništa »težka« ne raditi, ili raditi samo nekoliko sati. A da je tako, pitajmo ih, koji bi odbio ponudu udobnog života bez i truna ikakvog rada?!

Čovjeku može zasladiti i olakšati rad samo onaj, koj mu je stvorio narav da radi. Taj je izvannaravni i nadčovječji Bog. Čovjek je mogao učiniti dosadnim svoj rad, može da i mrtav pod njim padne, ali pridignuti čovjeka izpod tereta rada i učiniti mu ga dragim može jedino onaj koji je povrh čovjeka. Taj je Bog. I zaista Bog se je utjelovio i postao čovjekom, da preporodi čitavu čovječju narav, time i njezin rad. Božje pomoći i čovječjoj naravi i čovječjem znoju u radu ne idu za tim da produže umirući život, nego da ožive i uzkrsnu na nov život čitavu čovječju narav; da joj povrate izgubljeno dioničtvo s unutrašnjim Božjim životom; da zaciele rane grieha; da zaslade ono što je čovjek griehom ogorčio; da učine dragim i spasonosnim ono što je čovjeku griehom postalo mrzko.

Isus uzima čovječju narav, da kao Bog svaku pa i radnu čovječju muku preobrazi u duhovno veselje i spasonosno djelo. I čemu se nikad ne će dovoljno načuditi i nadiviti radni čovjek — *homo faber* — Isus Krist, Sin Božji, sašavši s neba da spasi sviet, podloži se zakonu rada i provede svoju mladost radeći u Nazaretu zajedno sa svojim hraniteljem, sv. Josipom, te su ga njegovi susjedi smatrali i nazivali »*sinom tesarovim*« (Mat. 13, 55). Prezamjerno je otajstvo počovječenog Boga, da, eto, prije je radnik nego Učitelj čovječanstva, prije se radom znoji nego li naukom svietli!

Krist je sviestno htio, da kao čovjek bude rodjen od majke, koja živi na žuljevima svojih ruka, i da bude smatran sinom jednog tesara, i da sam bude radnik. To čini zato, da bude podpuni čovjek, koji živi da radi, i koji se u svom slobodnom radu apostolskog života znoji »umoran od putovanja«, te osjeća potrebu da sjedne na studencu Jakovljevu (Iv. 4, 6). Tim svojim radom i umorom hoće Krist, da digne kaznu s rada, koju je čovjek navukao griehom, da mu unapried znoj rada postane vrelom odkupljenja od grieha i zasluga za vječni život. Kad

bi čovjek podpuno mogao sebe riešiti od grieha i povratiti se u svetost života, u kojoj ga je Bog stvorio, time bi se ujedno oslobodio od umora u radu. Rad bi mu opet postao posebno vrelo veselog života. Rado bi vršio i najnaporniji rad kao što žedan jelen veselo trči na izvor vode. Budući da čovjek nije mogao izvršiti taj preokret u radu, došao je s neba k njemu njegov Stvoritelj, da mu rad učini božanskim dielom duhovnog veselja i da mu kaplje znoja u radu postanu odkupnina od grieha i nadnaravna pogonska snaga, koja mu dočarava pokoj u raju. Nije Krist donio svietu samo liepu *ideju* o veselju u radu ili mu je akademskom naobrazbom iznio začaravajuću teoriju o službi častnog rada, nego je svojoj nauci dao *života*, te svaki pravi Kristov vjernik u istom znojnom radu osjeća i proživljuje duhovnu radost rada. On u svom životu po Kristovoj milosti pozna, kako je rad častan, i da je sv. Augustin iz izkustva svog kršćanskog života kazao živu istinu, kad je rekao: *U koga ima Kristove ljubavi prema Bogu i bližnjemu*, kod toga nema radnog umora, ili ako ga ima, taj je sladak *(Ubi amatur, non laboratur, vel si laboratur, labor amatur)*. Samo kršćanskom umu mogla je doći na pamet ta i divna, i genijalna, i izkustvena ideja, dok nekršćanski geniji od Aristotela i Cicerona do modernog kapitalizma i marksizma ne mogu u radu vidjeti šta drugo do li muku i služničtvo. Ako su se suvremeni geniji čovječanstva u potrebama života obratili idejama »veselja u radu« i da je rad »častna služba«, te su ideje kao i sve druge, koje imadu svoju opravdanonost, pozajmljene iz kršćanstva.

Ništa čovječjega ne može biti bez vjerskog obilježja ili bez teološke podloge. Evandjelje je donielo svietu i *teologiju za rad*. Načela teologije rada na temelju Isusova života i nauka iznieli su Apostoli u svojim Poslanicama. Evo teologije rada kod sv. Pavla: njemu je načelo: *tko ne radi, taj neka i ne jede* (2. Sol. 3, 10). Apostol se je prvi držao toga načela u životu. Iako je on trošio svoj život u apostolskom djelovanju, te je punim pravom mogao živjeti milodarima svojih vjernika, ali to nije htio, nego da ne jede »zabadava kruh« kaže: *radili smo u trudu i muci noć i dan, da ne budemo na teret nikomu od vas i da sebe damo kao izgled vama. Čujemo, da neki neuredno žive medju vama, ništa ne rade, nego se bave bezvriednim stvarima. Takovima zapoviedamo, da mirno radeći svoj kruh jedu* (2 Sol. 3. 11.—13). Poticaje na rad Pavao je našao u primjeru Isusa Krista, zatim u ljubavi prema bližnjemu: *»da ne budemo na teret nikomu od vas«*, pa da dade dobar primjer i da može svojim pretičcima pomoći bližnjega. Rad kao rad uviek je tegoban. Motivi rada oblakšaju muku rada, pače ga čine dragim i veselim. Ti su motivi u ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Zbog vrhunaravnog motiva, naime iz ljubavi prema bližnjemu Pavao traži, da radnik treba da ima dostojnu nagradu, plaću za rad (1. Tim. 5, 18). Ona je plaća »dostojna«, koja radnika gleda obiteljski, naime zna, da o njegovu radu ovisi njegova obitelj, te prima obiteljsku plaću za rad.

Na *obiteljsku plaću* misli Isus u govoru o radnicima u vinogradu (Mat. 20, 1). Evandjeoski »domaćin« na večer jednako plaća radnike, koji su radili čitav dan i koji su podvečer došli na rad u istom vinogradu. Zašto ista plaća? Jer i oni radnici, koji su podvečer došli u vinograd, imadu svoje obitelji, koje jednako trebaju hranu kao i obitelji radnika koji su radili čitav dan. Radnici za dva sata rada primaju obiteljsku plaću kao i oni koji rade čitav dan, jer oni nisu bili po svojoj volji bezposleni, nego, jer »nitko nas ne najmi«. I u radu je pravda nedovoljna bez ljubavi. Ljubav je podpuna kršćanska pravica.

Vjera je promicateljica i čuvarica rada

Dok su u poganskom svietu robovi bili radnici, time što je kršćanstvo robovima darovalo slobodu, ujedno je *počovječilo i povećalo* svaki rad. Sv. Benedikt postavlja lozinku svome Redu: *Radi i moli*. Rad je eto dragocjen kao i molitva, kao i vjera, ako i nasljedovanje Isusa Krista. I sv. Franjo asiski u svojim Pravilima govori, da braća *rade* pobožno i vjerno. Kršćanstvo je toliko uzdiglo cienu radu, da kćeri Karla Velikoga svojim rukama tkaju sebi odiela. Sv. Izidor, težak, postaje svetac katoličke vjere. Jednako i služavka sv. Zita. U ovom stoljeću umro je na glasu svetosti londonski gradski pometač Matej Talbot.

Katolička vjera čini častnim svaki rad, ne samo umni i moralni nego i ručni, pače ne samo ručni rad ovaj ili onaj nego svaki, koji je potreban za život. Po vjeri je »častan rad« jednog gradskog pometača kao i vrhovnika države, imao on i kraljevsku krunu na glavi. Nisu častni samo akademski naobraženi liečnici, u koliko neposredno čuvaju čovječje zdravlje, nego su častni i gradski smetlari, jer i oni, čisteći gradske ulice, čuvaju nas od zaraznih bolesti. Nisu samo bolnice polovica zdravlja nego i čistoća uobće, a napose javnih prolaza. Ja neznam, je li častnim smatrala ručni rad kći francuzkog kralja Ljudevita XV., koja jednom rasrdjena na svoju služkinju, pokara je s riečima: Ne znaš li ti, da sam kći francuzkog kralja?!, ali znam sigurno, da je njezina služkinja bila veoma radišna, kad je znala odgovoriti princesi: A ne znate li Vi, da sam kći Boga, koji je kralj svih kraljeva!

Isti ideolozi »častne službe rada« i »rada i veselja« lako se mogu prevariti i izbjegavati naporni rad, ako mogu, dok pravi Kristov vjernik u svom radu osjeća se *Božjim radnikom* u bilo kojem poslu, jer on sav sviet smatra Božjom radionicom. Kršćanski radnik ne radi kao plaćeni »najamnik«, nego kao vjerni Božji suradnik, koji ne radi radi novca i gospodara koji ga nadzira, nego radi Isusa Krista, te svoj rad, time što je teži, smatra krepostnijim, zaslužnijim i sličnijim radu Isusa Krista. Prosvjetljeni kršćanski radnik svoj rad pretvara u molitvu, u pokoru za griehe, u žrtve za obraćenje svieta. U očima Kristova vjernika rad je divno djelo Božje Providnosti, koji promiče ljepotu života ne samo na ovom svietu, nego i na drugom.

Sve moderne krilatice o radu htjele bi da trudu i radu dadu nekavu evolucionističku etiku, ali to je pokušaj materijalističke spiritualizacije, koja jednako osjeća potrebu da sili na rad, dok evandjeoska teologija čini rad dragovoljnim, častnim, družtvovnim i koristnim. Gospodari nam znadu najbolje odgovoriti, da li vole na radu imati komunističke pristalice ili prave katolike, koji i »tudji« rad smatraju »svojim«, jer služe bližnjemu kao drugom Kristu.

Ovakvim načelima o radu prosvietlimo naš život, da nam zaista rad po Kristu postane častan i vrelom duševnog veselja.

IZPOVIEDNIKOVA RIEČ POKORNIKU SVEĆENIKU

30. I u najužurbanijim poslovima svećenik ne smije izgubiti svoje svete veze s Bogom. Inače bi i za nj vriedila rieč sv. Bernarda, koju je upravio svom učeniku, Papi Eugenu III.: *Plus laboris, minus utilitatis.*«

31. Brevir svećeniku lako postane teret, ali se mora trsiti, da ga uviek pobožno izmoli te može kazati: »*Jugum meum suave est et onus leve*«.

32. Svećeniku brevir više vriedi nego sve drugo. On mu je »*Officium divinum*«. Njime svećenik predstavlja Crkvu, koja po njemu hvali Boga. Brevir nije posebnička molitva, nego javna i službena, te ga svećenik moli kao predstavnik Crkve. U njemu svećenik prinosi Bogu osjećaje Crkve i onda, kad ne shvaća svaku njegovu rieč, ili ne osjeća sve njezine namjere prema Svevišnjemu.

33. Iako je brevir službena molitva svete Crkve, on je jednako i osobna molitva samog svećenika. Ne smije svećenik biti molitveni stroj, da se i o njemu ne bi moglo kazati, što je rekao Krist na račun farizejâ: »Pretvaraju se kao da dugo mole, a srdce je njihovo daleko od mene« (Lk. 22, 47 i Mk. 7, 6).

34. Svećenik će tim pobožnije svakog dana moliti breviar, što u nj uloži više duhovne sabranosti. U svoju molitvu uniet će svoje duhovne potrebe, svoje duhovno stanje, svoje poslove. Tada će se osjećati jedno sa svojim brevirom i mislit će: »Djevica Marija i ja« — »Apostoli i ja« — »Mučenici i ja« — »Djevice i ja« ...

35. Nigdje kao u breviru svećenik ne osjeća svoje duhovno siromaštvo, što mu služi da napreduje u poniznosti, pa mu brevir postane vrelo svakog Božjeg blagoslova, naravno uz predpostavku, da se za nj dobro pripravi i pobožno ga moli.

36. Svećeniku ima biti jedno od prvih nastojanja, da ne izgubi poštovanje prema Bogu. *Quotidiana vilescunt*, te svakom svećeniku prieti velika pogibelj, da mu brevir i misa postanu obični poslovi. Samo vjera umije supernaturalizirati ta dva božanska djela, koja su presudna u uspjehu života i rada svakog svećenika.

37. Ako zbog posebnih razloga ne može svećenik da uviek obavi li turgijsku pripravu prije svete mise, on će izmoliti bar sedam predhodnih molitava Duhu Svetomu, koje su puni duhovne sadržine i odlično mogu pružiti gradiva za razmatranje.

38. Iza posvećenja svećenik čuje rieči Kristove: »*Haec quoties-cumque feceritis, in mei memoriam facietis*«. Tim riečima kaže Isus svome svećeniku: Za tebe sam ja mnogo trpio na križu, pa ne ide li, da i ti nosiš svoj križ za mene? — To je poziv na žrtvu.

39. Veoma su utješne rieči koje svećenik moli prije pričesti, a glase: »*Ne respicias peccata mea, sed fidem ecclesiae tuae.*« Time čitava Crkva nadomješta ono što svećenik ne može prinieti zbog svoje biede.

40. U molitvi »*Suscipe Sancte Pater*« svećenik svakog dana prikazuje svetu Žrtvu »*pro innumerabilibus peccatis et offensionibus et negligentis meis*« ... Te rieči svećenika ponizuju i ujedno hrabre. Dakle Crkva veoma dobro poznaje naše biede.

41. Grozna pogibelj prieti svećeniku od svetogrdne mise. Duhovna zaslieplјenost i gubitak žive vjere obična je kazna za takvo grozno djelo. Svećenik radije ima umrieti nego tako obezčastiti Boga i sebe. Ako po nesreći u tom pogrieši, i ima volju da se izpoviedi, neka posebno zahvali Bogu, da ga nije kaznio tom duhovnom katastrofom.

42. Svećenik ima neprestano u podpunoj poniznosti ponavljati molitvu: *Ne projicias me a facie tua, et Spiritum Sanctum tuum ne auferas a me*« (Ps. 50).

43. »*Ab occultis meis munda me, Domine, et ab alienis parce servo tuo* ...« Za svećenika su te dvie stvari vrlo važne. Prvu često gubimo s vida, a možda i drugu još češće. Ne mislimo, da smo u mnogočem krivi ... Zli primjeri i t. d.

44. Za težke griehe namjesto duge opomene radije kažimo samo ovo: Iskreno i ozbiljno kažite, brate, samom sebi ono što bi vi kazali drugom, kad bi vam izpovjedio takve griehe ... Inače vriedila bi za vas rieč Gospodinova: »Vežu težka i nesnosna bremena i tovare na pleća ljudska, a svojim prstom ne će da ih maknu (Mat. 23, 4).

45. Vi znadete, kako je Isus bio milosrdan i blag prema griešnicima ... ali On je izrekao i ove rieči: *Potrebno je da dodju sablazni, ali jao onom čovjeku, po kojem dolazi sablazan* (Mat. 18, 7). Te rieči dobro promozgajte, i nastojte da popravite ono što se dade još izpraviti, da taj »jao« ne bi pao i na vas.

SADRŽAJ „RIEČI BOŽJE" — Br. 5. — 1943

I. *Mjesečna rekolekcija:*
Razmatranje za rujan: Svećenička pokora 293
Razmatranje za listopad: Svećenička molitva 295

II. *J. Frassinetti:* Napomene o propoviedanju 299

III. *Dr. Toth—Dr. J. Rožman:* Deset Božjih zapoviedi:
Dvanaesta nedjelja po Duhovima: Nedjeljni počinak — I. 304
Trinaesta nedjelja po Duhovima: Nedjeljni počinak — II. 307
Četrnaesta nedjelja po Duhovima: Slušaj svetu misu — I. 310
Petnaesta nedjelja po Duhovima: Slušaj svetu misu — II. 313
Šestnaesta nedjelja po Duhovima: Blagoslov nedjelje . . 313
Sedamnaesta nedjelja po Duhovima: U nedjelju treba da produbimo svoje vjersko znanje 320
Osamnaesta nedjelja po Duhovima: Zašto moramo ići u crkvu? 324
Devetnaesta nedjelja po Duhovima: A što je sa Sv. Pismom? 326
Dvadeseta nedjelja po Duhovima: Zašto moramo ići u crkvu? 329

IV. *M. Stipić:* Male nedjeljne propoviedi:
Dvanaesta nedjelja po duhovima: Djela kršćanske ljubavi . 333
Trinaesta nedjelja po Duhovima: Guba grieha 334
Četrnaesta nedjelja po Duhovima: O živežnim namirnicama 337
Petnaesta nedjelja po Duhovima: Pogled na smrt . . . 339
Šestnaesta nedjelja po Duhovima: Bludnost je vodena bolest 341
Sedamnaesta nedjelja po Duhovima: Šta nam je naš bližnji 343
Osamnaesta nedjelja po Duhovima: Sveta izpovied . . . 345
Devetnaesta nedjelja po Duhovima: O paklenim mukama . 347
Dvadeseta nedjelja po Duhovima: Rieč o čudesima . . . 349

V. *O. L. Bajić:* Blagdanske propoviedi:
Mala Gospa 352
Sveti Ružarij 355
Andjeli Čuvari 358
Krist Kralj 361

VI. *Predavanja u katoličkim družtvima:*
Za rujan: Jesmo li kršćani mi katolici? 367
Za listopad: Kršćansko shvaćanje rada 372

VII. *Izpovjednikova rieč pokorniku — svećeniku* 375

NOVO! NOVO!

Svima svećenicima, članovima katoličkih družtava i uobće svima katolicima dobro došla najnovija knjiga:

OBRANA MOGA VJEROVANJA

Božja obstojnost, savršenosti i providnost. — Spiritualnost i bezsmrtnost duše. — Evolucionizam. — Religija.

Napisao

PROF. DR. FRA BOŽO VUCO

Zagreb 1943. — Nakladna knjižara »Marulić«, Kaptol 29.

Ciena 120.— Kn. Str. 249.

Karlo Nola:

STABLO ŽIVOTA

Predavanja za duhovne vježbe i egzorte svećenicima i redovnicima

Naručuje se: Franjevački samostan, Omiš.

P. Hieronymus Bakotin O. F. M.

S. Theologiae Doctor

De notione lucis et tenebrarum in Evangelio S. Joannis

Dubrovnik 1943 — Kn 50·—

Preporučamo ovu knjigu, koja će svećenicima vrlo dobro doći, da obnove izvorno spoznanje Kristove nauke, koja je jedina spasonosna u životu svieta. Naručuje se kod pisca u Dubrovniku (Samostan Male Braće).

onih, koji ne mogu učiniti ništa ni zla ni dobra, i opet: *Tko da ne drhće pred Tobom, o Kralju narodâ?* Iz toga sliedi, da se imamo bojati Božje vlasti, da se po tom ne strašimo svjetovne sile. Zbog toga kazano je: *Bojte se onoga, koji nakon što ubije, ima vlast da strpa u pakao.* U psalmu piše: *Sva zemlja mora da se boji Gospodina, i moraju pred Njim strepiti svi stanovnici zemlje.* I budući da je ovaj strah veoma koristan i potreban, stoga je iznova kazano: *I kažem vam, da se Ovoga bojite* (Comment. in Luc., c. 12, 8—9).

*

IZ POSLANICE SV. IGNACIJA ANTIOHIJSKOGA RIMLJANIMA

Svetčevo veselje da može umrieti za Krista. — Pišem svima crkvama i svima šaljem ove redke, da rado pregorim svoj život za Boga, i da me u tome ne priečite. Zaklinjem vas, da mi u ovom ne izkazujete kakvu neumjestnu uslugu. Pustite me, da budem hrana divljih zvieri, preko kojih je dozvoljeno postići Boga. Žito sam Božje, i samljet će me zubi zvieri, da postanem čisti kruh Kristov. Radije dražite zvieri, da mi njihova utroba bude grob, i da ništa ne ostane od mog tiela, da kad usnem u Gospodinu, ništa moga ne bude težko nikomu. Tada ću pak biti učenik Isusa Krista, kad nitko od svieta ne bude vidio mog tiela. Molite Krista za mene, da ovim orudjem postanem hostijom Božjom.

Oh! da bi me pojele pripravljene zvieri, i želim, da one budu brze za to, pače ću ih dražiti, da me čim prije proždru, a ne da me se i ne dotaknu, kako se je uistinu dogadjalo. Ako me pak one ne htjedu napasti, ja ću ih na to silom natjerati. Vi mi, braćo, oprostite, a ja znam, što je meni dobro. Sada mi je pala u dio sreća ,da postanem Kristovim učenikom! Ništa vidljiva ni nevidljiva ne će zasmesti, da postignem Isusa Krista. Neka dodju na mene vatra, i križ, i napad zvieri, kidanje, lomljenje i rastavljanje kostiju, razčeračenje pojedinih udova, mrcvarenje čitavog tiela i sva okrutna djavolska mučila — samo da mi je postići Isusa Krista!

Ništa mi nisu koristili zemaljski ciljevi ni kraljevstva ovog svieta. Više mi vriedi umrieti u Isusu Kristu, nego li gospodariti svim krajevima svieta. Tražim Onoga, koji je umro za nas. Hoću Onoga, koji je za nas uzkrsnuo. Na pragu sam mog rodjendana. Oprostite mi, braćo! Ne priečite me živjeti u nebu, ne želite da umrem ostajući na zemlji, i mene, koji želim biti Božjim, ne izručite svietu i ne zavodite me propadljivim stvarima, nego me pustite da ugledam čisto Svietlo i postanem podpun čovjek tamo, kamo dodjem. Dozvolite mi da nasljedujem muku moga Boga. Tko ima Boga u sebi, taj će shvatiti, što hoću, i dielit će moje osjećaje znajući što me pritiska... Moja je Ljubav razapeta. U meni ne gori nikakva vatra za stvarima ovog svieta, ali vre u meni živa voda, koja mi govori iznutra: *Dodji k Otcu!* Ne sladi mi nikakva propadljiva hrana i nijedna svjetovna slast. Čeznem za kruhom Božjim, koji je tielo Kristovo i koji je postao od sjemena Davida, i žedjam za Njegovom krvi, koja je neugasiva Ljubav. (Migne 5, 689, 692, 693.)

Književna obaviest

U NOVOM IZDANJU:

ČUDO DVADESETOG VIEKA

Kako je u svemu svietu sve zaokupljeno sadašnjim ratom, tako ništa manje koliko svećenici, toliko sav katolički sviet imali bi se živo zanimati za u k a z a n j a M a j k e B o ž j e u F a t i m i, koja s Božjeg stanovišta gledaju na jedinstvene poviestne dogodjaje, koji se u našim vremenima odvijaju. Fatimska ukazanja daju ključ za katolički pogled na današnja medjunarodna zbivanja.

Da povećamo potrebni interes za katoličko shvaćanje sadašnjeg rata, naše Svetište Majke Božje u Zagrebu primilo je u svoju nakladu II. izdanje već poznate knjige »Čudo dvadesetog vieka« — koja će doskora izaći p r e r a d j e n a i b o g a t o i l u s t r i r a n a.

SVETIŠTE MAJKE BOŽJE LURDSKE
ZAGREB — VRBANIĆEVA UL. 35.

Tisak „Union“ grafičko-nakladni zavod d. d., Zagreb, Heinzelova ulica broj 33. Brzoglas 22-841, 22-842. — Za tiskaru odgovara: Ivan Inkret, Zagreb, Zvonimirova ulica broj 75. — Tiskanje i razpačavanje dopušteno odlukom Državnog izvještajnog i promičbenog ureda br. 10618-42. od 3. VIII. 1942. godine.